

Aidaton maanpäällinen taivas
Gerrard Winstanleyn englantilaisuus ja ehdotus kansakunnasta
1600-luvun puolenvälin Englannissa

Lauri Kokkonen
Pro gradu -tutkielma
Kulttuurihistoria
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Turun yliopisto
Elokuu 2012

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos / Humanistinen tiedekunta

KOKKONEN, LAURI: Aidaton maanpäällinen taivas. Gerrard Winstanleyn englantilaisuus ja ehdotus kansakunnasta 1600-luvun puolenvälin Englannissa

Pro gradu -tutkielma, 116 s.
Kulttuurihistoria
Elokuu 2012

Tarkastelen tutkielmassani 1600-luvulla eläneen Gerrard Winstanleyn käsityksiä englantilaisuudestaan sekä hänen ehdotustaan uudentlaisesta Englannin kansakunnasta. Winstanley oli valtaeliitin ulkopuolinen kauppias. Hän joutui muiden aikansa englantilaisten tavoin pohtimaan kansalaisuuttaan ja uskollisuutensa kohdetta tilanteessa, jossa kuningas ja parlamentti taistelivat vallasta aseina ja hakivat kannatusta asioilleen myös painotuottein. Sisällissodan aikana painotuotteita pystyi julkaisemaan muun muassa kuningashuoneen sensuurikoneiston hiljentymisen myötä poikkeuksellisen vapaasti. Keskustelua Englannin tulevaisuudesta, oikeasta hallintomallista sekä uskonnosta käytiin vilkkaasti ja siihen osallistui englantilaisia yhteiskunnan kaikista kerroksista.

Winstanley toimi paremmaksi kokemansa Englannin puolesta hänelle avointen hallintoelinten lisäksi kirjallisesti ja suoraan. Hän perusti samanmielistensä kanssa siirtokunnan, jossa he toteuttivat joutomaata viljelemällä päävaatimustaan kaikkien englantilaisten oikeudesta maahan. Ryhmittymää kutsuttiin diggerseiksi. Alkuperäisaineistonani on Winstanleyn kuusitoista vuosina 1648-1652 julkaistua pamflettia. Tarkastelen sitä, miten hän esitti ja millaiseksi hän koki englantilaisuutensa ja Englannin kansakunnan sekä miten hän hyödynsi niitä perustellessaan yhteiskunnallisia vaatimuksiaan. Suhteutan niitä aikalaislähteiden sekä Winstanleyn elämää, sisällissodan yhteiskunnallista tilannetta ja uuden ajan alun englantilaista kansallisuusaatetta käsittelevän tutkimuskirjallisuuden avulla hänen ympäristönsä tarjoamiin mahdollisuuksiin ja rajoihin toimia sekä kirjoittaa.

Tutkielmani sijoittuu englantilaisen kansallisuusaatteen ja kansallisten identiteettien tutkimukseen. Ymmärrän englantilaisuuden osaksi Winstanleyn identiteettiä, joka oli rakentunut koko hänen elämänsä aikana ja jota hän rakensi myös teksteissään. Lähestyn Englannin kansakuntaa symbolina, jonka sisällön määrittelystä sekä käytöstä omien tavoitteiden ajamiseen kamppailtiin eri ihmisten ja ryhmien kesken sisällissodankin aikana. Englantilaisuus ja Englannin kansakunta olivat hallitsijan ja uskonnon sijaan Winstanleyn identiteetin keskiössä. Sisällissota-ajan Englannissa oli mahdollista identifioitua ensisijaisesti kansakuntaan. Vallitsevia käytäntöjä ja uskonnollisia näkemyksiä saattoi haastaa laillisuudeltaan tulkinnanvaraisin keinoin ilman yhteiskuntakelpoisuuden tai hengen menettämistä.

Asiasanat: 1600-luku, Englanti, englantilaisuus, kansa, kansakunta, kansallisuusaate, kansallinen identiteetti, pamfletit, sisällissodat

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. PAPISTO JA AATELISTO ALKUPERÄISEN YKSEYDEN RIKKOJINA	14
2.1 Kauppias radikalisoituu? – Gerrard Winstanleyn tie pamflettikirjailijaksi.....	14
2.2. Pamfletteja ja uutiskirjoja koko kansalle	26
2.3 Sisällissota-ajan maanomistusolot Winstanleyn ja diggersien kokemana	34
3. SELKÄ EDELLÄ TULEVAISUUTEEN – KANSAKUNTA WINSTANLEYN KUVITTELEMANA	53
3.1 Synnyinmaamme - Winstanleyn englantilaisuus ja sen ilmaisutavat.....	53
3.2 Valojenvannomisia ja täyden kansalaisuuden rajankäyntiä sisällissota-ajan Englannissa	66
3.3 Aidaton maanpäällinen taivas - Winstanleyn ehdotus kansakunnaksi.....	82
4. PYHÄN YRJÖN JALANJÄLJILLÄ.....	99
5. LÄHDELUETTELO.....	105

1. JOHDANTO

Englannin sisällissodan aikana vuonna 1650 Gerrard Winstanley nimesi Lontoossa julkaistussa pamfletissaan koko ihmiskunnan sotien ja kiistojen perimmäiseksi syyksi erimielisyydet oikeuksista maahan ja sen antimisiin: kuka saa ja kuka ei saa nauttia niistä vaikka jaettavaa riittäisi kaikille. Hänen mielestään olisi parempi olla syntymättä kuin olla ilman oikeutta hyödyntää maata ja elättää itseään sen avulla:

And all this falling out or quarrelling among mankind, is about the earth who shall, and who shall not enjoy it, when indeed it is the portion of every one, and ought not to be striven for, nor bought, nor sold, whereby some are hedged in, and others hedged out; for better not to have had a body, then to be debarred the fruit of the Earth to feed and cloth it; and if every one did but quietly enjoy the earth for food and raiment, there would be no wars, prisons, nor gallows...¹

Winstanley oli lontoolainen kauppias, joka ryhtyi konkurssiin päättyneen kauppiasuransa jälkeen kirjoittamaan pamfletteja, joilla pyrki muuttamaan yhteiskunnallisia valtasuhteita. Hän vaati niissä maan omistusoikeuden ja maiden hyödyntämisetuoikeuksien lakkauttamista sekä maiden jakamista kaikille englantilaisille.

Kirjoittamisen lisäksi Winstanley toteutti ajatuksiaan käytännössä ja aloitti samanmielistensä kanssa joutomaan viljelyn. He perustivat laittomaksi tuomitun siirtokunnan maaseudulle Surreyn kreivikuntaan hieman Lontoosta länteen.² Winstanleyn ryhmittymää kutsuttiin diggerseiksi ja siihen liittyi kymmeniä englantilaisia, osa perheidensä kanssa.³ Heidän väkivallattomia vaikutuskeinoja hyödyntänyt toimintansa painottui maanviljelyyn sekä Winstanleyn kirjoittamiin pamfletteihin, jotka julkaistiin vuosina 1648-1652. Tutkielmani aiheena on Winstanleyn englantilaisuus, miten hän koki ja esitti kansallisen identiteettinsä ja millainen oli hänen ehdotuksensa uudenaikaiseksi sodanjälkeiseksi Englanniksi.

¹ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 134. Viittaa selkeyden vuoksi Winstanleyn teksteihin niiden lyhennetyillä otsikoilla.

² Ks. oikeusjutuista Winstanleyn ryhmittymää vastaan esim. Gurney 1994, passim.

³ Käytän ryhmittymän alkukielistä nimeä. Sen voisi suomentaa kaivajiksi, mutta nimeen liittyi myös mielikuva maan muokkaamisesta viljelykelpoiseksi. Ks. Winstanleyn viittauksista perheisiin esim. *An Humble Request*, Corns 2009b, 268-269.

Diggersien kaltaista oikeudellisesti epäselvää toimintaa elannonhankkimiseksi oli ollut jo 1600-lukua edeltäneillä vuosisadoilla eri puolilla valtakuntaa. Sisällissodan aikana diggerseiksi kutsuttujen siirtokuntia nousi Surreyn lisäksi myös muualle Englantiin.⁴ Keskityn tutkielmassani nimenomaan Winstanleyhin ja käsittelen vain sitä siirtokuntaa, jossa hän työskenteli. Tämä erään heistä raportoineen viranomaisen sanoin ”rähinöintiin taipuvainen kansanjoukko” haastoi paikallisten maanomistajien oletamat etuoikeudet sellaisten yhteis- ja joutomaiden hyödyntämiseen, jotka olivat nimellisesti kaikkien pitäjäläisten yhteisiä.⁵ Maanomistajat onnistuivat parlamentaristien johtajien hyväksynnällä ja armeijan avulla viimein hävittämään Winstanleyn siirtokunnan.

1640-luvulla alkanut Englannin sisällissota oli yhteiskunnallisista valtasuhteista ja oikeasta uskonnosta käyty Brittein saarten sisäinen konflikti.⁶ Se koostui useista sotaretkistä ja johti Englannin kuninkaan Kaarle I:n mestaukseen, kuningashuoneen väliaikaiseen syrjäyttämiseen sekä tasavallan perustamiseen. Sotivat osapuolet olivat kuningas Kaarle I:n sekä hänen poikansa Kaarle II:n valtapyrkimyksiä tukeneet rojalistit ja parlamentin vallan puolesta taistelleet parlamentaristit. Tutkimukseni pääosassa eivät kuitenkaan ole kuninkaat tai parlamentaristien johtajat eivätkä varsinkaan sotatapahtumat, vaan valtaeliitin ulkopuolisen englantilaisen ymmärrys kotimaastaan, yhteiskunnallisesta asemastaan ja omasta kansallisesta identiteetistään englantilaisena.

Käytän tutkielmassani selvyiden vuoksi termejä sota, sisällissota ja sota-aika kuvaamaan kahden vuosikymmenen ajanjaksoa 1640-1660 sisällissotaan valmistautumisesta tasavallan päättymiseen ja monarkian palauttamiseen, vaikka varsinaisia sotia ei käyty jatkuvasti.⁷ Sodalla oli materiaalisten vaatimusten lisäksi merkittävä henkinen haaste Brittein saarilla asuneille ihmisille. Liikkuvien armeijoiden ylläpitovaatimusten ja niiden aiheuttaman tuhon lisäksi konflikti pakotti englantilaiset valitsemaan puolensa, pohtimaan kansalaisuutensa merkitystä ja sitä, kenelle tai mille

⁴ Ks. esim. Gurney 2012, 185-187.

⁵ Lainaus diggerseistä ylemmilleen raportoineelta valtioneuvoston viranomaiselta, ks. Firth 1894.

⁶ Samantyyppisistä yhteiskunnallisista ja uskonnollisista ideoista kiisteltiin ja sodittiin keski- ja uuden ajan vaihteessa myös Manner-Euroopassa, esimerkiksi Ranskassa ja Pyhässä saksalais-roomalaisessa keisarikunnassa. Ks. esim. Schulze 1998, III, passim.

⁷ Englannin tasavallan ajasta 1649-1660 käytetään tutkimuskirjallisuudessa myös nimitystä interregnum. Sanana se korostaa valtiomuodon poikkeuksellisuutta kuningaskunnan historiassa, vaikka esimerkiksi palautettu monarkia ei ollut enää samassa suhteessa uskontoon ja parlamenttiin kuin kumottu. Ks. esim. Greenfeld 1992, 77.

he viime kädessä olivat uskollisia.

Liah Greenfeld tulkitsee koko sisällissodan taisteluksi kruunun ja parlamentin edustaman kansakunnan välillä englantilaisten vapauksista sekä suvereniteetista, kenellä oli oikeus hallita ja ketä.⁸ Winstanleyn teksteissä näillä kysymyksillä on myös keskeinen sija ja hänellä oli niistä selkeä käsitys. Hän vannoi parlamentaristien esittämiä valoja ja kehotti muitakin tekemään niin. Englantilaisten vapauksien ja oikeuksien rajoista oli kuitenkin erimielisyyttä sodan osapuolten lisäksi myös parlamentaristien sisällä, kuten esimerkiksi diggersien hiljentäminen osoittaa.

Sisällissotaa kutsutaan *The Cambridge Companion to Writing of the English Revolution* -teoksessa ideoiden sodaksi, jossa taisteltiin sekä aseina että painotuottein siitä, millainen monarkin ja monarkian pitäisi olla, sen perustuslaillisista rajoista, alamaisten kuuliaisuudesta suvereniteetille sekä siitä, miten paljon valtion pitäisi puuttua kansalaisten uskontoon. Sodassa ei ollut kyse siitä, kuka olisi seuraava kuningas, vaan siitä, millainen monarkista ja hänen suhteestaan parlamenttiin sekä alamaisiinsa tulisi. Teoksen kirjoittajien mukaan ennen sotaa kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että Kaarle I:n piti olla kuningas ja alamaisten piti osoittaa hänelle kuuliaisuutta.⁹ Winstanley vastusti kuningashuonetta teksteissään niin ehdoitta, että on vaikea kuvitella hänen olleen muutamaa vuotta aikaisemminkaan valmis osoittamaan vilpitöntä kuuliaisuutta kenellekään monarkille. Hänen kuuliaisuutensa kohde oli kuningaskunnan sijaan kansakunta.

Winstanley vetosi omaan, maalliseen raamatuntulkintaansa vaatimuksissaan Englannin kansakunnan parhaasta, kaikkien englantilaisten tasapuolisesta hyvinvoinnista ja kaikkien miesten tasapuolisista oikeuksista. Luomisessa ei ollut hänen mukaansa säädetty, että toiset ihmiset olisivat oikeutettuja saamaan enemmän kuin toiset ja tyrannisoimaan muita. Winstanley väitti, että aateliset ja papisto olivat normannivalloituksessa vääryydellä ottaneet haltuunsa englantilaisten maat ja jakaneet ne keskenään. He olivat rikkoneet alkuperäisen tasapainon, mutta se oli jälleen saavutettavissa. Englannin paluu valloitusta edeltäneeseen vapauteen oli

⁸ Greenfeld 1992, 74.

⁹ Keeble 2001, 2.

kuningashuoneen kukistumisen jälkeen avautunut tilaisuudeksi, jota ei Winstanleyn mielestä saanut hukata. Hänen yllätykseksen uudet vallanpitäjät eivät palkinneetkaan vähäosaisimpia sotaan osallistumisesta yhtäläisillä vapauksilla ja oikeuksilla. Yrityksistä huolimatta diggersien toiveet ja teot valuivat laajempia vaikutuksia aiheuttamatta karuun tasavaltalaiseen maaperään.

Sisällissodan alussa julkisen keskustelun mahdollisuudet kasvoivat Englannissa merkittävästi.¹⁰ Kirjapainotekniikka oli kehittynyt tehokkaaksi sekä edulliseksi ja lisäksi kuningashuoneen sensuurista vastannut laitos, niin kutsuttu Star Chamber, romahti vuonna 1641. Tilanne mahdollisti erilaisten tulevaisuuksien pohtimisen ja mielipiteiden julkaisemisen myös vallanpitäjiä ja vallinneita näkemyksiä vastustaneille ilman pelkoa syytteistä painolakien rikkomisesta. Vaikka sensuuri ei ollut Star Chamberin aikana täysin aukotonta, niin sen häviö yksittäisenä tapahtumana antoi sellaisen sysäyksen ja rohkaisun painoteollisuudelle ja julkaisijoille, ettei heidän toimintaansa voinut enää myöhemmin sota-aikana rajoittaa kovin tehokkaasti.¹¹ Julkaisijat eivät katsoneet kirjoittajien taustojen perään, vaan julkaisukynnyksen saattoi ylittää kuka tahansa, joiden tekstien laajaan myyntipotentialiin he luottivat.¹² Winstanley oli yksi tällainen ja hänen englanniksi kirjoittamiaan tekstejä julkaistiin ainakin kahdeksantoista kappaletta.

Diggersien lisäksi muutkin enemmän tai vähemmän yhtenäiset ja organisoidut radikaaliryhmittymät käyttivät monarkistien ja parlamentaristien ohella painotuotteita yhteiskunnallisten vaatimustensa ajamiseen. Ryhmittymistä ei kuitenkaan syntynyt yhtenäistä ja tehokasta kolmatta tekijää konfliktin pääosapuolten rinnalle.¹³ Tavallaan diggersitkin toimivat parlamentaristien puolella. Tässä entistä moniäänisemmässä tilassa ja tilanteessa, jossa vanhat valtainstituutiot kuningashuone, kirkko ja parlamentti olivat sekaisin minua kiinnostaa se, millaisessa Englannissa Winstanley koki elävänsä sekä se, millaisessa hän olisi halunnut elää.

¹⁰ Laajentuneesta julkisesta tilasta ks. esim. Achinstein 2001, passim.

¹¹ Keeble 2001, 2-3.

¹² Febvre & Martin 1997, 260.

¹³ Christopher Hill kirjoittaa, kuinka ennen sotaa Kaarle I varoitti parlamentaristeja siitä, että tavallinen kansa saattaisi organisoitua aseellisiksi ryhmiksi "tuhoamaan oikeudet ja omaisuuden, perheiden ja meriittien kunnian". Vuonna 1645 etelä- ja länsi-englantilaisia maalaisia aseistautui vastustamaan kumpaakin pääosapuolta ja vasta parlamentaristien armeija kukisti nämä itsenäiset "nuijamiehet". Ks. Hill 1972, 20.

Tutkielmani konteksti muodostuu Winstanleyn kirjoitusten pääteemoista ja niiden suhteesta sota-ajan yhteiskunnallisiin oloihin sekä ilmaisu- ja toimintamahdollisuuksiin. Käsittelen ensimmäisessä sisältöluvussa maanomistusoloja sekä maahan liittyneitä eturistiriitoja Winstanleyn kotiseudulla Surreyssä. Tutkin Winstanleyn taustan kautta sitä, miksi maa ja sen vapaa hyödyntäminen olivat hänen sanomansa keskiössä ja mistä hän oli saanut keinot sen välittämiseen kirjallisesti. Millaiset mahdollisuudet hänellä oli toimia ajamiensa asioiden puolesta? Winstanley vetosi teksteissään systemaattisesti englantilaisuuteensa ja Englannin kansakunnan etuun. Käsittelen toisessa sisältöluvussa sitä, miten kansallisuusaate oli Englannissa muodostunut ja ketkä sitä olivat hyödyntäneet. Tutkin, mitä englantilaisuus merkitsi Winstanleylle, mistä hänen mieltämänsä Englannin kansakunta koostui ja miten hän hyödynsi niitä perustellessaan vaatimuksiaan. Winstanleyllä oli niin suuri huoli synnyinmaansa tulevaisuudesta, että hän julkaisi oman ehdotuksensa parhaaksi kokemastaan kansakunnasta ja sen hallinnosta. Hän kuvaili ehdotustaan ”alkuperäiseksi oikeudenmukaisuudeksi ja rauhaksi maapallolla”.¹⁴ Tutkin millainen se oli ja missä kriittisissä kohdissa se erosi parlamentaristien johtajien näkemyksistä.

Tutkimuskysymykseni sitovat tutkielmani englantilaisen kansallisuusaatteen tutkimukseen. Kansallisiin identiteetteihin perustuneet ja niiden avulla rakennetut kansakunnat on liitetty kansallisuusaatteita käsittelevässä historian tutkimuksessa yleisesti osaksi modernismin kertomusta.¹⁵ Tämä on tarkoittanut toisaalta modernien kansakuntien synnyn ajoittamista aikaisintaan 1700-luvulle tai sitten modernismin alkupisteen siirtämistä 1700-lukua kauemmaksi menneisyyteen. Liah Greenfeld huomioi teoksessaan *Nationalism – Five Roads to Modernity*, että niissä muutamassa muussa tutkimuksessa, joissa käsitellään englantilaista kansallisuusaatetta, kansallisen tietoisuuden synty ajoitetaan 1600- tai vasta 1700-luvulle. Hän osoittaa mielestäni perustellusti, kuinka laaja tietoisuus yhteisestä synnyinmaasta ja kansakunnasta luotiin Englannissa jo 1500-luvulla.¹⁶ Hyödynnän Greenfeldin esitystä kansallisuusaatteen

¹⁴ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 292.

¹⁵ Ks. esim. Smith 1996, passim.

¹⁶ Greenfeld 1992, I, passim.; *ibid.*, 497, viite 2.

rakentamisesta ja tulkitseen osittain samoja aikalaislähteitä kuin hän.¹⁷

Sisällissodan aikaista kansakunnan ymmärrystä tutkiessaan Greenfeld siteeraa myös Winstanleytä ja tulkitsee hänen ajatteluaan. Greenfeld näkee Winstanleyn ja diggersien merkittävyuden kansallisen tietoisuuden levittämisessä alimpiin yhteiskuntaluokkiin, jotka hänen tulkintansa mukaan eivät tätä ennen olleet siitä vaikuttuneita.¹⁸ Osoitan tutkielmassani, että asia ei ollut näin suoraviivainen. Aktiivisimmat diggersit eivät olleet kaikista köyhimpiä ja toisaalta esimerkiksi parlamentaristien armeijaan oli rekrytoitu rivisotilaita vetoamalla heidän englantilaisuuteensa ja vapauksiin, jotka voiton myötä palautettaisiin heille.

Greenfeld käsittelee mielestäni perustellusti englantilaista kansallisuusaatetta keskiluokan vaikutusvallan kasvuun liittyneenä ja osittain sitä tukeneeksi rakennettuna asiana.¹⁹ Koulutuksen tasa-arvoa tuottavaan voimaan luottaneiden ala-aateliston, kauppiaitten ja käsityöläisten vaikutusvallan kasvu uuden ajan alun Englannissa on vahva osa myös omaa kertomustani, sillä Winstanley kuului käytännössä tuohon keskiluokkaan. Koen itse kuuluvani kouluttautumisen kautta suomalaiseen keskiluokkaan. Englannin sisällissota-ajan keskiluokan ihanteet ja päämäärät eivät olleet kuitenkaan kaikilta osin samoja kuin omani eivätkä todennäköisesti edes samoja kuin esimerkiksi Hollannin tasavallassa samaan aikaan omaksutut. Ne eivät olleet myöskään välttämättömyksiä sitä seuranneille keskiluokille.

Kansakuntien historiaa on tutkinut myös Hagen Schulze. Hän ajoittaa Greenfeldin tavoin englantilaisen kansallisen identiteetin synnyn jo 1500-luvulle. Schulze kirjoittaa teoksessaan *States, nations and nationalism*, että kulttuurinen me-tietoisuus oli kehittynyt Elisabet I:n²⁰ aikana pohjautuen yhteiseen kieleen, uskontoon, historiallisiin prototyyppeihin sekä käsitykseen siitä, mikä Englanti oli ja miksi sen oli tarkoitus tulla.²¹ Schulzen mukaan niin kirjallisen kuin todellisenkin Englannin kansallisvaltion edellytykset loivat parlamentti ja kruunu. Tämän jälkeen yhtenäistynvä kulttuuri vahvisti

¹⁷ Greenfeldin tutkimus osoitti minut monen hyödyllisen alkuperäislähteen äärelle.

¹⁸ Greenfeld 1992, 75.

¹⁹ Greenfeld 1992, I, passim.

²⁰ Elisabet I hallitsi Englantia ja Irlantia vuosina 1558-1603.

²¹ Schulze 1998, 122.

ja turvasi kansallisvaltion ja sen instituutiot. Schulzen lähtökohta on, että kansakunnan idea tuli todelliseksi vasta instituutioiden kautta ja englantilaisten kansallishenkisten tunteiden ei enää tarvinnut nojautua myytteihin ja pelkkään harhakuvitelmaan maansa yhtenäisyydestä.²² Schulzen käsitykset myytteihin nojautumisen ja haavekuvien toisarvoisuudesta verrattuna hallinnon konkretisoivaan voimaan ovat minusta yllättäviä, kun hän toisaalta viittaa itsekin esimerkiksi kulttuuriseen me-tietoisuuteen ja yhteisiin käsityksiin Englannista. Niihin liittyy mielestäni aina toiveita ja uskoa siitä, että ne olisivat kaikille samanlaisia.

Schulzen tavoin John Breuilly lähestyy kansallisia identiteettejä instituutioiden kautta. Breuillyn mukaan kansallinen identiteetti saa muodon oikeudellisissa, poliittisissa ja taloudellisissa instituutioissa vahvemmin kuin niiden ulkopuolisissa, hänen mukaansa hajanaisimmissa, hämärämmissä ja katkoksellisemmissä asioissa.²³ Schulzen ja Breuillyn näkemykset erottavat mielestäni liian painokkaasti poliittisia instituutioita muusta kulttuurista ja ihmisistä yksilöllisinä toimijoina. Tällainen lähestymistapa voi tehdä instituutioista myös sisäisesti ristiriidattoman oloisia.

Katherine Verdery painottaa tutkimusta, jossa tutkitaan kilpailevia ehdotuksia esittäneiden ihmisten motiiveja, tavoitteita ja keinoja saavuttaa ne tietyssä kontekstissa. Hänen mukaansa tämä palauttaa ihmiset toimijoiksi instituutioiden lisäksi myös erilaisten ismien, kuten nationalismin alta. Olen tästä samaa mieltä ja näen instituutiot paikkoina, joissa ihmiset neuvottelevat jatkuvasti eriävistä mielipiteistään ja pyrkimyksistään. Kansakuntien tutkimukseen Verdery suosittelee lähestymistapaa, jossa kansakuntia käsitellään symboleina, joiden tarkoitusten määrittelystä sekä oikeudesta käyttää niitä omien tavoitteiden ajamiseen kamppaillaan eri ihmisten ja ryhmien kesken.²⁴ Tämä on myös minun lähestymistapani tässä tutkielmassa.

Jaan myös Benedict Andersonin perusnäkemys siitä, että kansakunnat ja ylipäätensä kaikki pieniä kyläyhteisöjä suuremmat yhteisöt, jotka koostuvat toisilleen anonyymeistä

²² Schulze 1998, 123-125.

²³ Breuilly 1996, 151.

²⁴ Verdery 1996, 227-228.

jäsenistä ovat kuvitteellisia.²⁵ Jouko Nurmiainen kiteyttää osuvasti kuvitteellisuuden tarkoittavan sitä, että yhteisöt koetaan subjektiivisesti. Ihmiset ovat esimerkiksi tietyn kansakunnan jäseniä vain siksi, että mieltävät niin. Nurmiainen katsoo, että pelkästään ulkoisesti määritelty ”kansakuntaisuus” ei ole koskaan sama asia kuin ihmisen kokemusten kautta muodostunut vakaumus kuulumisesta kansakuntaan.²⁶ Olen tästä samaa mieltä.

Parlamentaristien lisäksi rojalistit joutuivat määrittelemään uudelleen suhteensa kansakuntaan ja kuningaskuntaan. Kuten Jerome de Groot huomauttaa, hekin olivat laaja ja erilaisista ihmisistä koostunut liitto monimuotoisine tavoitteineen ja motivaatioineen. Julkisen propagandan sivuilla rojalistit saattoivat nähdä haluamansa kuvan kuninkaastaan, olipa se sitten Jumalan nimittämä rajattoman käskyvallan omannut monarkki, osa muistakin koostunutta ylintä valtiomahtia tai pelkästään parlamentin kumppani. Oma identiteettiä vahvistettiin suhteessa viholliskuvaan, jossa parlamentaristit kuvattiin muun muassa vallinneiden lakien, auktoriteettien ja identiteettien tuhoajiksi.²⁷

Eric J. Hobsbawm mieltää kansallisen identiteetin ryhmäidentiteetin ilmenemismuodoksi. Hobsbawmille ryhmään kuulumisen on ihmiselle ominainen tarve. Ryhmäidentiteettiä, kuulumista johonkin yhteisöön, ilmaistaan määrittelemällä sitä, ketkä eivät kuulu, keiden ei pitäisi kuulua ja ketkä eivät koskaan voi kuulua siihen.²⁸ Breuilly on kritisoinut Hobsbawmin näkemystä alttiiksi kehäpäätelemälle, jossa ihmisen tietyn identiteetin korostus on kyllä näyttö sen tarpeelle, mutta samalla ainoa tapahtuma, jossa tarve ilmenee. Breuilly kritisoi samalla kansallisuusaatteiden tutkimuksen funktionaalista suuntausta, jossa kansallismielisyys kansakuntaan kuulumisen tunteena on tulkittu jonkun tehtävän, kuten esimerkiksi luokkaedun ajamisen tai kyläyhteisöjen hajoamisen aiheuttaman tyhjyyden tunteen täyttämisen toteuttajaksi.²⁹ Minusta Hobsbawmin näkemys ei ole ongelmallinen, kun sitä ei liitä pakolla mihinkään universaaliin kansallismielisyyteen tai selitysmalliin. Avaan tutkielmassani Winstanleyn

²⁵ Anderson 2006, 6.

²⁶ Nurmiainen 2007, 20.

²⁷ De Groot 2004, xiv.

²⁸ Hobsbawm 1996, passim.

²⁹ Breuilly 1996, 154-155.

kautta yhden ikkunan siihen, millä tavalla ajatus englantilaisuudesta, sen rajoista ja hyödyistä sekä sen tuomista oikeuksista ja velvollisuuksista voitiin kokea 1600-luvun Englannissa.

Ymmärrän tutkielmassani ihmisen identiteetin, omana itsenään olemisen, jatkuvasti eri tilanteissa tämän puheesta ja käyttäytymisestä rakentuvana merkityskimppuna. Se, kuten näkemykseni kulttuureista, ihmisten maailmoista, on siis konstruktivistinen tavalla, jonka kulttuurihistorioitsija Anu Korhonen on kiteyttänyt ihmisten tekemisissään tuottamista ainutkertaisista merkitystapahtumista koostuvaksi todellisuudeksi. Ihmisen elämä on merkitysten tuottamista ja käyttämistä, kulttuurinsa tarjoamien eväiden käytäntöön asettamista.³⁰ Jokainen toiminta määrittyy suhteissa tilanteen muihin merkityksiin ja juuri tämä jatkuva määrittäminen luo Korhosen termiä lainatakseni ainutkertaisia merkitystapahtumia.

Historiantutkija voi tulkinnallaan saavuttaa tutkimuskohteidensa identiteeteistä vain niitä osia, joihin käytössä ollut lähdeaineisto viittaa. Winstanleyn tuottama ja meille säilynyt lähdeaineisto on pelkästään julkiseksi tarkoitettua tekstiä, eikä hän kerro niissä esimerkiksi perhesuhteistaan mitään.³¹ Tämä ei ole kuitenkaan este tutkimukselle, sillä sen tarkoituksenmukaisuus syntyy aina lähdeaineiston ja tutkimuskysymysten suhteesta ja jälkimmäiset tarkentuvat vasta tutkimusprosessissa. Tiina Kinnunen on todennut hyvin, kuinka tutkija tutkimusprosessissa asettaa, hylkää ja hyväksyy uudelleen kysymyksiä ja vastauksia lähdeaineiston perusteella. Ennakkositoumukset saattavat muuttua, kun lähteistä nousee esille yllättäviä seikkoja, joita ei voi ohittaa.³² Käsittelin tutkielmani aihetta jo kandidaatintutkielmassani, jonka alkuperäislähteistö oli tietenkin huomattavasti tätä tutkielmaa suppeampi. Se rohkaisi jatkamaan ja vahvisti olettamustani siitä, että Winstanleyn kokemaa kansallista identiteettiä voi tutkia hänen tekstejään tulkitsemalla ja elämäänsä käsittelevän tutkimuskirjallisuuden avulla kattavasti.

³⁰ Korhonen 2005, 123.

³¹ Tutkijoiden saavutettavissa olevat identiteetit ovat näkemykseni mukaan tavallaan aina julkisia, sillä henkilökohtaiset tekstitkin tuotetaan maailmaan, ja mahdollisuus niiden osumiselle toisten silmiin on tällöin syntynyt.

³² Kinnunen 2001, 56.

Winstanleyn ja diggersien tekstejä ja toimintaa sekä niiden taustaa, laajuutta, motiiveja, vastaanottoa sekä ryhmittymän koostumusta on tutkittu runsaasti muun muassa henkilöyhteiskunta- ja uskontohistoriallisista näkökulmista. Tutkimuskirjallisuudessa on käyty keskustelua esimerkiksi siitä, käyttikö Winstanley teologisia käsitteitä sananmukaisesti vai retorisesti, oliko hän kristitty lahkolainen vai maallinen esikommunisti.³³ Hyödynän tästä tutkimuksesta varsinkin Winstanleyn ja hänen ajattelunsa taustoja ja diggersien koostumusta ja heidän tekojensa vastaanottoa käsittelevää materiaalia. Englannin sisällissotaa käsittelevästä runsaasta tutkimuskirjallisuudesta käytän tutkimuksessani sota-ajan kirjallista julkista tilaa sekä 1600-luvun alkupuolen yhteiskunnallisia suhteita, vaalitapoja ja maanomistusoloja käsittelevää tutkimusta.

Kulttuurihistorioitsija Maarit Leskelä-Kärki kirjoittaa, kuinka oli havainnut tutkimuksensa alkuvaiheessa eroavaisuuksia siinä, mitä hänen tutkimuskohteensa ajatteli itsestään ja miten tämän sukulaiset olivat luonnehtineet tutkimuskohdetta. Joissakin aikalaislähteissä oli jopa unohdettu tutkimuskohteen olemassaolo. Tämän vuoksi Leskelä-Kärki sanoo halunneensa tavoittaa tutkimuskohteensa oman äänen ja myös löytää sekä kertoa toisenlaisen version tämän elämästä. Leskelä-Kärki kertoo, kuinka tutkimusprosessi oli hyvin konkreettisesti osoittanut hänelle kaikkien elämäntarinoiden tulkinnallisuuden ja näkökulmallisuuden.³⁴ Tutkielmani lähtökohta eroaa Leskelä-Kärjen tilanteesta, sillä Winstanleyn omaa ääntä on tulkittu aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa hyvin yksityiskohtaisesti.³⁵ Tämä ei ole kuitenkaan mikään este uusille tulkinnoille varsinkaan aiempaa poikkeavista näkökulmista. Winstanleyn kokemus kansallinen identiteetti ei ole ollut aikaisemman tutkimuksen keskiössä ja tavoitteenani on kertoa hänen elämänsä sen kautta ymmärrettynä. Tutkimustraditio antaa minulle Winstanleyn elämään kiintopisteet sekä mahdollisuuden olla tai olla olematta samaa mieltä niistä tehtyjen tulkintojen kanssa. Leskelä-Kärjen tavoin ajattelen, että tutkielmani on kertomus, jonka pääteemat, -tapahtumat sekä -henkilöt valitsen ja joiden merkityksen tutkimuskohteelleni tulkitsen.

³³ Esimerkiksi George Juretic on argumentoinut, että Winstanley muuttui uskonnollisesta mystikosta maalliseksi, asioiden puolesta toimivaksi vallankumoukselliseksi. Jureticin mukaan diggersien toiminta oli kriittinen muutoskohta Winstanleyn ajattelussa ja teksteissä. Ks. Juretic 1975, passim. Yleisemmän käsityksen mukaan vain Winstanleyn painotus muuttui diggersien toiminnan myötä, jonka uskonnollista lähtökohtaa hän ei koskaan epäillyt.

³⁴ Leskelä-Kärki 2004.

³⁵ Ks. esim. Gurney 2012; Corns 2009a.

Kertomukseni on vain yksi kaikista mahdollisista tulkinnoista.³⁶

Tutkielmani alkuperäislähteinä on kuusitoista Winstanleyn pamflettia. Ne muodostavat kahta hyvin lyhyttä tekstiä lukuun ottamatta koko hänen säilyneen tuotantonsa. Vaikka kahdessa pamfletissa on Winstanleyn lisäksi muiden diggersien allekirjoituksia, myös ne ovat selkeästi hänen kirjoittamiaan. Käytössäni on ollut pamflettien vuonna 2009 julkaistu kriittinen editio ja kaikki lainaukseni Winstanleyn teksteistä ovat siitä. Pituudeltaan Winstanleyn pamfletit ovat keskimäärin muutaman kymmenen nykysivun mittaisia. Analysoin tekstejä keskittymällä niiden diskurssien analysointiin, joissa Winstanley avasi englantilaisuuttaan ja sen rajoja, kokemiaan yhteiskunnallisia ongelmia sekä vaatimuksiaan ja ehdotuksiaan oikeanlaisesta kansakunnasta. Winstanleyn pamfletit ovat paikoin hyvin poleemisia ja osa teksteistä on kirjoitettu diggersien lyhyen aikavälin tavoitteiden, kuten siirtokunnan toiminnan jatkamisen saavuttamiseksi. Tutkin Winstanleyn käsitteiden sisältöjen ja käyttötapaerojen sijaan pääasiassa sitä, miten hän ymmärsi englantilaisuuden, kansakunnan, tavallisen kansan sekä vallanpitäjät yleisemmällä tasolla. Mitä ne merkitsivät hänelle suhteessa koko olemassaoloonsa?

Valitsemallani tutkimustavalla ja lähdeaineistolla uskon saavuttavani Winstanleyn käsitykset maailmastaan ja englantilaisuudesta mahdollisimman syvällisesti. Jorma Kalelan mielestä juuri tutkimuskohteiden omien todellisuuskäsityksien ja niiden ilmaisutapojen on toimittava historiantutkimuksen päätelmien lähtökohtana. Kalela kirjoittaa, että kun tiedon varmuuden mieltää suhteena eikä universaalina, tulee totuudesta ”kulttuurien väliset rajat ylittävän ymmärryksen kysymys”, jonka edistäminen on hänestä koko historiantutkimuksen mieli.³⁷ Tämä näkemys on graduntekijälle otollinen, sillä se antaa mielekkyyden analysoida tarkasti yhden tai muutaman kohteen ymmärrystä mahdollistamalla tasapuolisen dialogin tutkijan ja tutkimuskohteiden, eri kulttuurien välillä. Tulkitsen tutkielmassani soveltuvassa määrässä myös muiden kirjoittajien laatimia aikalaislähteitä avaamaan sitä ympäristöä, jossa Winstanley toimi.

³⁶ Leskelä-Kärki 2004.

³⁷ Kalela 2000, 161, 166.

Pamfletteihin nykyään liitetty yhteiskunnallinen ja poleeminen luonne oli käytössä jo 1600-luvulla, mutta se ei ollut pakollinen kriteeri pamfletiksi kutsutulle painotuotteelle. Pamfleteiksi voi rajata kaikista julkaisuista kirjoja lyhyemmät, kovia kansia vailla olleet yhteen kiinnitetyt julkaisut.³⁸ Niihin kuuluivat yhteiskunnallisia uudistuksia ajaneiden tekstien lisäksi esimerkiksi kansantarinat, vitsilehtiset, Raamatun kertomukset, almanakat ja sanomalehtiä edeltäneet säännöllisesti julkaistut uutiskirjat. Kaikilla pamfleteilla ei siis välttämättä ollut propagandistista, yleisen mielipiteen muuttamiseen tähtäävää ja mahdollisesti henkilökohtaisuuksiin menevää tyyliä tai aihetta. Raju vääristely ja agitointi olivat kuitenkin yleistä ja jotkut uutiskirjoista opettivat lukijoilleen poliittista lukutaitoa. Laajimman säilyneen sisällissota-ajan painotuotekokoelman keräsi kirjakauppias George Thomason vuosina 1640–1661. Kokoelmassa on yli 22000 julkaisua ja sitä säilytetään British Libraryssä.³⁹ Osa kokoelmasta Winstanleyn tekstit mukaan luettuna on tallennettu sähköiseen muotoon Early English Books Online (EEBO) -verkkopalveluun.⁴⁰ Palvelussa on tuhansia julkaisuja uuden ajan alun Englannista, joista osa on muutettu kokonaisuudessaan raakatekstimuotoon. Tämä mahdollistaa myös nopeat haut julkaisujen sisältöihin.

Winstanleyn teksteissä ja muissa tutkimissani sota-ajan pamfleteissa käytetty kieli on mielestäni melko helposti ymmärrettävää nyky-englannin osajalle. Myös translitteroimattomat painotuotteet ovat helposti luettavissa, sillä niiden kirjasintyytit muistuttavat nykyisiä. Sisällissota-ajalta säilyneessä lähdemateriaalissa voi kuitenkin olla julkaisijoiden ja kirjanpainajien osaamisesta ja työskentelystä johtuvia painovirheitä ja tulkintaa vaativia kohtia. Winstanleyn pamflettien kriittisessä editiossa todetaan, että Winstanleyn pääasiallisen julkaisijan Giles Calvertin käyttämät painot olivat niin laadukkaita, että kirjoittajan sanoma toistuu niissä tarkoitetulla tavalla riittävällä varmuudella tutkijoille.⁴¹ Osassa EEBO -verkkopalveluun digitoidussa aineistossa on selvästi alkuperäisen julkaisun kunnosta johtuneita tummentumia, mustetahroja ja vastaavia lukua vaikeuttavia asioita. Palvelun pamflettien raakatekstiversioissa on jonkun verran katkeilevia sanoja, mutta näitä suurempia

³⁸ Oxford English Dictionary 2012.

³⁹ Achinstein 2001, 50–51, 58–59.

⁴⁰ Pääsy EEBO-palveluun ei ole julkinen, vaan vaatii käyttäjätunnusta ja välityspalvelimen käyttöä. Olen käyttänyt palvelua Helsingin yliopiston tunnuksella ja välityspalvelimella.

⁴¹ Corns 2009a, 69.

teknisiä ongelmia niissä ei ole.

Sisällissota-ajan Englannissa yhä useampi pääsi osalliseksi kirjallisesta kulttuurista, sillä pamfletteja luettiin myös ääneen julkisissa tiloissa. Pamflettien keskimääräinen painos oli tuolloin noin 1500 kappaletta ja niistä moni julkaistiin, painettiin ja myytiin nimettömänä. Uskonnollisesti ja poliittisesti arkaluontoisille teksteille ei olisi aina annettu lupia eivätkä niiden kanssa toimineet halunneet välttämättä muutoinkaan herättää turhaa huomiota. Salaisten lontoolaisten painojen lisäksi vallitsevaa tilannetta haastaneita pamfletteja painettiin Hollannissa, josta ne salakuljetettiin Englantiin.⁴² Painotuotteiden hinnat olivat edullisia eivätkä ne rajoittaneet lukijakuntia.⁴³

On mahdollista, että myös Winstanleyn pamfletteja luettiin joka puolella Englantia. Siitä, ketkä niitä lukivat tai kuuntelivat ja missä, ei kuitenkaan ole tarkkoja tietoja. Pohdin tutkielmassani sitä, millaisia yleisöjä Winstanley itse toivoi teksteilleen. Hänen pamflettejaan on säilynyt meidän aikaamme kutakin enintään vain muutamia kappaleita ja jotkut tekstit pelkästään yhtenä kappaleena. On todennäköistä, että osa hänen kirjoittamistaan teksteistä on kadonnut kokonaan. Säilyneiden kopioiden vähäiselle määrälle ei ole mitään varmaa selitystä.⁴⁴ Pamflettien myyntihinnat olivat kuitenkin verraten edullisia, mikä voisi minusta selittää sitä, miksi sadoista painokopioista on säilynyt niin vähän. Sivumäärältään suurempiakin pamfletteja on saatettu pitää kulutustavaroina, joita ei ollut tarkoitus säilyttää ikuisesti samalla tavalla kuin laadukkaampia kirjoja ja käsikirjoituksia.

⁴² Achinstein 2001, 53-58.

⁴³ Painettu uutiskirja maksoi pennin, kun käsin kopioitu saattoi maksaa 4 tai 5 shillinkiä. Ks. Achinstein 2001, 56. Maatyöläisen päiväpalkka oli 1640- ja 50-luvuilla keskimäärin 11 penniä. Ks. Corns 2009b, 159, viite 140. Yksi shillinki oli 12 penniä ja yksi punta 20 shillinkiä.

⁴⁴ Corns 2009a, 69.

2. PAPISTO JA AATELISTO ALKUPERÄISEN YKSEYDEN RIKKOJINA

2.1 *Kauppiaas radikalisoituu? – Gerrard Winstanleyn tie pamflettikirjailijaksi*

Kangaskauppiaina Lontoossa työskennellyt Winstanley menetti sisällissota-aikana omaisuutensa. Kirjoittaessaan lyhyesti vararikostaan hän mainitsi sen syiksi huijarikauppiat ”ostamisen ja myymisen ryöstöalalla” ja sotaverot.⁴⁵ Winstanley joutui lopettamaan liiketoimintansa Lontoossa vuonna 1643 ja muuttamaan läheiselle Surreyn kreivikunnan maaseudulle, jossa hän muutaman vuoden kuluttua aloitti samanmielistensä kanssa organisoidun ja luvattoman maanviljelyn. Lontoon lehdistö antoi heille nimen diggers, jolla se liitti toiminnan aiempiin vastaavanlaisiin kansanprotesteihin.⁴⁶ Kaupankäynnin pahuus sekä sodan aiheuttamat vaivat, kuten armeijoiden vuoksi kerätyt sotaverot, toistuvat useassa Winstanleyn tekstissä yleistettynä vaivaamaan koko tavallista kansaa. Se oli hänelle kaikki englantilaiset, paitsi kuningashuoneen lakien ja vallan edustajat, aatelisto, papisto ja lakimiehet, rikkaat maanomistajat ja oppineisto.⁴⁷

Yleensä Winstanley liitti teksteissään kaupankäynnin erityisesti maan ja sen antimien ostamiseen ja myymiseen, mutta hänen tavoittelemassaan yhteiskunnassa kaikki tuotetut hyödykkeet olisivat olleet tietyn ehdoin yhteisiä.⁴⁸ Maan yksityisomistus oli Winstanleyn mielestä normannivalloituksessa ulkomailta tuotu tapa, joka oli hänestä tavallisen kansan orjuuttamisen sekä sodan perimmäinen syy.⁴⁹ Hän kirjoitti, kuinka aateliset maanomistajat olivat jatkaneet sitä kuusisataa vuotta ja myös papisto oli siinä mukana.⁵⁰ Winstanley syytti teksteissään raivokkaasti Englannin kirkon papistoa maanomistuksen lisäksi myös sanan myymisestä. Hänen mukaansa he toisella kädellä hämäsivät ihmisiä saarnaamalla ilosanoman kirjainta ilman sisäistä henkeä ja toisella

⁴⁵ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 80.

⁴⁶ Gurney 2012, 123. Nimeä ”diggers” oli käytetty ensimmäisen kerran vuonna 1607 maan aitausta vastustaneisiin mellakoijiin Keski-Englannin alueella. Ks. *ibid.*

⁴⁷ Ks. esim. *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 338.

⁴⁸ Tarkemmin Winstanleyn ehdottamista omistusoikeuksista ks. kappale 3.3.

⁴⁹ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 110. Winstanley viittaama normannivalloitus tapahtui vuonna 1066 Vilhelm Valloittajan johtamana.

⁵⁰ *An Appeale to All Englishmen*, Corns 2009b, 246-247.

tyhjensivät ihmisten taskut. Winstanley piti papistoa Kristuksen vihollisina ja heidän ylläpitomaksujaan, ”tythes”, suurimpana väärytenä, jota kuningashuoneen lait olivat ylläpitäneet.⁵¹ Näiden maksujen eli kymmenysten vapaaehtoisuus tai poistaminen kokonaan olisi romuttanut Englannin kirkon rahallisen perustan, monopolin Jumalan sanan tulkittamisesta sekä vahvan osuuden vallitsevan yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpidossa lopullisesti. Se olisi myös vienyt aatelistolta yhden etuoikeuden, sillä käytännössä he olivat valinneet seurakuntien papit ja määränneet seurakuntien rahavirtojen suunnista.⁵² Winstanleyllä oli myös selkeä käsitys pakollisten kymmenysten alkuperästä. Kymmenykset olivat paavin tuoma tapa, jonka ylläpitoa Englannin kirkko, “ne, jotka kutsuvat itseään kristityiksi protestanteiksi” olivat jatkaneet.⁵³ Aatelisto ja papisto olivat hänen mielestään rikkoneet Englannissa ennen normannien saapumista vallinneen tasa-arvon ja ykseyden.

Sotaverot olivat konkreettinen taakka koko valtakunnassa ja ne kiristivät monen taloutta entisestään. Niiden asettaminen kurjuuden syiksi oli helppoa, jos halusi vedota lukijoiden myötätuntoon. Sitä vastoin se, että Winstanley tuomitsi teksteissään kaupankäynnin kokonaisuudessaan, oli mielestäni rohkeampi teko ja kertoo hänen syvästä pettymisestään vallinneeseen yhteiskuntaan ja ihmisten rehellisyyteen. Hän kirjoitti, kuinka “maa haisi sellaisesta väärämielisyydestä”, että koulutettuna kauppiaanakin hän ennemmin menettäisi kuin ansaitsisi leipänsä, jos yrittäisi rehellisesti käydä kauppaa ja luottaa ihmisiin.⁵⁴ Kaiken kaupankäynnin ja sen myötä yksityisomaisuuden tuomitseminen saattoi vaikuttaa siihen, ettei diggerseistä koskaan kasvanut massaliikettä. Winstanley myös liioitteli sota-ajan ja sen tuomien ongelmien merkitystä omalle epäonnistumiselleen kauppiana.

⁵¹ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 562.

⁵² Hill 1972, 29-30, 79-80, 82-83. Kirkon oikeusistuinten toiminta oli jo romahtanut sisällissota-ajan alussa. Vuoden 1650 Dunbarin taistelun jälkeen Cromwellin armeijan edustajat saivat läpi vaatimuksen poistaa seurakuntalaisilta osallistumispakko jokasunnuntaiseen jumalanpalvelukseen. Ks. *ibid.*, 83. Papiston ylläpitomaksuja kutsuttiin kymmenyksiksi, sillä alun perin niiden määräksi oli suunniteltu kymmenys jokaisen seurakuntalaisten tuottamista maataloushyödykkeistä tai rahallisista tuloista. Ks. Corns 2009a, 462, viite 160.

⁵³ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 510.

⁵⁴ Alkuperäislähteessä ”...the earth stinks with such unrighteousnesse...” Ks. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 510.

Winstanley osti kankaita luotolla ja myi niitä eteenpäin. Hän saattoi toimia Blackwell Hallin kangasmarkkinoilla, sillä vielä vuonna 1656 parlamentaarikko Luke Robinson nimitti Winstanleytä diggersien johtajaksi ja varkaaksi, ”Blackwell-hall-man thief”, viitaten Winstanleyn omistusoikeuksia koskeneisiin ajatuksiin.⁵⁵ Vaikuttaa siltä, että Winstanley oli mukana riskipitoisissa Irlantiin ja siirtomaihin suuntautuneissa liiketoimissa. Lokakuussa 1642 hän muutaman muun kauppiaan kanssa todisti oikeudessa veloista, jotka olivat Jamaikalla asuneen englantilaisen Matthew Backhousen nimissä. Backhousen velka Winstanleylle oli kaikista suurin, noin 274 puntaa. Lisäksi hänelle oli velkaa sata puntaa dublinilainen kauppiaas Philip Peake, joka ei ollut maksanut sitä vielä vuonna 1660. Velallisten maksukyvyttömyys esti Winstanleyn omien velkojen maksun ja marraskuussa 1643 hän ajautui konkurssiin.⁵⁶

R. J. Dalton tulkitsee, että Backhouse olisi pettänyt Winstanleytä ja että tämä olisi ollut käänteentekevää hänen radikalisoitumiselleen.⁵⁷ Esimerkiksi J.D. Alsopin mukaan yksi petoksellinen liiketoimi ei kuitenkaan olisi voinut järkyttää Winstanleytä perustavanlaatuisesti. Olen tästä samaa mieltä. Petosväitettä ei lisäksi tue mikään lähde. Winstanley sekä muut kauppiaat totesivat oikeudessa pelkästään sen, että Backhouse oli heille velkaa, mutta eivät syyttäneet häntä epärehellisyydestä.⁵⁸ Winstanley ei teksteissään viitannut kertaakaan vastaaviin liiketoimiin eikä nimennyt niissä ketään tiettyä henkilöä syyppäksi kauppiaasuransa päättymiselle. Siihen vaikutti ketään toista enemmän hän itse ottamalla ja antamalla korkean riskin lainoja.

Vallinneiden uskonnollisten tai yhteiskunnallisten tulkintojen vastustaminen,

⁵⁵ Rutt 1828, 156. Robinson sanoi Winstanleytä tarkoittaen, että diggersien alkuperä oli Lontoossa: ”The origin of the diggers was from London, a Blackwell-hall-man thief”. Puheenvuoro liittyi edustajien debattiin kveekari James Naylerin rangaistuksen täytäntöönpanon paikkakunnasta. Samassa keskustelussa edustaja Highland sanoi, että diggersit olisivat tulleet pohjoisesta ja että samasta ilmansuunnasta tulevat kansakunnan suurimmat vitsaukset. Edustaja William Strickland totesi, että diggersit olivat tulleet Surreystä, sillä siellä diggersit nousivat ensimmäisenä. Ks. Rutt 1828, 155-156. Lainaukset ovat parlamentaarikko Thomas Burtonin päiväkirjasta, johon hän kirjasi parlamentin istuntojen keskustelut. Ks. Roots, 2007. Stephen K. Roberts kuvaa niitä välittömimmiksi säilyneiksi kuvauksiksi parlamenttikeskusteluista ja niiden etenemisestä 1640 ja -50-luvuilta. Hänen mukaansa Burtonin oma persoona ei näy niissä ja vaikuttaa siltä, että hän piti päiväkirjaansa avoimesti ja kirjasi siihen puheet sellaisina kuin ne pidettiin. Ks. Roberts 2009, 115.

⁵⁶ Corns 2009a, 8, 10; Gurney 2012, 70.

⁵⁷ Dalton 1991, 973, 981.

⁵⁸ Alsop 1995, 1014.

radikalismi, oli yleistä sisällissota-ajan Englannissa. Sensuuriasetuksista vapaa tai niitä kiertänyt laaja julkaisutoiminta toi aikalaisten luettavaksi erilaisia raamatuntulkintoja, joilla oli pitkä, ainakin 1500-luvun alkupuolelle yltävä tausta ja jotka poikkesivat huomattavasti Englannin kirkon virallisista tulkinnoista.⁵⁹ Toukokuussa 1648 parlamentaristit antoivat jumalanpilkan vastaisen määräyksen, jonka tarkoitus oli lopettaa harhaoppisten teologisten ajatusten levittäminen vankeuden, polttomerkin ja mestauksen uhalla.⁶⁰ Eräitä näistä olivat muun muassa sakramentteja, Kristuksen ylösnousemusta sekä papistoa ja sen ylläpitoa vastustaneet lollardilaiset ajatukset, jotka olivat kansanomaisina muunnelmina Englannissa säilyneitä 1300-luvulla eläneen teologi John Wycliffen oppeja. Samansuuntaisia olivat Münsterissä, nykyisessä Saksassa, vuonna 1502 syntyneen Henry Niclaesin näkemykset. Niitä oli kulkeutunut myös Englantiin ja omaksuttu siellä.⁶¹ Kaikki radikaalit opit eivät olleet sisällissota-ajan uutuuksia, mutta suhteellisen vapaa julkaisutoiminta mahdollisti niiden saattamisen kirjalliseen muotoon, nopean jakelun sekä omaehtoisen tulkinnan ympäri maata. Kuten Christopher Hill huomauttaa, sitä ennen sensuurin läpi pääsivät vain harhaoppien vastustajien vääristyneet kuvaukset erilaisista uskomuksista.⁶² Winstanley kirjoitti, että papit olivat leimanneet hänetkin syylliseksi jumalanpilkkaan parlamentin antaman määräyksen perusteella.⁶³ Se, että hän jatkoi määräyksen vastaisten pamflettien kirjoittamista tämän jälkeen, tekee hänestä radikaalin. Se kertoo myös ajattelunvapaudesta, joka vallitsi 1640-luvulla ennen uusien kieltojen ja määräysten ilmaantumista.

Kaikenlaisia harhaoppisia kutsuttiin 1500- ja 1600-lukujen Englannissa halventavassa mielessä anabaptisteiksi. Varsinaisten anabaptistien mielestä kasteen saattoi ottaa vastaan vain aikuisena ja vapaaehtoisesti eivätkä he muun muassa tämän vuoksi kannattaneet papiston ylläpitoa. Monet heistä eivät suostuneet vannomaan valoja, sillä heidän mielestä uskonnollisia seremonioita ei saanut liittää maallisiin oikeudellisiin asioihin. Vieläkin useampia anabaptisteja syytettiin siitä, että he halusivat tasa-arvon

⁵⁹ Ks. erilaisista harhaopeista 1500- ja 1600-lukujen Englannissa esim. Hill 1972, II, passim.

⁶⁰ Corns 2001, 71.

⁶¹ Hill 1972, 21-22.

⁶² Hill 1986, 194.

⁶³ *Truth Lifting up his head*, Corns 2009a, 411.

nimissä kieltää yksityisomaisuuden. Anabaptistia ryhdyttiin käyttämään yleisenä haukkumanimenä lopulta kaikista, joiden epäiltiin vastustavan vallinnutta yhteiskuntaa. Toinen halventava nimitys harhaoppisista oli familistit.⁶⁴ Nimitys tuli Niclaeuksen ajatusten kannattajista, jotka kutsuivat itseään rakkauden perheeksi. Niclaes opetti, että taivas ja helvetti ovat tässä maailmassa. Englannin kirkon teologi John Knewstub kuvasi Niclaeuksen harhaoppia vuonna 1579 sellaiseksi, jossa taivas rakennetaan maailmaan, Jumalasta tehdään ihminen ja ihmisestä Jumala. Taivas ja helvetti olivat tämän elämän asioita, ylösnousemus oli lihallisen ruumiin sijaan henkinen mielen asia ja jokainen ihminen on Vapahtaja ja Kristus itselleen. Hänen mukaansa Niclaeuksen oppien seuraajat väittivät, että heillä olivat aistit, henki, elämä, jyvä sekä miekka siinä missä papistolla vain sanat, kirjaimet, ruumis, kuori ja huotra.⁶⁵ Näistä Knewstubin mainitsemista dikotomioista kaikki, paitsi miekka ja huotra toistuvat Winstanley teksteissä.⁶⁶

Familistien liike oli levinnyt Englannissa 1500-luvulla hollantilaisen matkasaarnaaja-puusepän levittämänä. He uskoivat, että ihmiskunnalla on mahdollisuus saavuttaa ennen syntiinlankeemusta vallinnut onni uudelleen tässä maailmassa. Familistit vastustivat Englannin kirkon pappeja, seremonioita ja monia sakramenteja ja pitivät omaisuuttaan yhteisenä. Pappien piti olla heidän mielestään palkattujen virkapappien sijaan apostolien tapaisia maallikkosaarnaajia. 1500-luvun loppupuolella papiston vastainen mieliala voimistui rikastuneissa ja itsenäistä valtaa halunneissa seurakunnissa. Monissa sellaisissakin pitäjissä, joita ei voi liittää familisteihin, seurakunta painosti pappiaan kieltämään Englannin kirkon viralliset seremoniat ja messupuvut. Harhaopit ja niiden kansanomaiset muunnelmat sisälsivät vielä sisällissota-ajan aattona ylösnousemuksen, Jumalan ja paholaisen kieltämistä, materialistisia näkemyksiä, joiden mukaan kaikki oleva on vain luonnosta. 1630- ja 40-luvuilla tapahtui myös kuvainraastoa kirkoissa. Alttareita häpäistiin, hautapatsaita tuhottiin ja sikoja sekä hevosia kastettiin. Parlamentaristien armeijan sotilaiden katekismuksessa todettiin, että ei ole väärin tuhota ristejä ja kuvia heidän käteensä annetulla reformaation miekalla, kunhan sitä ei tee

⁶⁴ Hill 1972, 21-22.

⁶⁵ Knewstub 1579.

⁶⁶ Ks. Winstanleyn dikotomioista esim. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 476, 523, 566,

rähinöiden.⁶⁷

Winstanleyn raamatuntulkinnat eivät olleet täysin omaperäisiä 1640- ja -50-lukujen Englannissa, mutta kuten hänen tekstiensä kriittisessä editiossa todetaan, hän muunteli niitä erikoisilla tavoilla ja esitti ne voimakkaalla kielellä.⁶⁸ Winstanleyn ajatukset muistuttavat vahvasti varsinkin familistien näkemyksiä, mutta on vaikea sanoa, miten ja milloin hän omaksui niitä sekä muita vaikutteitaan. Kauppiasuransa aikana Winstanley osallistui sovinnaisen kotiseurakuntansa hallinnolliseen toimintaan. Pääosassa tutkielmassani Winstanleyn raamatuntulkintojen nyanssien ja lähteiden sijaan on se, miten hänen sanomansa tähtäsi monin tavoin jakautuneen kansakunnan yhdistämiseen. Winstanleyn tekstien kriittisessä editiossa kirjoitetaan, että Winstanley käsitti Raamatun voimakkaaksi tulkinnalliseksi aseeksi, jonka avulla hän saattaisi muuttaa yhteiskunnallisia oloja.⁶⁹ Olen samaa mieltä, mutta Raamatun lisäksi Winstanley tulkitsi kaikkia muitakin lähteitään siitä näkökulmasta, miten ne suhtautuivat vallitseviin valtahierarkioihin ja niiden muuttamiseen tasa-arvoisemmiksi.

Englannin kirkko antoi piispoille ja papistolle valtaa määrittää ja kontrolloida ihmisten uskon lisäksi myös heidän muuta elämäänsä yhtä paljon kuin sitä edeltänyt roomalaiskatolinen kirkko. Englannin kirkon episkopaalinen, piispoista lähtenyt hierarkia koettiin lopulta suurimmaksi esteeksi perustavanlaatuiselle reformille, jota erilaisten lahkojen kannattajien lisäksi ajettiin myös kirkkohallinnon sisällä.⁷⁰ Katolisesta kirkosta itsenäinen Englannin anglikaaninen kirkko perustettiin 1530-luvulla osana protestanttista reformaatioaatetta. Se oli seuraavan sadan vuoden aikana valtakunnan ainoa virallinen kirkko, johon kaikki Englannissa syntyneet teoriassa kuuluivat. Tätä ihannetta rikkoi kuitenkin esimerkiksi maan suuri roomalaiskatolinen vähemmistö. Englannin kirkon suunta oli muuttunut ennen sisällissota-aikaa useasti.⁷¹ Sota-aikana se käytännössä hajosi useiksi erilaisiksi kirkoiksi.

⁶⁷ Hill 1972, 21-24.

⁶⁸ Corns 2009a, 51.

⁶⁹ Corns 2009a, 60.

⁷⁰ Hill 1972, 22-23.

⁷¹ Hill 1986, 19-20.

Parlamentaristit esittivät kansalaisille vuonna 1643 valan, jossa vanhojat muun muassa lupasivat osallistua Englannin kirkon reformointiin ja asemastaan riippumatta auttaa episkopaalisen kirkkohallinnon kitkemisessä.⁷² Winstanley vannoi sen kotiseurakunnassaan Lontoossa lokakuussa 1643 ja vetosi useasti teksteissään tähän uskollisuuden osoitukseen, johon hän viittasi termeillä ”national covenant” ja ”covenant”.⁷³ Huolimatta harhaoppisista näkemyksistään jotkut hänen vaatimuksistaan, kuten kirkon episkopaalisen valtarakenteen purkaminen, kävi yksiin parlamentaristien enemmistön näkemysten kanssa. Kuten myöhemmin ilmenee, hän vannoi uskollisuuttaan parlamentille myös seitsemän vuotta myöhemmin toisella valalla ja kehotti muitakin tähän. Winstanley ei vastustanut parlamentaristeja täysin missään vaiheessa, vaan tulkitsi heidän lupauksensa ja valansa omalla tavallaan. Diggersien parlamentaristeja tukeneet vastustajat pitivät heitä uhkana yhteiskuntajärjestykselle, mutta Winstanley muistutti heitäkin siitä, että yhteiset valat tarkoittivat keskinäistä avunantoa ja tukea. Se oli teoriassa totta, mutta käytännön edut ja kiulu tulkintojen välillä merkitsivät lopulta enemmän. Käsittelen valoja ja Winstanleyn tulkintaa niistä tarkemmin kappaleessa 3.2. Winstanley ei missään vaiheessa toiminut mielestään laittomasti, hän sitoutui parlamentaristien asiaan eikä kannattanut väkivaltaa.⁷⁴ Hän ei ollut lähellekään äärimmäisin mahdollinen radikaali.

1640-luvulla tuli nopeasti selväksi, että Englannin anglikaaninen kirkko ei ollut yksi ja yhtenäinen protestanttinen kirkko. Se hajosi instituutiona, mutta sen protestanttinen aate säilyi. Parlamentaristien joukoissa vaikuttaneet protestantit korostivat Englannin kansallista yhtenäisyyttä kirkon yhtenäisyyden sijaan, toisin kuin episkopaalisen, piispoista lähteneen hierarkkisen kirkon kannattajat.⁷⁵ Ennen sotaa maan alla tai maanpaossa toimineet Englannin kirkon tuomitsemat lahkolaiset pystyivät tekstiensä julkaisemisen lisäksi toimimaan vapaasti eri seurakunnissa. Moni etsi, josko totuus

⁷² *The Solemn League and Covenant*, Gardiner 1962, 268. Valasta lisää ks. kappale 3.2.

⁷³ Gurney 2012, 71. Ks. viittauksista valaan Winstanleyn teksteissä esim. *A Declaration from the Oppressed People*, Corns 2009b, 38; *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 82-83; *An Appeal to the House of Commons*, Corns 2009b, 68.

⁷⁴ Ks. Winstanleyn kuvaus diggersien väkivallattomuudesta esim. *A New-years Gift*, Corns 2009b, 119.

⁷⁵ Hill 1986, 19-20.

löytyisi jostakin uudesta seurakunnasta.⁷⁶ Winstanley kiteytti aikaansa kirjoittaessaan, kuinka levottomat ihmiset juoksivat yksistä seremonioista ja tavoista toisiin ja kohtasivat sekaannusta ja kirousta joka puolella.⁷⁷ Hän oli omien sanojensa mukaan julistanut sanomaansa itsekin myös suullisesti.⁷⁸ Erilaiset uskonnolliset tulkinnat eivät olleet pelkästään Winstanleyn kaltaisten omaa reformaatiotaan tarjonneiden saarnamiesten yksinoikeus, vaan niitä esitettiin sisällissota-ajalla läpi yhteiskunnan ja hallinnon.

Vuonna 1609 Wiganissa Pohjois-Englannissa kastetun Winstanleyn lapsuudesta ei tiedetä mitään varmaa. Saman seurakunnan alueella asui useita Winstanley-nimisiä ja samasta kantaperheestä lähtöisin olleita perheitä. Luultavasti Gerrardin perhe ei kuulunut näistä parhaiten toimeentuleviin. Gerrardin isä oli todennäköisesti Edmund-niminen kangaskauppias.⁷⁹ Perheen uskonnollisesta suuntautuneisuudesta ja Gerrardin koulunkäynnistä ei tiedetä mitään, mutta Edmund Winstanley -niminen kangaskauppias toimi kirkonisäntänä Wiganin kaupungin seurakunnassa vuonna 1625 ja oli hoitamassa kaupungin oppikoulun maakauppaa vuonna 1634.⁸⁰ Winstanleyn ensimmäinen julkaistu teksti oli suhteellisen yhtenäinen ja vastasi tyyliltään hänen seuraavia pamflettejaan. Sen perusteella on mielestäni selvää, että hänellä on täytynyt olla hyvä luku- ja kirjoitustaito jo kauan ennen kirjoittajan uraa. Todennäköisesti hän opiskeli Wiganin oppikoulussa, mutta mikään hänen teksteissään ei viittaa siihen, että hän osasi latinaa tai kreikkaa. Ne on kirjoitettu paria latinankielistä fraasia lukuun ottamatta kokonaan englanniksi. Winstanley asemoi itsensä vahvasti yliopistokoulutusta vailla olleeksi maallikoksi kirjoittaessaan, kuinka maallikoilla, kuten kouluja käymättömillä kauppiailta, ei ollut oikeutta puhua tai kirjoittaa vapaasti uskonnollisista asioista.⁸¹ Mikään ei kerro siitä, ettei asemointi pitänyt paikkaansa.

Raamattu oli yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ainoa kirja, johon Winstanley viittasi

⁷⁶ Hill 1986, 5.

⁷⁷ *The New Law of Righteousnes*, Corns2009a, 553-554.

⁷⁸ *The New Law of Righteousnes*, Corns2009a, 517.

⁷⁹ Corns 2009a, 2.

⁸⁰ Gurney 2012, 63.

⁸¹ *The New Law of Righteousnes*, Corns2009a, 562-563.

kirjoituksissaan suoraan. Toinen oli protestanttisen martyrologi John Foxen kirjoittama alun perin Lontoossa vuonna 1563 julkaistu laaja revisionistinen kirkkohistoria ja apokalyptinen marttyyrikertomus *Acts and Monuments*. Se tunnettiin paremmin nimellä *Book of Martyrs* ja teos huipentui kuvauksiin protestanttien sorrosta katolisen Mary Tudorin hallinnon aikana 1500-luvun puolessa välissä. *Book of Martyrs* oli Raamatun jälkeen tunnetuin englanninkielinen kirja ja siitä oli otettu merkittävä painos vuonna 1641.⁸² Tätä ennen Kaarle I:n läheinen liittolainen arkkipiispa Willian Laud oli kieltänyt sen uusintapainokset, mutta kuningashuoneen sensuurin romahduksen jälkeen kirja oli jälleen helposti saatavilla.⁸³ Kuningatar Elisabetin hallinto oli 1500-luvun loppupuolella määrännyt englanninkielisen Raamatun kiinnitettäväksi ketjuin maan jokaiseen kirkkoon, joten siihen saattoi tutustua kuka tahansa lukutaitoinen varallisuuteen katsomatta.⁸⁴ Painetut Raamatut eivät olleet ylivoimaisen kalliita. Erään aikalaiskuvauksen mukaan hintakilpailu eri painotalojen kesken laski vuonna 1629 kirjan hinnan 5 shillinkiin.⁸⁵

Book of Martyrsiä Elisabetin hallinto tuki poliittisesti, mutta ei rahallisesti. Sen laajennetut painokset rahoitti ensisijaisesti julkaisija John Day, mutta Elisabetin hallinto määräsi kirjan jokaiseen katedraalikirkkoon ja joihinkin hovin tärkeimpiin virastoihin tunnustaen näin John Barnardin sanoin sen kiistattoman keskeisyyden englantilaisen protestanttisuuden itsetuntemukselle. Moniin seurakuntakirkkoihin se oli myös hankittu tai tavallisimmin saatu lahjoituksena, joskus katolisilta pakotettuina. Foxen osittain aikaistensa antamiin kertomuksiin ja muihin tietoihin perustunut protestanttisen uskon puolustus oli myös vahva kansallisen identiteetin rakentaja Englannissa. Siinä oikeauskoiset englantilaiset esitettiin Jumalan suosimana valittuna kansakuntana.⁸⁶ Kirjan mukaan Englanti johti koko maailmaa Jumalan toiveiden mukaiseen reformaatioon.⁸⁷ Sen sisältö tuki myös ajatusta siitä, että erityisesti köyhät nousevat antikristusta vastaan.⁸⁸ Sekä *Book of Martyrs* että englanninkielinen Raamattu olivat

⁸² Corns 2009a, 59, viite 226; *ibid.*, 252, viite 995.

⁸³ Hill 1972, 77.

⁸⁴ Achinstein 2001, 52-53.

⁸⁵ McMullin 2002, 461.

⁸⁶ Barnard 2002, 8; Collinson et al. 2002, 36-37.

⁸⁷ Greenfeld 1992, 60-61.

⁸⁸ Hill 1972, 27.

helposti Winstanleyn saavutettavissa viimeistään Lontoossa. Vaikka hän mainitsi *Book of Martyrsin* suoraan vain kerran, niin teoksen ajatuksista moni toistui vahvasti Winstanleyn teksteissä. Hänelle koko luomakunta oli Raamatun Israelin ruumiillistuma, Jumalan osoittama kansa, mutta Englannilla oli mahdollisuus olla ensimmäinen kansakunta, joka veisi sen totuuteen. Nimenomaan köyhät ja sorretut englantilaiset Winstanley mukaan lukien nousisivat ensimmäisenä taisteluun tämän puolesta.⁸⁹ Mielestäni on perusteltua olettaa, että hän omisti kummatkin teokset itse viimeistään asuessaan maaseudulla Surreyssä jo hyvissä ajoin ennen kirjoittajan uraansa.

Muidenkin alojen kirjoihin Winstanley pääsi käsiksi viimeistään Lontoossa 1630-luvulla lähdettyään sinne kahdenkymmenen vuoden ikäisenä kauppiaan oppipojaksi. Winstanleyn opettajatar oli nuori leski Sarah Gater, joka oli vain neljä vuotta häntä vanhempi. Gaterin Cambridgessa kouluttautunut aviomies oli kuollut vuonna 1624, minkä jälkeen Sarah oli jatkanut tämän työtä kangaskauppiana. Winstanley päätyi Gaterin oppipojaksi todennäköisesti tuttavuussuhteiden kautta. Gaterilla oli samaan aikaan toinenkin nuori wiganlainen oppipoika Henry Mason, joka oli sukua sekä Winstanleylle että Gaterille.⁹⁰ Winstanleyn oppivuodet tapahtuivat taloudessa, jossa kirjallinen kulttuuri oli läsnä mutta joka ei ollut millään lailla harhaoppinen. Gaterilla oli halussaan uskonnollisia käsikirjoituksia, lääketieteellisiä kirjoja sekä Masonin Englannin kirkon korkeissa viroissa toimineelta ääriprotestantismia vastustaneelta sedältä perinnöksi saamiaan kirjoja. Gaterin serkku oli rojalisti ja yhtenäistä kirkkoa kannattanut kirjoittaja Izaak Walton, joka oli myös Gaterin testamentin valvoja. Sarah Gater kuoli vuonna 1656 ja ainoana hänen oppipojistaan Winstanleytä ei mainittu testamentissa mitenkään.⁹¹

Yksityistaloudet sisälsivät 1600-luvulla eräänlaisen julkisen tilan, sillä kirjoja luettiin ääneen osana määrättyjä kotitalouksien palvontamenoja tai ajanvietteenä arkitöiden taustalla.⁹² Todennäköisesti Lontoon kirjallisissa piireissä myös lainattiin teoksia

⁸⁹ *The Myserie of God*, Corns 2009a, 285; *A New-years Gift*, Corns2009b, 144-145, 149.

⁹⁰ Corns 2009a, 2-3.

⁹¹ Alsop 2008, Corns 2009a, 3.

⁹² Collinson et al. 2002, 61.

ystävältä toiselle. Edellä mainitut kirjat on merkitty Gaterin testamenttiin, mutta se ei kerro välttämättä kaikkea, mitä taloudessa on voitu lukea ja varsinkaan siitä, mistä keskustella. Ei ole varmuutta siitä, miten paljon Gaterin talouden kirjallinen ympäristö vaikutti Winstanleyhin ja miten paljon se häntä tuolloin kiinnosti. Kuitenkin se, että Winstanley ei saanut emännältään mitään perinnöksi, voisi viitata siihen, että hän esitti jo parikymppisenä oppipoikana emännälle kiusallisia Englannin kirkon virallisista opeista poikenneita mielipiteitä talossa käyneille vieraille.

Winstanley nimitettiin vapaaksi kauppiaksi alkuvuodesta 1638 ja hän asui seuraavat viisi vuotta St. Olave Old Jewryn seurakunnan alueella. Seurakunnan pastori kannatti Englannin kirkon oppeja ja hänet erotettiin vuonna 1643 rojalistina, samaan aikaan kun Winstanley muutti pois Lontoosta. Ei ole mitään viitteitä siitä, että St. Olaven seurakunnan saarnatuolista olisi levitetty ääriprotestanttisia ajatuksia, jotka haastoivat Englannin kirkon ja aatelisten valta-asemaa varsinkin tavallisen kansan parissa sekä parlamentaristien armeijassa. Naapuriseurakunta Stephen Coleman Street oli kuitenkin eräs 1640-luvun radikalismien keskus kaupungissa ja kiistoja herättäneen saarnaaja John Goodwinin toiminta-alueita.⁹³ Se, että St. Olaven pastori erotettiin, kertoo kuitenkin siitä, että seurakuntalaisten joukossa oli paljon niitä, jotka kaipasivat muutosta. Itsenäisenä kauppianaan työskennellessään Winstanleyn henkinen ympäristö Lontoossa oli kaikkea muuta kuin vakaa. Oikeasta uskonnosta ja politiikasta käytiin keskusteluja joka puolella, kaduilla, oluthuoneissa ja seurakunnissa ja kodeissa. Vaikka hänen kotiseurakunnassaan saarnattiin virallisia ja vallinnutta järjestystä tukeneita oppeja, vaihtoehtoisten tulkintojen esittäjät eivät olleet koskaan kaukana.

Huolimatta mahdollisesti Lontoon aikana tai jo nuoruuden Wiganissa omaksumistaan harhaoppisista ajatuksistaan Winstanleyn paikallispoliittisena vaikutuskeinona Lontoossa oli säännöllinen osallistuminen seurakuntalaisten asioista päättäviin kirkonkokouksiin. Hän osallistui niihin 1640-luvun alussa, kun ansaitsi sen verran, että oli oikeutettu niihin menemään. Hän kannatti jo silloin demokraattisempaa päätöksentekoa. Winstanley jätti kahden muun seurakuntalaisen kanssa eriyvän

⁹³ Corns 2009a, 4, 53.

mielipiteen päätökseen, joka koski kaupunginvaltuutettujen valitsemista ja jossa säilytettiin vallinnut rajatumpi menettely. Heidän mielestään valtuutetut olisi pitänyt valita avoimemmassa kansankokouksessa kuin vain paremmin toimeentulevien kirkkokokouksessa. Winstanleyn talo ei kuulunut aluksi tähän ryhmään, jotka maksoivat köyhäinveroa ja joita oli hieman yli puolet seurakunnan sadastakahdestakymmenestä talosta. Parikymmentä taloutta alueella olivat riippuvaisia köyhäinavusta. Winstanley maksoi vapaana kauppiana alusta saakka veroa katujen siivoamisesta, tosin alimman taksan mukaan. Vuonna 1641 hän vaurastui sen verran, että ryhtyi maksamaan myös köyhäinveroa, sitäkin alimmalla taksalla.⁹⁴

Winstanley oli mennyt naimisiin lontoolaisen kirurgin William ja kättilö Susan Kingin tyttären Susanin kanssa edellisenä vuonna ja heidän talouteensa kuuluivat tuolloin myös oppipoika, palvelijatar sekä vuokralainen.⁹⁵ Oppipojan ottaminen takasi ennakkomaksun tämän kouluttamisesta sekä suhteellisen edullisen apulaisen päivittäiseen työhön.⁹⁶ Winstanley maksoi köyhäinveroa kuitenkin puolet vähemmän kuin esimerkiksi liikekumppaninsa Patient Wallin, jonka talouteen kuului vain vaimo ja palvelija.⁹⁷ Winstanleyn liiketoiminta oli kituliasta jo alusta alkaen. Se olisi todennäköisesti loppunut, vaikka ajat olisivat olleet paremmat. Hän ei tullut kauppiasvuosiensa aikana koskaan niin hyvin toimeen, että olisi joutunut maksamaan noina vuosina kerättyjä suurimpia sotaveroja, joista hän teksteissään kertoi kärsineensä.⁹⁸ Winstanley tavoitteli sotaverojen syyttämällä enemmän lukijoiden sympatiaa kuin täyttä totuutta menneisyydestään.

Winstanleyn appivanhemmille oli koitunut rahahuolia heidän neljän tyttärensä suurten myötäjäisten järjestämisestä. Winstanley oli ainoa sukuun tullut aviomies, joka ei työskennellyt lääketieteellisellä alalla.⁹⁹ Kingien suku vaikutti hänen elämäänsä enemmän henkisellä tavalla kuin rahallisesti. Hänen apellaan Williamilla oli edustava

⁹⁴ Corns 2009a, 4-6.

⁹⁵ Corns 2009a, 4-5.

⁹⁶ Alsop 1989, 99.

⁹⁷ Corns 2009a, 4, 5, viite 12.

⁹⁸ Alsop 1989, 106-107.

⁹⁹ Gurney 2012, 68-69.

kirjasto, joka sisälsi muun muassa Pliniuksen ensyklopedisen *Naturalis historia* – teoksen, John Gerardin englanniksi kirjoittaman kasvioppaan *Herball*, Walter Raleighin *The History of the Worldin* sekä Foxen *Book of Martyrsin*.¹⁰⁰ Raleighin viisi kirjaa sisältänyt julkaisu käsitteli historian maailman luomisesta vuoteen 146 ennen ajanlaskun alkua. Kaksi ensimmäistä kirjaa kertoivat pääasiassa raamatullisesta historiasta ja niissä Jumalan tahto oli keskeinen tapahtumien määrittäjä. Kolmessa seuraavassa ihmisten rooli oli määräävämpi ja ne käsittelivät Kreikan ja Rooman historiaa. Julkaisu oli paljon enemmän kuin kronologia ja Raleigh käsitteli siinä vapaata tahtoa sekä muita filosofisia ongelmia.¹⁰¹ Teoksessaan Raleigh ei pelkästään tulkinnut Raamatun tekstejä, vaan myös kritisoi niitä.¹⁰²

Oikeuspöytäkirjojen mukaan useita Kingin kirjaston teoksia oli myöhemmin Winstanleyn ja Susanin kodissa Surreyssä, mutta on epäselvää, milloin ne sinne siirrettiin.¹⁰³ Winstanleyn kirjoituksista löytyy paikoittain *Herballin* ja *The History of the Worldin* sisältöjen vaikutteita ja mielestäni hänen on täytynyt tuntea myös ne. Hän mainitsee lääkärit, kirurgit sekä lääkeyrttien kerääjät eräinä ammatteina, joihin niihin sopivat nuoret koulutettaisiin hänen ehdottamassaan kansakunnassa.¹⁰⁴ Raleighin tavoin Winstanleyle oli selvää, että ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa oloihinsa itse. Luomakunta hoiti hänen mukaansa kunniaa ihmisten teoissa, toisin kuin saarnaajien sanoissa.¹⁰⁵ Luultavasti Winstanleyt veivät Kingien kirjaston kirjoja jo muuttotavaroidensa mukana maaseudulle, jossa Gerrard käytti niitä apunaan kirjoittaessaan pamflettinsa.

2.2. Pamfletteja ja uutiskirjoja koko kansalle

1630-luvun Lontoossa Winstanleyn kirjallinen ympäristö opettajattarensa taloudessa

¹⁰⁰ Gurney 2012, 69, 85, viite 88. Pliniuksen teoksesta ilmestyi englanninkielinen käännös vuonna 1601 ja lähteessäni kirjasta käytetään englanninkielistä otsikkoa, joten Kingin omistama oli todennäköisesti englanninkielinen ja näin Winstanleyn luettavissa.

¹⁰¹ Nicholls ja Williams 2008.

¹⁰² Hill 1986, 46.

¹⁰³ Gurney 2012, 69.

¹⁰⁴ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 356.

¹⁰⁵ *A Letter to the Lord Fairfax*, Corns 2009b, 53.

saattoi koostua pääosin kirjoista ja käsikirjoituksista, mutta 1640-luvun alussa näitä huomattavasti edullisempien painettujen julkaisujen määrä moninkertaistui. Vuonna 1640 Englannissa painettiin kokonaisuudessaan 848 eri julkaisua. Seuraavana vuonna luku oli 2034 ja vuonna 1642 jo 3666. Se oli 40- ja 50-lukujen runsain julkaisuvuosi. Tarjolla oli pamflettien lisäksi lukuisia lajeja kirjallisuutta, kuten kansantarinoita, vitsikirjoja, balladeja, saarnoja, katekismuksia, Raamatun tarinoita sekä ensimmäisiä säännöllisesti julkaistuja painotuotteita, uutiskirjoja. Uutiskirjojen ohella myös balladit eli kertovat runot sisälsivät uutismaisia kuvauksia tapahtumista ja tämän lisäksi näitä kahta lajityyppiä yhdistivät juorut, keksityt jutut, moralisointi sekä propagointi eri osapuolten puolesta. Vaikka lukutaidollisten määräksi on arvioitu Lontoossa 60 prosenttia ja maaseudulla 30 prosenttia miehistä ja huomattavasti näitä vähemmän naisista, kaikki halukkaat pääsivät osaksi kiihtyvää päivänpoliittista tiedonvälitystä ja keskustelua. Painotuotteita luettiin nimittäin myös ääneen kodeissa, kaduilla, hovissa, yliopistoissa, taistelukentillä, vankiloissa ja oluthuoneissa.¹⁰⁶ Winstanley eli poliittisen keskustelun lisäksi myös kansankulttuurin tekstualisoitumisen kiihtyvää vaihetta.

Vuonna 1641 liikkui Lontoon kaduilla 300 balladien vähittäismyyjää. Samoilla apajilla tukkukauppasivat pamfletteja suoraan painoista naiset, joita kutsuttiin nimityksellä ”mercury women”. Kaupunginmuurien sisäpuolella oli kaksi keskittymää kirjojen myyntiin. Toinen niistä oli St. Paulin katedraalin viereinen piha, jossa oli vuodesta 1644 myös Winstanleyn luottopainaja Giles Calvertin vuokraama työpaja. Lisäksi moni paino toimi muurien ulkopuolella. Sisällissota-ajan Lontoo oli suurkaupunki, jonne monien muiden alojen lisäksi oli keskittynyt Englannin kirjapainoteollisuus. Kaupungin asukasluku oli 1600-luvun alussa noin kaksisataatuhatta henkeä, josta se kaksinkertaistui vuoteen 1650 mennessä. Yksi paikka uutisnälkäisille lukijoille ja kuulijoille Lontoossa ja koko valtakunnassa oli St. Paulin pääkäytävä Paul’s Walk.¹⁰⁷ Erään tosin hieman satiirisen kuvauksen vuodelta 1628 mukaan se oli valtakunnan tiivistymä ja kaikenlaisten keskustelujen foorumi kuin koko maailman kartta ihmisten ja kielten sekamelskoineen. Kuvauksen mukaan ihmiset parlamentissa eivät olleet

¹⁰⁶ Achinstein 2001, 50-55; Barnard 2002, 783.

¹⁰⁷ Achinstein 2001, 54-55. Painotuotteiden vähittäismyyjiä kutsuttiin nimityksellä ”hawkers”. Ks. esim. Blount, 1661. Calvertista ja hänen työpajastaan ks. Hessayon 2004.

puoliksikaan niin kiireisiä kuin siellä.¹⁰⁸ Satiirisesta pohjavireestä huolimatta Paul's Walkin kuvaus kertoo elävästä suurkaupungista, jossa saattoi vaihtaa ajatuksia kenen kanssa tahansa.

Sisällissota-ajan painetut uutiskirjat olivat modernin sanomalehdistön edeltäjiä säännöllisessä julkaisutahdissaan ja väitteissään neutraalista ja tasapuolisesta tapahtumien kuvauksesta. Ne ajoivat kuitenkin enemmän tai vähemmän peiteltysti sodan pääosapuolten tai radikaaliryhmittymien tavoitteita.¹⁰⁹ Arvion mukaan vuonna 1645 23 prosenttia kaikista Englannissa julkaisuista tuotteista painettiin parlamentaristien puolesta.¹¹⁰ Englanninkielisiä uutiskirjoja oli julkaistu jo 1620- ja 1630-luvuilla, mutta tuolloin ne joutuivat sensuurin vuoksi kirjoittamaan vain ulkomaiden asioista ja niiden julkaisu oli ollut epäsäännöllistä. Säännöllisesti julkaistujen uutiskirjojen julkaisuväli oli yleensä viikko ja julkaisupäivä maanantai. Näin ne ehtivät tiistaisin lähteviin postilähetyksiin Lontoosta muualle maahan. Hallinnon viikkopostijärjestelmä oli perustettu 1637 ja sen postituspäiviä lisättiin kahteen vuonna 1649 ja kolmeen vuonna 1655.¹¹¹ Uutiskirjat koostuivat useasta raportista, jotka olivat narratiiviltaan ikään kuin tietystä paikasta kirjoitettuja silminnäkijäkuvauksia ja niillä saattoi olla myös kirjeen muoto. Kielellinen tyyli vaihteli runoista klassiseen akateemiseen kieleen, ja Nigel Smith näkee uutiskirjojen viehätyksen erilaisten tyylien ja lajien, kuten yksilöllisten sankaritekojen sekä kilpailevien uutiskirjojen solvaamisen yhdistämisessä ja esittämisessä pienessä tilassa.¹¹²

Uutiskirjojen sisällön kirjoittaneiden lehtimiesten taustat vaihtelivat aatellisista kauppiaisiin ja tavernanpitäjiin ja he loivat itselleen roolihahmoja, joiden takaa kirjoittivat. Esimerkiksi lehtimies Richard Overtonin hahmo oli tiedustelija ja vakooja, jonka silmin hän loi narratiivia ja haki vakuuttavuutta tietojensa todenperäisyydelle.

¹⁰⁸ Earle, 1628.

¹⁰⁹ Achinstein 2001, 58.

¹¹⁰ Roberts 2009, 116.

¹¹¹ Achinstein 2001, 58.

¹¹² Smith 1994, 54-56; Achinstein 2001, 58-59. Achinstein mainitsee esimerkkinä *Mercurius Aulicuksen* kirjoittajan John Birkenheadin akateemisen tyylin, joka tosin ensimmäisten numeroiden jälkeen muuttui enemmän elävämmän ja nokkelamman kielen suuntaan.

Välillä lehtimiehet käyttivät vihollistensa kirjoitustyyliä parodioidakseen vastapuolta. 1640-luvun loppupuolella ruvettiin erottamaan uutisraportit poliittisesta kommentoinnista ja kantojen esittämisestä. Sitä ennen kirjoittajan sympatiat eri valtatekijöille olivat pelkästään raporttien narratiivissa.¹¹³ Uutisista ja niiden leviämisestä tuli jo sota-ajan alussa merkittävä poliittista levottomuutta ruokkiva tekijä. Sodan kulkuun vaikutti ensimmäistä kertaa uusi tekijä, julkinen mielipide, eikä mennyt pitkään, että sen muokkaamisen merkitys ymmärrettiin.¹¹⁴ Painettujen uutiskirjojen lukijoilta vaadittiin jo alusta alkaen tarkkaa poliittista lukutaitoa ja kriittisyyttä niiden totuusväitteitä kohtaan.

1640-luvulla uutiskirjoja oli paljon ja niillä oli omia erikoistumisalueitaan sekä ideologisesti ja yhteiskunnallisesti rajattuja kohderyhmiään.¹¹⁵ Rojalistien *Mercurius Aulicus* ilmestyi tammikuusta 1643 lähtien. Nigel Smithin mukaan kuningas Kaarle I perusti sen tavoitellakseen julkaisun avulla puolelleen Lontoon väestöä ja tunnusti tämän kautta uuden formaatin propaganda-arvon. Sen vastapainoksi perustettiin parlamentaristien *Mercurius Britanicus*, jota pidettiin sota-aseena ja jonka sisältöä kontrolloitiin sen mukaisesti.¹¹⁶ Uutiskirja ilmoitti etusivullaan välittävänsä Iso-Britannian asioita kansan tiedon tarpeeseen. Se aloitti numeronsa 69 ihmetellen kuningashuoneen hiljaisuutta. Kirjoittaja Britanicus epäili syyksi joko majesteetin kuolemaa tai ironisesti kuningattaren rakkauskirjeen aiheuttamaa transsin kaltaista syvää unta, sillä muutoin asioita ei olisi jätetty sattumanvaraisesti sellaisten neuvonantajien kuten vihollislehden kirjoittajaäänänen Aulicuksen hoidettavaksi.¹¹⁷ Lukemieni uutiskirjojen sivuilla ja marginaalimerkinnöissä kirjoittajat pilkkasivat vastustajiaan surutta, mutta eivät aina ilman itseironiaa.¹¹⁸

¹¹³ Smith 1994, 54-57, 59. Kirjoittajat itse puhuivat kirjoittajaidentiteeteistään myös kolmannessa persoonassa. *Mercurius Civicuksen* Civicus aloittaa mahdollisesti sensuurin vuoksi väliaikaisesti hiljennetyn lehensä numeron 183 vuodelta 1646 kertomalla voineensa vähän huonommin, mutta pystyy nyt parempana päivänä taas levittämään tietoaan lukijoilleen. Ks. *Mercurius Civicus*, 183.

¹¹⁴ Smith 1994, 56.

¹¹⁵ Esimerkiksi *Mercurius Civicus* keskittyi Lontoon paikallispolitiikkaan ja Parliament Scout suuntasi sanomansa maalaisille ja Lontoon alimmille yhteiskuntaluokille. Ks. Achinstein 2001, 58–59.

¹¹⁶ Smith 1994, 56.

¹¹⁷ *Mercurius Britanicus*, 69.

¹¹⁸ Esimerkiksi Britanicus pilkkasi Aulicuksen kahden ja puolen sivun julkaisua todeten, että varmasti pamfletin tarkoituksena on vielä nousta kooltaan ja arvostukseltaan *Golden Legend* -teoksen kaltaiseksi taikauskoisten tarinoiden kokoelmaksi ja että Aulicus voisi tässä onnistuakin, sillä hän edeltäjänsä lailla ja

Vaikka uutiskirjat raportoivat myös diggersien viljelystä, Winstanleyllä ei luultavasti ollut vahvoja yhteyksiä mihinkään niistä. Hänen sanomansa esitettiin neutraalissa valossa vain yhdessä uutiskirjassa ja hän puolusti kirjallisesti ryhmittymäänsä pääasiassa omissa pamfleteissaan. Winstanleyn on täytynyt kuitenkin seurata ahkerasti aikansa uutiskirjoittelua ja varsinkin muita painotuotteita, sillä hänen terminsä ja argumentaationsa muistuttivat tai olivat samoja kuin yleisesti käytössä olleet. Hän sai kirjalliset työkalunsa kirjojen ohella pamfleteista ja uutiskirjoista. Viimeistään uutiskirjojen aiheuttaman julkisen keskustelun kautta Winstanley ymmärsi ja koki kirjallisen sanoman voiman, sen leviämisen nopeuden sekä mahdollisuuden tavoittaa laajoja lukija- ja kuulijakuntia. Hän pystyi vetoamaan pamflettinsa *An Appeale to All Englishmen* otsikossa kaikkiin englantilaisiin, koko kansaan niin, ettei se tuntunut enää täysin vieraalta tai naurettavalta.¹¹⁹

Lontoon vuosien jälkeen Winstanley asettui vaimonsa kanssa Surreyn kreivikunnan Cobhamin pitäjään vähän matkaa Lontoosta länteen. Siellä hän mitä ilmeisimmin työskenteli ainakin jonkin aikaa karjankasvattajana ja -välittäjänä. Winstanley viittasi uuteen ammattiinsa teksteissään. Syyttäessään maanomistajia lehmiensä pahoinpitelystä hän mainitsi saavansa elantonsa karjasta ja että lempeät sydämet olivat surreet nähtyään iskuista turvonneet eläimet.¹²⁰ Tämä kuvaa mielestäni hyvin Winstanleyn kirjoitustyyliä, jossa hän välillä konkretisoi sanomaansa vahvasti lukijoiden tunteisiin vetoaviksi tarkoitetuilla kuvauksilla arkielämästään. Hän viittasi karjanhoitoon useassa tekstissään ja esimerkiksi kehotti hyödyntämään kotieläimiä maltillisesti.¹²¹ 1640-luvun lopun vuodet eivät olleet Englannissa sodan lisäksi luonnonolojenkaan puolesta parhaita mahdollisia maanviljelylle ja karjankasvatukselle. Kaatosateet, kuivuudet ja kylmyydet tuhosivat viljaa useina peräkkäisinä vuosina aiheuttaen elintarvikkeiden hintojen nopeaa

vaivaa nähden keksii tarunomaisia kertomuksia. Ks. *Mercurius Britanicus* 63. Oman tuotantonsa hän arvioi laajentuvan sodan pitkittymisen myötä yksittäisistä arkeista Foxen *Book of Martyrsin* kaltaiseksi folioksi, jota oppineet voisivat siteerata. Tämä kunnia kohtaisi häntä vain kirjoittamalla loistavan parlamentin puolesta ja jos hän ei sillä aikaa sattuisi armeliaasti kuolemaan. Ks. *Ibid.*, 103. *Golden Legendin* kuvaus Smithin, ks. Smith 1994, 57.

¹¹⁹ EEBO-palveluun tallennetuissa sisällissota-ajan teksteissä tämä retorinen keino esiintyy Winstanleyn pamfletin lisäksi otsikkotasolla kahdessatoista muussa julkaisussa.

¹²⁰ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 92.

¹²¹ *Truth Lifting up his head*, Corns 2009a, 444.

kallistumista ja karjan nääntymistä laitumilleen.¹²² Winstanley viittasi mielestäni selvästi allegorisen tason lisäksi myös itse kokemiinsa huonoihin luonnonolosuhteisiin kun hän kirjoitti, kuinka uuden aikakauden koittaessa ilma ja tuulet palautuvat vuodenaikaan sopimattomista myrskyistä ja lämpötiloista. Silloin maa ja karja eivät olisi enää hedelmättömiä.¹²³

Cobham sijaitsi Lontoon ja Portsmouthin yhdistävän tien varressa ja sillä liikkuvat armeijat olivat aiheuttaneet paikallisille sotaverojen lisäksi sotilaiden majoittamisvelvollisuuksia. Pitäjän ylimääräiset taakat pitkin 1640-lukua olivat suurimpien joukossa Surreyssä ja jotkut pitäjäläisistä olivat joutuneet jopa jättämään asumuksensa. Ei ole varmaa, miten armeijoiden kestitys ja sotaverot koskettivat Winstanleytä Cobhamissa. Ainoan niihin liittyvän asiakirjan mukaan Winstanley jätti maksamatta hänelle Surreyssä toukokuussa 1644 määrätyn viiden shillingin ja kolmen pennin suuruisen parlamentin määräämän veron, mutta saattaa olla, että hän oli maksanut sen jo edellisenä vuonna asuessaan Lontoossa.¹²⁴ Joka tapauksessa hänen valituksilleen sodan tuomista raskaista veroista ja muista taakoista saattoi olla ainakin pientä omakohtaista kokemuspohjaa.

J. D. Alsopin mukaan Winstanleyn karjankasvattajan ura päättyi pitkään ja kylmään talveen 1647–1648 ja vasta tämä vastoinkäyminen olisi tehnyt hänestä radikaalin.¹²⁵ Tämäkin näkemys hakee mielestäni liiaksi syytä Winstanleyn radikalisoitumiselle jostain tietystä käännekohdasta tai -kohdista. Toisen uran päättymistä ei ole myöskään mainittu missään Winstanleyn omissa tai muissa lähteissä. Päinvastoin Winstanleyn omien tekstien perusteella hän jatkoi karjankasvattamista aloitettuaan yhteismaan viljelyn diggersien kanssa keväällä 1649. Winstanley kirjoitti vuokranneensa laidunmaataan naapurilleen ja valitti, että diggersien vastustajat olivat ajaneet hänen ja naapurin lehmiä pois laitumeltaan.¹²⁶

¹²² Hindle 2008, 67-68.

¹²³ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 492, 509.

¹²⁴ Corns 2009a, 13; Gurney 1998, 798-800.

¹²⁵ Alsop 1989, 115.

¹²⁶ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 96.

Kovien materiaalistien olojen lisäksi Cobhamin seudulla oli liikkunut harhaoppisia virtauksia ja esimerkiksi läheisellä Kingstonin kaupungilla oli radikaali menneisyys. Vuonna 1588 siellä oli toiminut salainen kirjapaino ja saarnaajana kaupungissa työskennellyt ääriprotestanttinen pappi oli tuomittu kuolemaan tästä paria vuotta myöhemmin. 1620-luvun lopulla arkkipiispan edustaja valitti viitaten erilaisten uskonlahkojen kannattajiin, että Kingston oli ”hyvin lahkolainen kaupunki”.¹²⁷ Kesällä 1644 kaupungin viranomaiset olivat maksaneet 25 shillinkiä anabaptistien kyydittämisestä keskushallinnon viranomaisten käsiin.¹²⁸ Surreyssä oli ollut 1500-luvun loppupuolella familistisia lahkoja, joiden vaikutus tuntui ainakin hieman vielä 1600-luvun alussa.¹²⁹

Winstanleyn on täytynyt kohdata viimeistään Surreyssä tulevan itsensä kaltaisia sanomanlevittäjiä, jotka kokivat myös olleensa Jumalan valittuja. Kingstonissa vuonna 1645 puhunut valtionkirkon pappi huomioi alueella liikkuneet maalliset ja pasifistiset ajatukset ja varoitti, että niitä levittävät saarnaajat voivat johdattaa kuulijansa hämmästyksen valtaan kertoessaan omahyväisesti olleensa transsissa saatuaan Jumalan voiman sisälleen ja väittäessään, että heillä on hallussaan suuri ja uusi valo.¹³⁰ Kuvaus vastaa Winstanleyn kertomusta oman sanomansa alkuperästä. Stimuloivasta ja erilaisia ihmisiä sekä painotuotteita sisältäneistä elinympäristöistään huolimatta hän nimittäin kielsi itse saaneensa ajatuksiaan muualta kuin Jumalalta. Hän väitti, ettei ollut lukenut niitä mistään kirjoista tai kuullut keneltäkään kuolevaiselta, vaan vastaanottanut ne transsissa.¹³¹ Winstanley asettui suoraan Jumalan sanan, tai ainakin sen totuudellisuutta vastaavan oman sanomansa riippumattomaksi ja uhmakkaaksi välittäjäksi sanoen, että Herran julistukset hänen kauttaan eivät tule olemaan turhia.¹³² Hän vihjasi, että oli ottanut baptistien aikuiskasteen, mutta totesi kastettujenkin elävän vielä hengen sijaan

¹²⁷ Hill 1972, 89. Suomennettu lainaus Hilliltä.

¹²⁸ Gurney 1998, 795.

¹²⁹ Gurney 2012, 96-97.

¹³⁰ Gurney siteeraus, ks. Gurney 1994, 795.

¹³¹ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 80; *The New Law of Righteousnesse*, Corns 2009a, 513, 526.

¹³² *The New Law of Righteousnesse*, Corns 2009a, 526.

lihassa, kirkon sakramenteissa.¹³³

Winstanley teki jyrkän eron entisen, sopeutuvaisen minänsä ja uuden kirjoittajaminänsä välille. Hän kirjoitti olleensa ennen kääntymystään sokea kirkossakävijä ja uskoneensa kyseenalaistamatta kaiken, mitä papeilta saarnoissa kuuli.¹³⁴ Esimerkiksi Winstanleyn tekstien kriittisessä editiossa myötäillään, joskaan ei täysin, hänen omaa kuvaustaan menneisyydestään ja todetaan, että Winstanleyn harhaoppiset uskonnolliset näkemykset olisivat alkaneet kehittyä merkittävästi vasta jossain vaiheessa Surreyn vuosina 1643-1648.¹³⁵ Tulkitsen, että Winstanley liioitteli muuttumisensa nopeutta. Mielestäni on todennäköistä, että hän oli tutustunut harhaoppisiin ajatuksiin viimeistään Lontoossa. Tätä tukee sekin, että Winstanley löysi teksteilleen julkaisijan, joka oli erikoistunut samankaltaiseen aihepiiriin.

Winstanley pystyi asemoimaan itsensä äkillistä heräämistään korostamalla valituksi, jonka sanoma oli Jumalan suora ja elävä totuus erotuksena Englannin kirkon ja pappien ankarasta, mutta tietämättömästä sanasta. Vaikka hän varmasti uskoikin sanomaansa ja tulkintoihinsa vilpittömästi, mielestäni se oli ensisijaisesti kirjallinen tehokeino, joka lisäksi toisti Uuden testamentin apostolien elämiä. Hän rinnasti itsensä ja diggersit apostoleihin ja pyhimyksiin.¹³⁶ John Gurney pitää myös Winstanleyn omaehtoista uskonnollista harhaoppisuutta ja äkillistä kääntymystä pois Englannin kirkon opeista hyvin epätodennäköisenä. Hänestä Winstanleyn ensimmäisten tekstien monimutkaisuus viittaa pitkäaikaiseen asioiden pohtimiseen. Gurney mainitsee, että äkillisen kääntymyksen korostaminen oli yleistä ajan ääriprotestanttisissa teksteissä.¹³⁷

Henkilökohtaisen radikalisoitumisen ei tarvitse aina alkaa jostain tietyistä hetkestä tai tapahtumasta ja jatkua suunnitelmallisesti toimintaan saakka, vaan se voi muodostua

¹³³ *Truth Lifting up his head*, Corns 2009a, 449. Baptistien kuvaus ks. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 485. Toisaalta Winstanley saattoi viitata kummallakin Englannin kirkon lapsikasteeseen.

¹³⁴ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 567.

¹³⁵ Corns 2009a, 53.

¹³⁶ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 560. Rinnastuksista apostoleihin ks. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 478-487.

¹³⁷ Gurney 2012, 95.

pienistä palasista pitkältä ajalta ja nousta pinnalle vasta monen tekijän yhteisvaikutuksesta. Kangaskauppiaan ura ja sen päättyminen oli vain yksi episodi Winstanleyn elämässä, eikä hän sinä aikana välttämättä kohdannut yhteiskunnan eriarvoisuutta ja ihmisten petollisuutta kaikista selvimmin. Lontoon paikallispolitiikassa vaikuttaminen kertoo siitä, että hän oli joka tapauksessa kiinnostunut muuttamaan vallinneita oloja tasa-arvoisemmiksi. Myös vaikeudet karjankasvattajana olivat epäilemättä oleellisia kokemuksia Winstanleyn elämässä, mutta Cobhamissakin hän pärjäsi vastuksista huolimatta. Hän ei elänyt koskaan äärimmäisessä köyhyydessä eikä muiden avusta riippuvaisena.

Ryhtyessään kirjoittamaan pamflettejaan 1640-luvun loppupuolella Winstanley oli tuskastunut kaupankäyntiin ja Englannin kirkkoon, mutta lisäksi hän oli menettämässä uskonsa koko vallinneen valtakoneiston hitauteen muuttua. Mielestäni oleellisin tekijä viljelyn aloittamiselle oli hänen kyllästymisensä parlamentaristien lupaamien uudistusten odotteluun. Winstanley päätti haastaa heidän tulkintansa yhteisistä eduista ja reformaatiosta omillaan. Hän ei ajatellut pelkästään itsensä ja läheistensä välitöntä hyvinvointia, vaan laajemmin kaikkien tavallisten englantilaisten toimeentulomahdollisuuksia. Winstanley ei kokenut diggersien toimintaa laittomaksi ja oli valmis puolustamaan heitä oikeudessa. Tämän perusteella voi mielestäni myös kysyä, kuinka radikaali Winstanley loppujen lopuksi edes oli itsensä ja vertaistensa mielestä.

2.3 Sisällissota-ajan maanomistusolot Winstanleyn ja diggersien kokemana

Winstanleyn uskonnolliset näkemykset, yhteiskunnallisten olojen kritiikki ja englantilaisuuden perusta kohtasivat toisensa yhdessä polttopisteessä, maan omistus- ja hyödyntämisoikeudessa. Maiden kansallistaminen sekä jokaiselle englantilaiselle taatut oikeudet ja velvollisuudet osallistua niiden hyödyntämiseen vapauttaisivat ihmiset ja kansakunnan aineellisesti ja henkisesti. Winstanley tähtäsi ihmisten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin materiaalisten olojen ja toimeentuloedellytysten parantamisen kautta.

Hänelle vapautuminen tyhjin vatsoin ei onnistuisi.¹³⁸ Winstanley kuvasi yhteiskunnallisen ohjelmansa kosmisena, mutta jokaisen ihmisen sisäisenä taisteluna Kristuksen oikeamielisen hengen ja pahuuden, lohikäärmeen ja Paholaisen lihanhimoihin langenneen hengen välillä. Jälkimmäinen oli syypää ahneuteen, jonka vuoksi voimakkaammat olivat jakaneet maan keskenään jättäen heikommät ulkopuolelle orjuuteen.¹³⁹

Winstanleyn maailmankuvassa koko luomakunta koostui neljästä elementistä, tulesta, vedestä, maasta ja ilmasta. Hänen panteistinen Jumalansa ilmeni jokaisen olion elämässä ja jokainen olio koostui Jumalasta. Winstanleyn mielestä ilma ja maa olivat kuitenkin myrkyttyneet ihmiskunnan väärämielisyydestä ja ne olivat kirottuja. Hän mielsi maan ja kaikkien sen olioiden puhdistamisella tähtäävänsä kirouksen poistamiseen sekä uuden maailman luomiseen, joka olisi paluu ennen syntiinlankeemusta vallinneeseen alkutilaan. Oleellisinta työssä olisi oikeamielisen hengen nostattaminen jokaisen ihmisen sisällä. Henki oli jo noussut valituissa eli Winstanleyssä ja diggerseissä, mutta nousisi lopulta kaikissa veljissä ja sisaruksissa, kunnes olisi täyttänyt maailman.¹⁴⁰ Winstanley kirjoitti ensimmäisissä teksteissään, että luomakunta vapautuisi kirouksestaan ja palaisi alkuperäiseen tasapainoon ja ykseyteen vain odottamalla, mutta hän ryhtyi pian painottamaan ihmisten tekojen tärkeyttä.¹⁴¹ Maan lannoittaminen ja viljely oli niiden keskiössä.¹⁴²

Välillä Winstanley piti papiston ylläpitomaksuja suurimpana syntinä, mutta samaan kategoriaan hän laski myös maan antimien lukitsemisen yksityisiin varastoihin homehtumaan sillä välin kun niiden oikeat omistajat, tavallinen kansa nääntyi.¹⁴³ Tulkitsen, että Winstanleyn laatima viljelyn puolustuksen teologinen puoli oli tarkoitettu vahvistamaan hänen vaatimuksiaan tasa-arvoisemmasta yhteiskunnasta. Hän

¹³⁸ *A Declaration from the Oppressed People*, Corns 2009b, 34-35.

¹³⁹ *An Humble Request*, Corns 2009b, 259.

¹⁴⁰ *Truth Lifting up his head*, Corns 2009a, 415, 421-422.

¹⁴¹ Ks. Winstanleyn kehotuksista odottamaan esim. *The Mysterie of God*, Corns 2009a, 278 ja ja *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009a, 103. Ykeydestä ks. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 555.

¹⁴² *An Humble Request*, Corns 2009b, 261.

¹⁴³ *Fire in the Bush*, Corns 2009b, 223.

koki moraaliseksi velvollisuudekseen osallistua työhön, joka tekisi kansakunnasta paremman ja hänen moraalisensa perusta oli Uuden testamentin maallisessa tulkinnassa. Winstanley yhdisti teologiset argumentit maallisiin elegantilla tavalla, mikä varmasti vaikutti siihen, että ne julkaistiin.

Winstanleyn mielestä Englanti ei olisi vapaa kansakunta ennen kuin maattomat saavat vapaasti hyödyntää yhteismaita ja elää yhtä miellyttävästi kuin maanomistajat omilla aidatuilla alueillaan.¹⁴⁴ Maiden ja metsien hallinnasta ja hyödyntämisestä oli kamppailtu rajusti maanomistajien ja alustalaisten kesken Englannissa jo aiemmilla vuosisadoilla. Riidat eivät luultavasti olleet Winstanleyn päähuolenaiheiden joukossa kauppiasuran aikana Lontoossa, mutta osa muista tulevista diggerseistä oli joutunut puolustamaan oikeuksiaan jo ennen siirtokunnan perustamista. Viimeistään karjankasvatus Cobhamissa toi maanomistuksen, sen kaupan ja hyödyntämisen eturistiriidat omakohtaisesti Winstanleyn arkeen.

Winstanleyn nuoruuden wiganlaiset olivat olleet ongelmissa paikallisen papin ja maanomistajan, Chesterin piispan kanssa, joka oli pyrkinyt voimallisesti maksimoimaan maanvuokraus- ja markkinatullitulojaan.¹⁴⁵ Kokemukset kotiseudun papin ja maanomistajan häikäilemättömistä tavoista saattoivat omalta osaltaan vahvistaa hänen muodostamaansa näkemystä valtionkirkon ja aatelisten epäpyhästä liitosta. Cobhamissa paikallinen pappi aiheutti Winstanleyn mukaan välillistä haittaa hänen liiketoiminnalleen. Hän kirjoitti, kuinka yrittäessään maksaa ostamaansa laidunmaata se myytiinkin hänen edestään toiselle.¹⁴⁶ Winstanleyn mukaan pappi oli esimiestensä kanssa pyytänyt cobhamlaisia pidättäytymään kaupankäynnistä diggersien kanssa. Winstanleyn väite saattaa hyvin pitää paikkansa, mutta se sopi kuitenkin erityisen hyvin myös Winstanleyn luomaan viholliskuvaan, jossa maanomistamisen ja myymisen yksinoikeuksia ylläpitävät mekanismit sekoittuvat Raamatun yksilöllisen tulkinnanvapauden vihollisiin, Englannin kirkon pappeihin.

¹⁴⁴ *The True Levellers Standard Advanced*, Corns 2009b, 13.

¹⁴⁵ Corns 2009a, 2.

¹⁴⁶ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009, 96.

1600-luvun alkupuolen Englannin maaseudulla kartanotalouteen perustuneet maanomistus-, elinkeino- ja luokkarakenteet sekoittuivat yhä enemmän pienteollisuuden ja entistä monipuolisemman ja tehokkaamman maankäytön sekä karjatalouden vaatimiin uudenlaisiin rakenteisiin. Maat oli jaettu kartanonherrojen ja kirkon omistamiin yksityisiin, aidattuihin ja viljelykelpoiseksi muutettuihin maihin, ”inclosures”, ”hedged”, sekä pitäjäläisten yhteiskäytössä ja -omistuksessa olleisiin yhteismaihin, ”commons”. Jälkimmäisiin laskettiin myös metsät ja joutomaat, ”waste land”. Yhteismaiden hyödyntäminen ja omistus oli tulkinnanvaraista ja kiistanalaista. Lakimiesten mielestä Mertonin statuutissa vuonna 1235 sekä Westminsterin statuutissa vuonna 1285 määritellyt kartanonherrojen, ”Lords of Mannours”, oikeudet aidata yhteismaita sekä hyödyntää halutessaan niiden antimia, olivat edelleen voimassa.¹⁴⁷ Vuonna 1550 annettu statuutti puolestaan suojeli yhteismaille asumuksensa rakentaneita, mutta vuonna 1605 tehty oikeudellinen päätös kuitenkin kielsi asukkaiden yleiset oikeudet yhteismaihin.¹⁴⁸ Winstanleyn kanta oikeudellisiin rajoituksiin oli tyrmäävä:

We deny that we have trespassed against...any, if we should dig up, or plow for a livelihood, upon any the wast Land in England, for thereby we break no particular Law made by any Act of Parliament, but only an ancient custome, bred in the strength of Kingly Prerogative, which is that old Law or custome, by which Lords of Mannours lay claime to the Commons, which is of no force now to bind the people of England, since the Kingly power and office was cast out...¹⁴⁹

Winstanley kielsi, että diggersit olisivat viljelyllään loukanneet kenenkään oikeuksia. Rajoitukset joutomaiden turpeennostoille ja viljelylle olivat hänen mielestään vain kuninkaallisiin etuoikeuksiin perustuneita tapoja, jotka eivät olleet enää voimassa ja joihin kartanoherrat vetosivat pidättäessään maat vain itselleen. Winstanleyn mielestä joutomaiden hyödyntäminen elannon hankkimiseksi ei rikkonut mitään parlamentissa säädettyä lakia.

Oikeudellisesti ristiriitaista ja yhteiskunnassa jännitteitä aiheuttanutta maanomistustilannetta olivat ennen sisällissota-aikaa kärjistäneet 1500-luvun nopea

¹⁴⁷ Hill 1972, 43-44. Englanninkieliset termit ovat Winstanleyn käyttämiä ja niiden kirjoitusasu vaihteli hieman eri teksteissä.

¹⁴⁸ Hill 1972, 44.

¹⁴⁹ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 84-85.

väestönkasvu sekä viljelyskelpoisen maan vähyys. Väestönkasvu oli aiheuttanut köyhyyttä ja isännättömyyttä. Kartanonherrat vuokrasivat yksityismaitaan alustalaisilleen erilaisin ehdoin ja eripituisiksi ajoiksi, mutta viljelykelpoista maata ei enää riittänyt kaikille. Toisaalta kartanonherrat suurempia voittoja saadakseen ostivat ja häätivät alustalaisia ulos mailtaan sekä vähensivät palvelusväkiensä määrää. Yhteismaille ja metsien kätköihin kulkureiden, kerjäläisten ja roistojen sekaan syntyi yhteisöjä, jotka sinnittelivät ristiriitaisten statuuttien ja tapojen seassa erilaisten kausitöiden varassa. Näistä asuttajista, ”cottagers”, harvalla oli isäntä, joista he olivat riippuvaisia ja joilta he saattoivat saada turvaa. Neulonta-, vaate-, kaivos- ja rautateollisuus saivat heistä halpaa työvoimaa. Sellaisten työläisten mökkien, jotka pystytettiin mailin säteelle teollisuuslaitoksista, ei katsottu rikkovan vuonna 1589 asetettua kieltoa rakentaa asumusta ilman neljää eekkeriä¹⁵⁰ maata. Yhteisöt saattoivat selviytyä riittävän kauan tietyllä paikalla, jotta niiden jäsenet saattoivat vedota perinteeseen olemassaolonsa puolesta. Heitä uhkasivat jatkuvasti yhteismaiden hyödyntämisen tehostamispyrkimykset, soiden kuivattamiset sekä metsähakkuut.¹⁵¹ Vaikka Winstanley ja ainakaan osa muista diggerseistä eivät olleet tällaisten yhteisöjen jäseniä eivätkä kaikista vähäosaisimpia, niin Winstanley yritti rohkaista teksteillään juuri köyhiä, isännättömiä ihmisiä toimimaan oikeuksiensa puolesta. Hänen mukaansa maan hyödyntäminen oli jokaisen Englannissa syntyneen oikeus, ”birth-right”.¹⁵²

Huolimatta konkurssistaan Lontoossa ja vastoinkäymisistään karjankasvattajana Winstanley ei vajonnut köyhimpien cobhamlaisten joukkoon. Hänellä oli viimeistään alkuvuodesta 1646 oma talous ja samana vuonna hän sai muutaman muun paikallisen kanssa kymmenen shillingin sakot kartano-oikeudessa turpeen nostosta yhteismaalta. Yksi kanssasyytetyistä oli kylän nimismies, joten motiivina teolle oli todennäköisesti jokin muu kuin äärimmäinen köyhyys.¹⁵³ Winstanleytä kutsuttiin cobhamlaissa oikeuspöytäkirjoissa 1640-luvulla herrasmieheksi.¹⁵⁴ Vähävaraisia englantilaisia toimintaan oikeudellisesti harmaalle alueelle innosti vapaa mies, jolla oli, ellei

¹⁵⁰ Eekkeri on noin 0,4 hehtaaria.

¹⁵¹ Hill 1972, III, passim.

¹⁵² Ks. Esim. *An Humble Request*, Corns 2009b, 262-263.

¹⁵³ Corns 2009a, 11.

¹⁵⁴ Gurney 1994, 790; Gurney 2012, 75.

huomattavaa määrää omaa maata, ainakin oma talo.

Sakkoihin päätyneet turpeennosto liittyi laajempiin ja pitkään jatkuneisiin kiistoihin yhteismaiden hyödyntämisoikeuksista Cobhamissa. Pitäjän maat omisti vuosina 1566–1708 Gavellin suku, jonka ensimmäinen kartanonherra 1500-luvulla oli Robert Gavell. Kiistat uuden omistajan ja alustalaisten välillä alkoivat heti. Eräs Gavellin alustalaisista, maanviljelijä William Wrenn syytti oikeudessa isäntäänsä kartanonherran valtuuksien ylittämistä. Gavell oli yrittänyt periä totutuista summista korkeampia vuokria ja hakannut metsää Wrennin mailta. Samassa oikeusjutussa vuodelta 1577 Gavellia syytettiin häikäilemättömistä yrityksistä välttyä verojen maksamiselta sälyttämällä ne alustalaisille. Syytteessä todettiin, että Gavellin toiminta oli aiheuttanut ”köyhimmille alustalaisille raskaita taakkoja vastoin vanhoja perinnäistapoja, tasa-arvoa ja omaatuntoa”. Alustalaiset yrittivät lopettaa oikeusteitse Robertin ja tämän pojan Francis Gavellin sortoa myös 1590-luvulla. Silloin kiistaa oli edelleen metsän hakkaamisesta, sillä alustalaiset tarvitsivat puuta talojensa korjaamiseksi ja uusien rakentamiseksi. Toinen riidanaihe oli Gavellien yritykset muuttaa maidensa vuokranmaksun myöhästymisten ja vuokrasuhteiden ennen aikaisten päättymisten sakkoja mielivaltaisiksi.¹⁵⁵ Muiden cobhamlaisten huonot kokemukset maanomistusoloista vahvistivat Winstanleyn omakohtaiset vastoin käymiset yleisemmäksi ilmiöksi ja vakuuttivat hänet maanomistusolojen muuttamisen välttämättömyydestä. Winstanley ei ollut unohtanut kaupunkilaisuuttaan, mutta ensisijaisesti hänen ehdotuksensa paremmasta Englannista oli hyvin agraarinen.

Winstanley käsitteli maanomistusta tarkemmin viidennessä pamfletissaan nimeltään *The New Law of Righteousnes*, joka julkaistiin muutamaa kuukautta ennen diggersien siirtokunnan perustamista. Siinä hän totesi myös, että on tullut aika odottamisen sijaan toimia. Hän kirjoitti, että oikeamielinen ihminen tullaan tuntemaan sanojen sijaan teoistaan ja pappien hämäävät sanaleikit loppuisivat. Tosi-uskoiset palvelisivat Jumalaa puheiden sijaan oikeamielisillä teoilla. Winstanleyn mukaan alistetut ja vangitut vapautuisivat ja vilja-aitat avattaisiin, jotta maa ylläpitäisi kaikkia. Se ei Winstanleyn

¹⁵⁵ Gurney 1994, 796-797. Lainaus suomennettu Gurneyn lainauksesta.

mielestä ollut toisinajattelevia surmaavia ja yltäkylläisyydessä eläneitä muutamia varten, vaan kaikille ilman poikkeuksia. Winstanley ei ollut varma siitä, miten ihmiset suhtautuisivat hänen ajatuksiinsa sen jälkeen, kun diggersit toteuttaisivat niitä käytännössä. Hän kirjoitti *The New Law of Righteousness*, että rikkaat voisivat halutessaan pitää kiinni yksityisomaisuudestaan, ”minun ja sinun” jakolinjasta ja viljellä itse aidattuja maitaan. Diggersit ja kaikki muut, jotka kutsuivat maata yhteiseksi, hyödyntäisivät joutomaita ilman palkkatyön tarjoamista ja vastaanottamista. Jokainen heistä söisi Winstanleyn mukaan vain oman hikensä kastelemaa leipää.¹⁵⁶ Toisaalta hän kirjoitti samassa tekstissä, kuinka kenelläkään ei saisi olla enempää maata kuin mitä pystyisi itse tai vapaaehtoisten tovereidensa kanssa yhteistyössä ilman palkkatyötä viljelemään.¹⁵⁷

Diggersien viljely alkoi huhtikuun alussa vuonna 1649 Cobhamin lähellä Waltonin pitäjässä paikassa nimeltä St. George’s Hill. Paikallisen kartanon viljelijä ja parlamentin jäsen Francis Drake oli liian kuningasmielisenä menettänyt edustajanpaikkansa parlamentissa ja asemansa myös paikallisyhteisössään Waltonissa. Pitäjässä vallitsi diggerseille otollinen valtatyhjiö, mutta St. George’s Hill oli myös lähempänä Cobhamin kylää kuin Waltonia. Winstanleyn ja muiden cobhamlaisten oli helppo matkustaa kotiensa ja siirtokunnan väliä ja kaukaisena alueena kartanot eivät olleet kontrolloineet sitä niin paljon kuin muita pitäjien yhteismaita.¹⁵⁸ Tämä ei kuitenkaan taannut uusille tulokkaille edes hetken rauhaa. Ensimmäisenä heidän toiminnastaan raportoi parlamentaristien keskushallinnolle Lontooseen waltonilainen vapaa talonpoika ja paikallinen viranomainen Henry Sanders, jonka 16.4.1649 päivätty ilmoitus antoi siitä liioitellun huolestuneen ennusteen. Sanders kertoi muutaman cobhamlaisen aloittaneen viljelyn, mutta että heidän määränsä kasvoi kerta kerralta ja toimet olivat aiheuttaneet pitäjälle jo paljon vahinkoa. Sandersin mukaan tulokkaat olivat uhkailleet paikallisia ja toisaalta kehottaneet kaikkia liittymään heihin luvaten ruokaa, juomaa ja vaatteita. Hän kertoi, että viljelijät uhkasivat kaataa kaikki maata rajanneet aidat ja olivat uhonneet, että heitä olisi kymmenen päivän sisällä neljä- tai viisituhatta. Sanders

¹⁵⁶ *The New Law of Righteousness*, Corns2009a, 508, 516-519.

¹⁵⁷ *The New Law of Righteousness*, Corns2009a, 514.

¹⁵⁸ Gurney 2012, 138-140.

päätti tiedoksiantonsa toteamalla, että on syytä pelätä heidän toteuttavan jotain laajempaa suunnitelmaa.¹⁵⁹

Tekstin tyyli toisti paikallisten maanomistajien oikeusasiakirjoihin kirjattuja lausuntoja edellisiltä vuosikymmeniltä ja se antoi todellisuutta pelottavamman kuvan tapahtumista. Waltonilaiset olivat jo kauan joutuneet puolustamaan yhteismaitaan ulkopuolisilta ja niihin oli 1500-loppupuolelta lähtien kohdistunut monenlaisia paineita. Paikalliset karjankasvattajat olivat laiduntaneet niillä karjaansa läheisiä ja houkuttelevia Lontoon markkinoita varten. Asuttajat olivat kyhänneet niille asumuksiaan ja maita oli myös vähitellen aidattu yksityisiksi. Lisäksi Waltonin yhteismaat olivat olleet alun perin rajoiltaan epämääräiset ja naapuripitäjät sekä kartanot olivat myös hyödyntäneet niitä.¹⁶⁰ Sandersilla ja hänen kumppaneillaan ei ollut enää ymmärrystä eikä kärsivällisyyttä mailleensa tulleille kutsumattomille vieraille.

Parlamentaristien hallinnon lakimies John Bradshaw pyysi armeijan komentajaa lordi kenraali Fairfaxia puuttumaan tilanteeseen, sillä hän pelkäsi, että viljely voisi laajentua. Hän kirjoitti, että vaikka toiminta saattoikin vaikuttaa aluksi naurettavalta, voisi siitä kasvaa jotain seurauksiltaan vakavampaa. Fairfax lähetti kapteeni Gladmanin tutkimaan diggersejä tarkemmin. Gladman totesi omassa tiedonannossaan, että viljelijöitä ei ole havaittu kertaakaan yli kahtakymmentä ja että hän yrittäisi vielä suostutella diggersejä lopettamaan toimintansa. Gladman ei pitänyt tapahtumia niin tärkeinä, että niistä olisi pitänyt tiedottaa edelleen parlamenttiin. Hän nimesi siirtokunnan johtajiksi Winstanleyn ja radikaalin saarnaajan William Everardin ja kertoi, että he lupasivat tulla tapaamaan Fairfaxia. Gladmanin mielestä Everard ei ollut muuta kuin hullu mies.¹⁶¹ Tapaaminen oli parlamentissa Lontoon White Hallissa huhtikuussa 1649 ja kuvausten mukaan Everard esiintyi Fairfaxin edessä liikkeen johtajana. Hän kuitenkin jätti diggersit pian tämän jälkeen.¹⁶²

¹⁵⁹ Firth 1894.

¹⁶⁰ Gurney 1994, 780-781.

¹⁶¹ Firth 1894. Sandersin tiedonanto sekä parlamentaristien johtajien reagointi siihen on kirjattu armeijan neuvoston sihteeri William Clarken tekemiin muistiinpanoihin. Hän oli sihteerinä parlamentaristien armeijassa vuosina 1647-49. Ks. Sir William Clarke.

¹⁶² Corns 2009a, 29-30, 32.

Winstanley oli tavannut parlamentaristien armeijassa vakoojanakin toimineen Everardin todistettavasti ensimmäisen kerran lokakuussa 1648. Everard vangittiin samassa kuussa Kingstonissa pappien ja joidenkin tavallisten kansalaisten aloitteesta ja häntä sekä Winstanleytä syytettiin Kristuksen, Raamatun, Jumalan sekä rukousten vaikutusten kieltämisestä.¹⁶³ Winstanley puolusti heitä pamfletissaan *Truth Lifting up his head*. Ehkäpä hänen ja Everardin ystäväystyminen antoi lopullisen kimmokkeen viljelyn organisoimiselle. Tapaaminen parlamentissa sujui diggersien kannalta hyvin, sillä Fairfax antoi heidän jatkaa viljelyä. Viljelyn alkaminen noteerattiin muutamassa uutiskirjassa ja suurimmaksi osaksi niiden kuvaukset myötäilivät Sandersin tiedonannon näkemyksiä asioista toistaen niitä osittain suoraan. *A Perfect Diurnall of Some Passages in Parliament* väitti diggersien uhkailleen naapurustoa. Uutiskirjan mukaan diggersit olivat sanoneet pakottavansa naapuruston kukkulalle tekemään työtä ja jos nämä veisivät karjansa lähelle viljelystä, he katkaisisivat eläinten jalat.¹⁶⁴

The Kingdomes Faithfull and Impartial Scout – uutiskirja kutsui viljelijöitä uuden kaltaisiksi ihmisiksi. Se kirjoitti, että diggersit olivat sanoneet olevansa kuin Aadamit ja olettaneen, että maa palautettaisiin yleisessä restauraatiossa sen alkutilaan, ”its first condition”, pian kaikkialla maailmassa. Tekstissä kerrottiin, että lempeyttä ja väkivallattomuutta korostaneet viljelijät olivat sanoneet nähneensä unia, näkyjä ja kuulleensa outoja ääniä. Artikkelin kirjoittaja kommentoi ivallisesti, että diggersit tiesivät mahdollisen voimankäytön olevan heille huono asia. Kirjoittaja syytti diggersejä myös ristiriitaisiksi, kun nämä yhtäältä sanoivat, että rahalle ei ole tarvetta, mutta toisaalta lupasivat kaikille elintarvikkeita heille tarjoaville korvauksen. Raportti loppui toteamukseen, että diggersien johtajat vietiin Lontooseen, ryhmä hajotettiin ja että ryhmäläiset olivat sanoneet tulevansa takaisin.¹⁶⁵ *Mercurius Republicus* kirjoitti siirtokunnan hajottamisesta pilkaten, että heidät pieksi naisten ja lasten joukko.¹⁶⁶ *A Perfect Summary of Exact Passages of Parliament* kertoi lyhyesti, kuinka Everard ja Winstanley vietiin lordi Fairfaxin kuultavaksi. Tekstissä Everardia ja Winstanleytä

¹⁶³ Hessayon 2009; Corns 2009a, 15.

¹⁶⁴ *A Perfect Diurnall of Some Passages in Parliament* 13.

¹⁶⁵ *The Kingdomes Faithfull and Impartial Scout* 13.

¹⁶⁶ *Mercurius Republicus* 1.

kutsuttiin harhaantuneiksi tyyryksiksi, jotka oli nuhteluiden jälkeen päästetty menemään.¹⁶⁷ Seuraavassa uutiskirjan numerossa todettiin lakonisesti, että paikallisten maalaisten mukaan diggersit on ajettu pois ja että diggersien uusi luomus, ”new Creation” oli hävitetty kokonaisuudessaan.¹⁶⁸ Tämä oli ennen aikaista iloa, sillä diggersit jatkoivat toimintaansa Waltonissa vielä muutaman viikon ajan huolimatta paikallisten aloittamasta pelottelu- ja häirintäkampanjasta.

Viljelyn aloittamisen huomionnut Lontoon lehdistö oli uskollinen uudelle tasavaltalaishallinnolle ja se suhtautui diggerseihin tasaisen vihamielisesti. Jotkut uutiskirjat liittivät heidät osaksi suurempaa protestiliikettä levellersejä.¹⁶⁹ Tämä oli osa vihakampanjaa, sillä levellersien pelättiin keväällä 1649 suunnittelevan rojalistien kanssa salaliittoa uutta hallintoa vastaan.¹⁷⁰ Tekstit korostivat, kuinka yksi uhka on toimeliaasti poistettu pelistä ja osassa kunnia annettiin hallituksen joukoille. Yhdessäkään tutkimassani uutiskirjassa diggersejä koskenut kirjoittelu ei ollut kuitenkaan pääosassa esimerkiksi ensimmäisenä uutisena, vaan muiden asioiden keskellä. Heitä ei selvästikään pidetty erityisen merkittävänä uhkana. Yksikään uutiskirja ei kirjoittanut siitä, että rähinöitsevät viljelijät vetosivat englantilaisuuteensa oikeuttaakseen tekonsa. Siinä, että köyhät englantilaiset vetosivat kansalaisuuteensa väittämiensä oikeuksien perustelemiseksi, ei siis ollut mitään kauhisteltavaa. *A Perfect Summary* torjui diggersien väitteen yhteismaiden kuulumisesta kaikille sillä, että he eivät olleet ottaneet huomioon sitä, että yhteismaat olivat pitäjäkohtaisia.¹⁷¹ Huolimatta aggressiivisesta Lontoon lehdistöstä diggersien poistuminen Waltonista johtui ensisijaisesti paikallisten alustalaisten jatkuvasta häirinnästä. Parlamentaristien johtajat eivät pitäneet heitä ehdottoman vaarallisina yhteiskunnalle.

Waltonilaiset eivät jääneet odottamaan keskushallinnon jatkotoimenpiteitä. He sabotoivat viljelyä ja haastoivat diggersejä oikeuteen. Winstanleyn mukaan paikalliset

¹⁶⁷ *A Perfect Summary of Exact Passages of Parliament* 13.

¹⁶⁸ *A Perfect Summary of Exact Passages of Parliament* 14.

¹⁶⁹ Esimerkiksi *A Perfect Diurnall of Some Passages in Parliament* ja *Mercurius Republicus* liittivät diggersit levellerseihin.

¹⁷⁰ Gurney 1994, 776.

¹⁷¹ *A Perfect Summary of Exact Passages of Parliament* 13.

myös pahoinpitelivät heitä. Siitä Winstanley syytti nimeltä vaurasta vapaata talonpoikaa William Starria ja John Tayloria, joka tuli vahvasti parlamentaristeja tukeneesta perheestä. Winstanleyn mukaan he muun muassa rikkoivat asumuksia, takavarikoivat työkaluja sekä mukiloivat ja pidättivät ryhmäläisiä. Osa Starrin ja Taylorin apureista oli pukeutunut Winstanleyn mukaan naisiksi.¹⁷² Se oli perinteinen symboli vallinneiden sosiaalisten suhteiden palauttamiselle ja samalla merkki siitä, että waltonilaisten mielestä diggersien käytös oli ylittänyt sovinnaisuuden rajat.¹⁷³ Sekä Starr että Taylor olivat lampaankasvattajia. He asuivat lähellä St. George's Hilliä ja heidän elantonsa oli kiinni pitäjän yhteismaiden hyödyntämisoikeuksista.¹⁷⁴ Winstanley ihmetteli, että vaikka Starr oli muiden muassa väittänyt kannattavansa yhteismaiden kuulumista köyhimmille, hänkään ei ollut kestänyt katsella köyhien diggersien hyödyntävän niitä.¹⁷⁵ Luultavasti Winstanley yllättyi siitä, etteivät waltonilaiset alustalaiset liittyneetkään heihin hurraten. Hän valitti, että pappien ohella Taylorin röyhkeä rahvas oli pidättänyt osan heistä Waltonin kirkkoon.¹⁷⁶ Pitäjäläiset eivät yksinkertaisesti voineet hyväksyä sitä, että kuka tahansa englantilainen voisi tulla hyödyntämään heidän yhteismaitaan.

Kesäkuun loppupuolella Winstanley ja muutama muu siirtokuntalainen saivat Francis Draken puolesta tehdyn haasteen Kingstonin oikeuteen, jossa heitä syytettiin luvattomasta tunkeutumisesta hänen mailleen.¹⁷⁷ Winstanley kuvasi oikeusjuttua kesällä kirjoittamassaan pamfletissa valittaen esimerkiksi sitä, että diggerseille ei kerrottu tarkemmin syytteen sisältöä sekä sitä, että heidän ei annettu puolustaa itseään heidän kieltäytyttyään sanomalleen uskollisina asianajajasta.¹⁷⁸ Winstanleyn mielestä lakimiehet myivät oikeuttaan ja nylkivät kuningashuoneen vallan oikeuttamina papiston ohella tavallisen kansan rahat. Hänen mukaansa heidän ammattinsa oli syntynyt Englannissa, kun normannit olivat kirjoittaneet lait omalla kielellään ja ranskaksi ja

¹⁷² *A New-years Gift*, Corns2009b, 146.

¹⁷³ Corns 2009b, 32.

¹⁷⁴ Gurney 2012, 155-156.

¹⁷⁵ *An Humble Request*, Corns 2009b, 270.

¹⁷⁶ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 146.

¹⁷⁷ Gurney 1994, 777.

¹⁷⁸ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 82.

sitten asettaneet omia lakimiehiään maksusta tulkitsemaan niitä tavallisille ihmisille.¹⁷⁹ Winstanleyn syyte ratkaistiin elokuun alussa ja hän joutui maksamaan kymmenen punnan vahingonkorvaukset sekä sakkoja yhdeksän shillinkiä ja pennin.¹⁸⁰ Heti ensimmäisten häirintöjen jälkeen julkaistussa tekstissä Winstanley kutsui vapaita talonpoikia aviottoman normannin jalkaväeksi.¹⁸¹ Hänen mukaansa sitä pitivät yllä nyt myös vapaat talonpojat maanomistajien ja papiston ohella. Winstanley tuomitsi vapaat talonpojat eksplisiittisesti diggersien toiminnan aikana julkaistuissa teksteissään. Muutoin hän käsitteli heitä ja muuta keskiluokkaa vain epäsuorasti. Winstanleyn sanomaan kuulunut palkkatyön tuomitseminen ja tavallisille ihmisille osoitetut kehotukset kieltäytyä siitä liittyivät suoraan myös vapaiden talonpoikien etuihin. Aatelisten maanomistajien ja kirkon lailla he olivat riippuvaisia palkkatyövoimasta.¹⁸²

Lordi Fairfax tapasi diggersit uudelleen toukokuun lopussa kotimatallaan Lontooseen Burfordista ja Oxfordista. Burfordissa Fairfax oli kukistanut levellersien kapinan.¹⁸³ Tapaamisesta kerrottiin uutiskirjojen lyhyitä mainintoja laajemmin *The Speeches of the Lord Generall Fairfax* -nimisessä uutispamfletissa. Siinä kerrottiin, että Fairfaxin saattueen saapuessa paikalle noin tusina viljelijää oli ahkeroinnassa viljelyksellä joukossaan päämiehensä, ”the chief Speaker” Winstanley.¹⁸⁴ Diggerseille oli sen mukaan painotettu, että yhteismaat kuuluvat kartanonherroille kuten kaikki muutkin maat. Fairfax oli pitänyt pamfletin mukaan heille nuhtelevan puheen ja hänen upseerinsa olivat kuulustelleet Winstanleytä. Tekstin mukaan hänen vastauksensa olivat olleet asiallisia, mutta ne eivät juuri valaisseet syytä ”oudolle toiminnalle”.¹⁸⁵

Winstanley julkaisi pari viikkoa tämän jälkeen avoimen kirjeen Lordi Fairfaxille ja siitä

¹⁷⁹ Ks. esim. *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 368-369; *An Appeal to the House of Commons*, Corns 2009b, 75.

¹⁸⁰ Corns 2009a, 32; Corns 2009b, 454-455.

¹⁸¹ *The True Levellers Standard Advanced*, Corns 2009b, 12. Pamfletin tekijöiksi on merkitty Winstanleyn lisäksi neljätoista muuta diggersiä. Teksti tunnetaan myös nimellä *A Declaration to the Powers of England*.

¹⁸² Gurney 1994, 780.

¹⁸³ Corns 2009a, 30.

¹⁸⁴ *England's Moderate Messengerin* mukaan yhdeksän miestä ja kolme naista. Samassa tekstissä kerrottiin Fairfaxin kiinnittäneen diggerseihin vain vähän huomiota ja muiden pitäneen heitä typeryksinä, jotka kaivavat itseään tuohon. Ks. *England's Moderate Messenger* 6.

¹⁸⁵ *The Speeches of the Lord Generall Fairfax*.

julkaistiin parafraasi uutiskirja *England's Moderate Messenger*issä heinäkuussa. Siinä kirjoitettiin neutraaliin sävyyn diggersien tulkinta todellisesta reformaatiosta ja tekstissä todettiin, että he aikovat normannien pakkovallan kumoamisen ja sitä edeltäneiden lakien palauttamisen lisäksi palauttaa kaikki asiat ennen syntiinlankeemusta vallinneeseen oikeudenmukaiseen tilaan. Uutiskirja mainitsi Winstanleyn viitanneen parlamentaristien valaan. Se kirjoitti Winstanleyn sanoneen että se, joka ei tavoittele diggersien todellista reformaatiota, olisi valan rikkoja, ”Covenant breaker”.¹⁸⁶ Ainoana tutkimistani uutiskirjoista *England's Moderate Messenger* ei pilkannut ja tuominnut diggersien toimintaa. Rojalistien *Mercurius Elencticus* totesikin sen suosivan levellersien etuja, mutta tässä *Moderate* uutisoi vielä heidän johtajiensa vaatimuksia pidemmälle menneitä ajatuksia.

Elencticus huomioi samassa, *Moderate* kommentoineessa ja lokakuussa 1649 ilmestyneessä numerossaan myös diggersit, jotka viljelivät tuolloin jo Cobhamissa. Se kirjoitti pitäjässä käynnissä olleesta ”kurjasta kansannoususta” ja kummeksui, että se aiotaan tukahduttaa sakottamalla. Uutiskirjan mukaan diggersit halusivat hävittää kaiken yksityisomaisuuden. Kaikki, jotka vastustaisivat tätä, olisivat diggersien mielestä karkotuksen ansaitsevia tyranneja. Tämä oli oikean suuntainen tulkinta Winstanleyn ajatuksista ja kirjoittaja oli luultavasti lukenut myös hänen viljelyä ennen julkaistuja tekstejään. *Elencticuksen* mukaan parlamentaristit eivät olleet yksimielisiä voimakeinojen käytöstä viljelyn lopettamiseksi. Se kirjoitti voimankäytön vastustajien sanoneen, että on olemassa tunnettu laki, ”knowne Lawe”, jonka avulla voidaan säilyttää rauha ”moisia älyttömiä yrityksiä” vastaan.¹⁸⁷ Viittauksen tunnettuun lakiin on täytynyt tarkoittaa maankäyttöoikeuksiin liittyneitä perinnäistapoja ja niiden soveltamista.

Waltonissa diggersit pystyivät sinnittelemään huhtikuusta elokuuhun, vaikka saivat siellä vastaanansa melkein koko pitäjän. Elokuun loppuun mennessä diggersit olivat siirtäneet siirtokuntansa Cobhamiin Little Heath-nimiselle alueelle. Häätämisyrietykset

¹⁸⁶ *England's Moderate Messenger* 8.

¹⁸⁷ *Mercurius Elencticus* 25.

alkoivat vasta lokakuussa. Winstanley kirjoitti, kuinka paikallinen pastori ja maanomistaja oli yrittänyt kahden viikon ajan turhaan maanitella Fairfaxia lähettämään apuvoimia ryhmän kukistamiseksi. Hän myös kiitti pitäjän seriffiä siitä, että tämä oli estänyt diggersien toiminnan väkivaltaisen häirinnän.¹⁸⁸ Lordi Fairfaxille lähetetty pyyntö apujoukoista tuotti kuitenkin tällä konkreettisen avun diggersien vastustajille. Siirtokuntalaisia pidätettiin jälleen ja sotilaat rikkoivat heidän asumuksiaan.¹⁸⁹ Little Heathin viljelyn aikana kirjoitettujen pamflettien perusteella Winstanley ajatteli, että kotipitäjänsä hyökkäykset olivat ensisijaisesti kartanonherrojen organisoimia. Nyt paikalliset alustalaiset olivat hänen mukaansa tuhoihin pakotettuja maanomistajien pelokkaita orjia, jotka eivät rohjenneet tehdä toisin työmahdollisuuksien menettämisen pelossa.¹⁹⁰

Kartanonherroista aktiivisimpia diggersien vastustajia olivat pappi John Platt sekä Sir Anthony Vincent. Plattista oli tullut Cobhamin kartanon isäntä hänen mentyä naimisiin Margaret Gavellin kanssa ja Vincent oli viereisen Stoke d'Abernonin pitäjän kartanon isäntä. Heitä harmitti erityisesti se, että diggersit olivat kaataneet puita luvatta Stoken yhteismaalta.¹⁹¹ Winstanley kirjoitti, että Platt oli luvannut jättää heidän asumuksensa rauhaan, jos diggersit eivät enää kaataisi puita. Samassa yhteydessä Winstanley sanoi vieneensä pamflettinsa Plattille ja tämä oli luvannut lukea sen ja vastaavansa siihen. Platt oli Winstanleyn mukaan sanonut luopuvansa omaisuudestaan ja liittyvänsä ryhmään, jos Winstanley pystyisi osoittamaan oikeutuksen diggersien toiminnalle Raamatusta.¹⁹² Tätä Winstanley ei ainakaan tarpeeksi vakuuttavasti onnistunut tekemään.

Plattin vastaus oli diggersien siirtokunnan lopullinen tuhoaminen pääsiäisviikolla huhtikuussa 1650. Winstanley kuvasi hyökkäyksen yksityiskohtaisesti tekstissään nimeltä *An Humble Request*. Hän kirjoitti Plattin määränneen, että siirtokuntalaisten talot on poltettava maan tasalle. Winstanleyn mukaan Platt oli sanonut, että Jumalan

¹⁸⁸ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 117.

¹⁸⁹ Gurney 1994, 785-787.

¹⁹⁰ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 122.

¹⁹¹ Gurney 1994, 787.

¹⁹² *An Humble Request*, Corns 2009b, 268.

sanasta vieraantuneet pakanat rakentaisivat talot vain uudelleen, jos ne pelkästään purettaisiin.¹⁹³ Tuleen voi liittää myös symbolisen, puhdistavan merkityksen. Winstanley itsekin kirjoitti Jumalan olevan tuli, joka polttaa kuonan parantaen korruptoituneen ja säilyttää kaiken puhtaan.¹⁹⁴ Talojen polttamisen käytännöllisten perustelujen lisäksi Platin määräyksessä on luultavasti ollut mukana myös symbolinen tarkoitus osoittaa diggerseille heidän virheensä ja harhaoppinsa. Cobhamissa heidän siirtokuntansa tuhottiin vasta lordi Fairfaxin lähettämien sotilaiden avustuksella. Cobhamlaiset tunsivat huomattavasti waltonilaisia enemmän sympatiaa hanketta kohtaan.

Tunnistetut diggersit olivat pääasiassa käsityöläisiä ja pienviljelijöitä.¹⁹⁵ Seitsemänkymmentä heistä tiedetään nimeltä pamflettien allekirjoituksista ja usealla oli yleinen sukunimi. Surreyn paikallisrekisterit ovat hajanaisia, ja sota-ajalla niiden ylläpito lakkasi kokonaan. Niitä täydennettiin takautuvasti vuoden 1656 jälkeen vain osittain. Todennäköisesti enemmistö viljelijöistä osallistui toimintaan vain lyhytaikaisesti, sillä neljäkymmentäkolme ryhmäläistä allekirjoitti pelkästään yhden pamfletin. John Gurney arvioi, että huolimatta tunnistamisen vaikeuksista todennäköisesti kolmasosa allekirjoittaneista diggerseistä oli Cobhamista tai sen naapurustosta. He olivat aktiivisimpia siirtokuntalaisia, sillä suurin osa useamman pamfletin allekirjoittaneista sekä oikeudessa syytetyistä oli paikallisia.¹⁹⁶ Winstanley mainitsi teksteissään harjoittaneensa karjanhoitoa viljelyn aikana. Hänen laillaan muut lähiseudun diggersit saattoivat viljellä siirtokunnassa osa-aikaisesti muiden toimiensa ohella.

Ainoastaan kaksi waltonilaista liittyi varmuudella diggerseihin, joista toisen taustaa ei tunneta. Toinen oli Henry Bickerstaffe, jonka isällä Robertilla oli hallussaan periytyviä vuokramaita, joista osan omisti kruunu. Robert oli riidellyt 1620-luvulla kauan naapurinsa James Starrin kanssa maankäyttöoikeuksista, ja Starrin poika William oli

¹⁹³ *An Humble Request*, Corns 2009b, 268.

¹⁹⁴ *Truth Lifting up his head*, Corns 2009a, 413.

¹⁹⁵ Corns 2009a, 28.

¹⁹⁶ Gurney 1994, 781; Gurney 2012, 131.

Winstanleyn mainitsema diggersien vastaisen toiminnan järjestäjä Waltonissa. Henry Bickerstaffe opiskeli nahkuriksi Lontoossa veljensä opissa ja hyväksyttiin itsenäiseksi ammattilaiseksi vuonna 1633. Hän ei ilmeisesti saanut perustettua ainakaan pitkäikäistä omaa yritystä, vaan muutti Waltoniin ja ryhtyi huolehtimaan perheen maista. Bickerstaffe oli yksi pidätetyistä ja kesällä 1649 oikeuteen haastetuista diggerseistä. Hän allekirjoitti vain ensimmäisen diggersien pamfletin. Bickerstaffe luopui toiminnasta luultavasti oikeusjutun jälkeen. Bickerstaffella ja Winstanleyllä oli yhteyksiä kingstonlaiseen uskonnolliseen separatistiin, mylläri John Fielderiin, jonka piiriläiset olivat aiheuttaneet myllerrystä kaupungissa 1640-luvun puolivälistä saakka. Yksi näistä, Urian Worthington, kirjoitti nimensä yhteen diggersien pamflettiin.¹⁹⁷

Bickerstaffella ja Winstanleyllä oli hyvin samanlaiset taustat ja viljelijöistä ainakin hän kuului Winstanleyn ohella keskiluokkaan. Waltonin selkkaus oli pitkälti puolin ja toisin niukkojen aikojen kovettamien keskiluokkaisten maalaisten käymä taistelu yhteismaiden resursseista. Ainakin osaa diggerseistä saattoi uhata täydellinen köyhtyminen ja waltonilaiset puolustivat viimeisiä raaka-ainevarastojaan. Kuitenkin se, että Bickerstaffe liittyi diggerseihin, kertoo, että ainakin jotkut heistä toimivat Winstanleyn tavoin ideologisista syistä. Huolimatta Winstanleyn kaikista köyhimmille suunnatusta sanomasta riskin ottivat helpommin he, jotka eivät olleet täysin riippuvaisia isäntiensä tarjoamista elannonhankintamahdollisuuksista sekä mahdollisesti rohkeimmat sekä epätoivoisimmat köyhimmistä.

Winstanleyn mukaan cobhamlaiset alustalaiset oli peloteltu häiritsemään heitä ja että häiritsijöihin kuului myös juuri pitäjään saapuneita vieraita palkollisia, jotka papit olivat noituneet mukaan tuhotyöhön, “pakanalliseen turkkilaiseen tekoon”.¹⁹⁸ Pastori Plattin ja hänen apuriensa kokoamassa joukossa oli mukana kuitenkin myös vapaasta tahdostaan Cobhamin paremmin toimeentulleita alustalaisia, jotka olivat toimineet paikallishallinnossa.¹⁹⁹ Pitäjä oli joka tapauksessa Waltonia jakaantuneempi suhteessa diggerseihin. Viljelyyn osallistui useita paikallisia, kuten suutari Thomas Starr, leipurin

¹⁹⁷ Gurney 1994, 781-784, 795-796.

¹⁹⁸ *An Humble Request*, Corns 2009b, 268.

¹⁹⁹ Gurney 1994, 789.

oppipoikana ollut John Palmer, talollinen Henry Barton ja hyvämaineinen alustalainen John Coulton. Coultonilla oli hallussaan periytyviä vuokramaita ja hän oli toiminut aktiivisesti usean vuoden ajan seurakunta- ja paikallishallintoasioissa. Barton oli merkitty kyvyttömäksi maksamaan verojaan vuosina 1640, -47 ja -48. Muitakin hänen kaltaisiaan 40-luvulla maksunsa laiminlyöneitä cobhamlaisia liittyi diggerseihin. Yhtä näistä, Anthony Wrenniä oli syytetty 1642 turpeennostosta kartanon joutomailta sekä sen myynnistä. Edellä mainitut diggersit olivat ilmeisesti Wrenniä lukuun ottamatta olleet jo ensimmäisessä siirtokunnassa Waltonissa.²⁰⁰

Moni viljelyyn osallistunut palasi diggersien toiminnan loputtua kyläyhteisönsä ilman, että heitä vastaan nostettuja syytteitä mellakoinnista ja luvattomasta maille tunkeutumisesta pantiin käytännössä toimeen. Cobhamlaisilla diggerseillä oli sota-ajan jälkeen yksi tai useampi talo pitäjässä, tosin heistä osa sai jossain vaiheessa vapautuksen kiinteistöverosta ja osa joutui köyhäinavun varaan.²⁰¹ Diggerseihin liittyminen saattoi olla suurimmalle osalle enemmän yritys ruokkia perheensä kuin toimia koko kansakunnan vapauttamiseksi. Winstanleyn toivomien tuhansien kannattajien joukot eivät koskaan saapuneet yhteismaille. Winstanleyn pamfletein käymä intensiivinen kirjallinen kamppailu ja Lontoon läheisyys eivät auttaneet, mutta se voi johtua hänen sanomansa agraarisista piirteistä. Nopea tiedonvälitys saavutti tehokkaimmin urbaanin väestön, jota vallanpitäjien oli vaikeampi pitää aisoissa, mutta jolle yhteismaiden aitaukset ja hyödyntämiskiellot eivät olleet jokapäiväisen toimeentulon esteinä.

Winstanleyn lisäksi ehkä vain paremmin toimeentulleet, kuten Henry Bickerstaffe ja John Coulton sekä Kingstonin radikaalit William Everard ja Urian Worthington ajattelivat ehkä toimivansa muiden syiden kuin välittömän nälän johdattamina. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö köyhimmätkään diggerseistä ja muista surreyläisistä olisivat voineet ajatella solidaarisesti kaikkia vertaisiaan englantilaisia kohtaan. Kynnys osallistua kansannousuun saattoi vain olla liian korkea ylitettäväksi niille, joilla oli toiveita ansaita elantonsa luvallisista, vaikka sodan ja luonnonolojen myötä yhä

²⁰⁰ Gurney 1994, 790-793; Gurney 2012, 128-130.

²⁰¹ Gurney 2012, 128-130.

niukemmiksi käynein keinoin. Siitä, että syytteitä ei pantukaan lopulta käytäntöön, ei ollut viljelyn aikana mitään varmuutta.

Plattin ja muiden kartanonherrojen vetoaminen keskushallintoon, sama strategia, jota Winstanley oli käyttänyt aluksi menestyksellisesti, käänsi lopulta vaa'an kiistassa yhteismaiden hyödyntämisessä cobhamlaisten maanomistajien eduksi. Diggersien näyttämästä esimerkistä huolimatta Winstanleyn vaatimukset yhteiskunnallisesta tasavasta ja oikeudenmukaisuudesta eivät toteutuneet eikä hänen tulkintansa yhteisistä valoista ollut niin vahva kuin vallinneista maanomistustavoista kiinni pitäneiden ja hänen tavoin parlamentaristeja kannattaneiden vastustajiensa. Jumalan oikeamielinen henki ei noussut kuin kourallisessa Aadamin pojista ja tyttäristä, muiden sisään jäi asumaan sisäinen vihollinen, lihan tekopyhä, hienovarainen ja sokea peto.²⁰² Winstanleyn huonot kokemukset kankaista Raamatun ja lain sanaan yltäneestä kaupankäynnistä sekä maanomistusoloista olivat pirstaloineet hänen kansakuntansa. Winstanley yleisti kokemuksensa koko maailmaan, sillä hänestä koko luomakunta oli hajonnut kaikkialla, jossa toiset tyrannisoivat toisia. Hän piti kuitenkin mahdollisena englantilaisten ja koko ihmiskunnan keskinäisten erimielisyyksien sovitusta, sitä, että maan päällä saavutettaisiin alkuperäinen tasapaino, jossa jokaisen mieli ja sydämet olisivat yhtä.²⁰³

Viljelyn ohella Winstanley kirjoitti ja häneltä julkaistiin noin vuoden kuluessa yksitoista tekstiä. Hän kamppaili diggersien puolesta vähintään yhtä intensiivisesti pamfletein kuin yhteismailla ja lakituvassa. Se on myös syy sille, että diggersit muistetaan ja Winstanleytä tulkitaan edelleen. Huolimatta kyvyistään ja mahdollisuuksistaan julistaa sanomaansa ja argumentoida vaatimustensa puolesta myös kirjallisesti ja näin yli oman aikansakin Winstanley jäi odotuksiinsa nähden paikalliseksi ja ristiriitaiseksi, lopulta melko nopeasti tukahdutetuksi tekijäksi. Hän esitti kokemansa ongelmat kansakunnassaan selvästi, mutta hänen ratkaisuehdotuksensa, näkemyksensä uudesta yhteiskunnasta ei vedonnut kansanjoukkoihin. Agraarisen sanoman ja enimmäkseen

²⁰² *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009a, 150.

²⁰³ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 487; *The Saints Paradise*, Corns 2009a, 316, 368.

urbaanin lukijakunnan välisen ristiriidan lisäksi Winstanleyn tarjoama englantilaisuus ei ollut sitä, mitä enemmistöt pitäjiensä ja kaupunkien asukkaista halusivat tai johon he eivät ainakaan julkisesti uskaltaneet identifioitua.

3. SELKÄ EDELLÄ TULEVAISUUTEEN – KANSAKUNTA WINSTANLEYN KUVITTELEMANA

3.1 Synnyinmaamme - Winstanleyn englantilaisuus ja sen ilmaisutavat

Jumalan sanan vastaanotto oli Winstanleylle tai ainakin hänen kirjoittaja-minälleen puhtaasti henkilökohtainen, hänen ja Jumalan välinen asia. Sanomansa levittämisessä hän tähtäsi kuitenkin koko kansakunnan ja laajemmin koko ihmiskunnan olojen parantamiseen. Winstanley ei julistanut uskollisuuttaan millekään kirkolle tai maalliselle herralle, jonka vallan alle hän synnyinseutunsa perusteella kuuluisi. Hänen voimakkain uskollisuuden- ja samastumiskohteensa oli Englanti. Winstanley perusteli vaatimuksiaan tasa-arvosta systemaattisesti ihmisten luonnollisten “syntymäoikeuksien” lisäksi kansallisilla eduilla. Hänelle Englanti oli ”meidän kansakunta” ja sitä olivat kohdanneet yhteiset, kansalliset ongelmat.²⁰⁴ Hän kirjoitti, että kansallisen rauhan ja vapauden puolesta kyllä teeskennellään, mutta pinnan alla suurin osa ihmisistä yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta tavoitteli vain omaa osuuttaan valtakunnan rikkauksista onnettomia aikoja hyödyntäen.²⁰⁵ Englanti oli Winstanleyn mielestä ongelmista huolimatta ja pikemminkin sota-ajan aiheuttaman myllerryksen vuoksi kaikista maailman maista lähimpänä vapautta. Hän totesi parlamentaristien johtajille, että jos he pitäisivät kansakunnan edelleen jakautuneena alistajiin ja alistettuihin, se ei lunastaisi mahdollisuuttaan olla suunnannäyttäjänä muille ja menettäisi kruununsa jollekin toiselle kansakunnalle.²⁰⁶ Winstanley kuitenkin luotti siihen, että hänen ehdottamansa hallintomalli kattaisi lopulta Englannin lisäksi kaikki maailman kansakunnat.²⁰⁷

Kansalliset ja kansainväliset jakolinjat ratkeaisivat kuitenkin vain ihmisten henkilökohtaisten valaistumisten kautta, joita kohden diggersit ja Winstanley yrittivät esimerkeillään englantilaisia viedä. Ihmiset vapautuisivat katkeruudestaan vasta, kun

²⁰⁴ *A Declaration from the Oppressed People*, Corns 2009b, 36; *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 342; *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009b, 186.

²⁰⁵ *The Saints Paradise*, Corns 2009a, 330.

²⁰⁶ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 126, 140.

²⁰⁷ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 301.

maallisten himojen perässä kulkeva henki tuhoutuisi todella kansakuntien kaikissa jäsenissä samalla lailla kuin se oli jo tuhoutunut valituissa pyhimyksissä.²⁰⁸ Kansallisen ja maailmankansalaisidentiteettinsä ohella Winstanley viittasi teksteissään synnyinseutuunsa Lancasteriin sekä Lontooseen, tosin vain kerran kumpaankin. Lontoolaisuutensa hän toi esille kirjoittaessaan kaupunkilaisille osoitetussa tekstissä olevansa yksi sen pojista ja rakastavansa sen rauhaa.²⁰⁹ Synnyinseutunsa suuntaan hän nyökkäsi osoittaessaan mahdollisesti ensimmäisen julkaistun pamflettinsa rakastetuille Lancasterin kreivikunnan asukkaille, ”*To my Beloved Countreymen of the County of LANCASTER*”. Winstanley jatkoi heti perään todeten, että osa heistä saattaisi ihmetellä ja halveksia häntä siitä, että hän olisi vain ylpeydestä lähtenyt mukaan kirjallisille taistelukentille.²¹⁰ Winstanleyn tekstien kriittisessä editiossa todetaan, että hän olisi viitannut lauseella alueeseen, johon hän tunsi kuuluvansa.²¹¹ Tekstien perusteella hän ei kuitenkaan enää identifioitunut synnyinseutuunsa. Lancasterlainen identiteetti nousi pintaan vain hetkeksi, silloin kun hän halusi muistuttaa mahdollisia lukijoitaan pohjoisessa siitä, että tekstin kirjoittaja oli todella Gerrard Winstanley Wiganista. Winstanley halusi muistuttaa myös siitä, että oli onnistunut ylittämään julkaisukynnyksen Lontoossa kouluttautuneena ja laajasti tulevaisuuteen katsovana kirjoittajana, kun hänen synnyinseutulaisensa mahdollisesti vain ylenkatsoisivat häntä. Winstanley oli maailmanmies, joka identifioitui ensisijaisesti englantilaiseksi, mutta tähtäsi viime kädessä kaikkien maailman ihmisten aseman parantamiseen.

Kansalliseen identiteettiin, englantilaisuuteen, liittyneet käsitteet ja niiden sisällöt periytyivät Winstanleylle pitkälti Englannissa 1500-luvulla artikuloiduista ja protestanttisessa kirjallisuudessa levinneistä ajatuksista kansakunnan ja kansan yhteiskunnallisista rooleista. Jo tuolloin kansanvaltaa kannattaneet protestantit esittivät kuningashuoneen sortokaudella ajatuksen esimerkiksi kansan suvereniteetista, siitä, että kansalaiset ovat oikeutettuja hallitsemaan itse itseään ilman monarkkeja. Kansakunta, ”nation”, sekä tavallinen kansa, ”common people”, olivat Winstanleylle peruskäsitteet, joiden oman näkemyksensä mukaisia etuja hän teksteissään ajoi. Yleisin Winstanleyn

²⁰⁸ *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009a, 186.

²⁰⁹ *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 80.

²¹⁰ *The Myserie of God*, Corns 2009a, 255.

²¹¹ Corns 2009a, 292, viite 1.

käyttämä synonyymi nation-sanalle oli ”commonwealth”. Englannissa se oli tarkoittanut 1500-luvulla hyvin hallintoitua yhteiskuntaa sekä yleistä hyvää ja hyvinvointia, mutta 1600-luvulla sitä käytettiin country-sanan ohella samassa merkityksessä kuin kansakunta-käsitettä.²¹² Se kuitenkin sisälsi ainakin Winstanleyn teksteissä molemmat 1500-luvun merkitykset, sillä kansakunnan perustehtävä oli hänelle tähdätä hyvällä hallinnolla kaikkien yhteiseen hyvään. Hän kirjoitti, kuinka oikeaoppinen hallinto voisi tehdä, ei pelkästään Englannista, vaan koko maailman kansojen kudoksesta yhden ihmiskunnan perheen ja yhden hyvin hallitun kansakunnan.²¹³

Country-sanaa käytettiin Englannissa alun perin merkitsemään omaa asuinpaikkaa, kreivikuntaa, jonka englanninkielinen termi oli ja on ”county”. Liah Greenfeldin mukaan 1500-luvun englantilaiset tarkoittivat sillä pääasiassa kansakuntaa, vaikka vanhempi merkitys säilyi uuden rinnalla.²¹⁴ John Riderin sanakirjassa *Bibliotheca Scholasticassa* vuodelta 1589 county-sanalle annettiin oman asuinseudun, kreivikunnan ja kansakunnan lisäksi maaseutua ja maalaista tarkoittavia merkityksiä ja vuoden 1649 versiossa ne ovat identtiset. Merkitykset yhdistyvät termissä ”native soile”, kotimaaperä.²¹⁵ Country-sanaa ja sen synonyymiä ”countrymen” Winstanley käytti kaikissa edellä mainituissa merkityksissä, mutta enimmäkseen siten, että hän viittasi niillä maaseutualueisiin ja maalaisiin yleensä kaupunkilaisten vastakohtana. Vain muutamassa otteessa hän viittasi niillä koko kansakuntaan tai asuinseutulaisiinsa Surreyssä ja kuten edellä tuli ilmi, kerran synnyinseutulaisiinsa lancasterlaisiin.²¹⁶ Winstanleyn countrymen-sanaan liittämä yhdistävä paikallishenki on mainittu myös Riderin sanakirjassa.²¹⁷ Puhuessaan lancasterlaisille Winstanley saattoi kätevästi viitata samalla kertaa sekä synnyinseutu- että kansakuntatason yhteenkuuluvuuteen.

Winstanley käytti kansakunnan synonyyminä myös land-sanaa yleensä silloin, kun hän korosti sillä konkreettista, viljeltävää maata. Välillä hän liitti sanan suoraan

²¹² Greenfeld 1992, 35.

²¹³ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 321-322.

²¹⁴ Greenfeld 1992, 31-32.

²¹⁵ Rider 1589; Rider 1649.

²¹⁶ Ks. esim. *A New-years Gift*, Corns 2009b, 115; *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 294.

²¹⁷ Rider 1589.

kansakunnan erisnimeen Englantiin, korostaen sitä, että kansakunnan ja kansalaisuuden mieli nousi hänelle nimenomaan viljeltävästä maasta.²¹⁸ Winstanley kirjoitti, että koko Englannin maa tulisi olemaan yhteinen aarreaitta jokaiselle, joka on syntynyt maassa.²¹⁹ Samaa ajatusta esittäessään Winstanley käytti usein myös käsitettä ”Land of our Nativity”, synnyinmaamme.²²⁰ Land-sanaa käytettiin jo 1400-luvulla esimerkiksi liittämällä se maan lakeihin, ”the laws of the land”, joihin myös Winstanley vetosi puolustaessaan diggersejä.²²¹ *Bibliotheca Scholastica* vuoden 1649 painoksessa sana tarkoittaa maata, joka ei ole asumiskäytössä sekä aluetta, ”region”, joka on teoksessa country-sanan synonyymi.²²²

Neljäs Winstanleyn käyttämä termi kansakunnasta oli ”state”, valtio. Jumalan nyrkin laskeutuessa kirkon ja valtion epäoikeudenmukaiset tavat tulisivat yhdessä sortumaan.²²³ Uusista vallanpitäjistä Winstanley käytti rinnastuksena kuninkaisiin termiä ”State rulers”.²²⁴ Greenfeldin mukaan state-termin tarkoitus muuttui 1500-luvun loppuun mennessä melkein nation-termin synonyymiksi, mutta se ei herättänyt yhtä voimakasta mielikuvaa ja sitä käytettiin tämän vuoksi vähemmän.²²⁵ Termin käyttötapa Winstanleyn teksteissä vastaa tätä havaintoa ja hän käytti sitä usein hallinnollisten asioiden yhteydessä puhuessaan esimerkiksi virkamiehistä.²²⁶ Winstanley käytti kansakunnasta vapaasti eri termejä omia tarkoituksiperiään korostaen ja valitsi välillä tietyn termin luultavasti vain siksi, että se kuulosti parhaalta vaihtoehdolta.

Riderin sanakirjan vuoden 1589 painoksessa nation-sanana synonyymiksi annettiin country-sanana lisäksi myös kansa, ”people”, joka tarkoitti myös tavallista kansaa erotettuna eliitistä. Vuoden 1649 painoksessa ei tätä people-sanana suoraa rinnastusta

²¹⁸ *An Appeale to All Englishmen*, Corns 2009b, 243.

²¹⁹ *A Letter to the Lord Fairfax*, Corns 2009b, 50-51.

²²⁰ Hän kirjoitti esimerkiksi ”...to live comfortably with them in this Land of our Nativity...” vaatiessaan myös tavalliselle kansalle oikeutta elää mukavasti synnyinmaassaan. Ks. *A New-years Gift*, Corns 2009b, 126.

²²¹ Greenfeld 1992, 36. Winstanley vetosi maan lakeihin puolustaessaan diggersejä sabotaaseilta: ”...leave us to the Law of the Land...”. Ks. *A New-years Gift*, Corns 2009b, 149.

²²² Rider 1649.

²²³ *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009a, 180.

²²⁴ *Fire in the Bush*, Corns 2009b, 189.

²²⁵ Greenfeld 1992, 35.

²²⁶ Ks. esim. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 511.

kansakuntaan mielenkiintoisesti enää ole, mutta Greenfeldin mukaan sisällissota-ajan teksteissä ne olivat yleisesti synonyymejä.²²⁷ Winstanleylle tämä kytkös oli itsestään selvä ja kriittinen piste hänen argumentaatioissaan. Hän vertasi vallanpitäjiä Joonaan, joka ei pitänyt huolta Jumalan hänelle suojaksi asettamasta risiinikasvista ja totesi, että maa, jossa heidän risiinikasvinsa kasvaa, on Englannin tavallinen kansa, ”Commoners of England”. Vallanpitäjiä suojaava ja sitova risiinikasvi oli Winstanleyn mukaan valta, jonka he saattoivat saada käyttöönsä ainoastaan vapaalta kansalta.²²⁸ Commoners-termi oli yleinen Winstanleyn käyttämä synonyymi people- ja common people -termeille. Yhden kerran hän käytti myös termiä ”commonalty”.²²⁹ Winstanleylle yhteistä tarkoittava kantasana ”common” oli avain ja oikeutus kaikelle, maan yhteisomistukselle, kansan oikeuksille ja vapaalle yhteiskunnalle: ” I, who takes the *Common-earth* to plant upon for my free livelyhood, endeavouring to live as a free *Commoner*, in a free *Common-wealth*”.²³⁰

Winstanley käytti termejä ”people” ja ”common people” tarkoittamaan maanomistajien, aatelisten ja oppineiden ulkopuolista tavallista kansaa, mutta pelkästään positiivisessa mielessä. Se oli ryhmä, johon hän itsekin julisti useasti kuuluvansa.²³¹ Kansa-sanana synonyymillä multitude-sanalla oli sisällissota-aikana aikana rahvaaseen viittaava väheksyvä merkitys.²³² Winstanley käytti rude multitude -termiä muutaman kerran itsekin viitaten sillä paikallisiin tavallisiin ihmisiin, jotka olivat mahtavimpiensa ohella ahdistelleet diggersejä.²³³ Välillä Winstanley kirjoitti kaikenlaisista kansalaisista, ”all sorts of people”, asettaen tavallisen kansan ja ala-aatelin samaan asemaan kuningashuonetta vastaan. Hän korosti, kuinka kuninkaan vasallitkin olivat olleet

²²⁷ Rider 1589; Rider 1649; Greenfeld 1992, 40.

²²⁸ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 280. Joonasta ja risiinikasvista ks. Joon 4.

²²⁹ Vain commonalty-termi löytyy Riderin sanakirjasta ollen synonyyminä common people -termille. Ks. Rider 1649. Commoners-termiä käytettiin sisällissodan ajan teksteissä yleisesti. Löysin sisältöhaulla EEBO-palvelusta 681 osumaa 184 eri julkaisusta vuosilta 1640-1652. Vaikuttaa siltä, että sitä käytettiin lähinnä Winstanleyn tavoin tarkoittamalla samalla tavalla tavallista kansaa ja vetoamalla heidän oikeuksiinsa.

²³⁰ *The New of Freedom in a Platform*, Corns 2009b, 353.

²³¹ Ks. esim. *A New-years Gift*, Corns 2009b, 116 ja *A Letter to the Lord Fairfax*, Corns 2009b, 51.

²³² Riderin vuoden 1649 painoksessa ”common people” ja ”people” olivat multitudes-sanana rinnalla latinan populus-sanana käännöksinä. Ks. Rider 1649.

²³³ Ks. esim. *A New-years Gift*, Corns 2009b, 146.

tavallisen kansan lailla alistettuja ja heidän maansa kuninkaan nyöreissä.²³⁴

Kuten aiemmin tuli jo ilmi, Winstanleytä nimitettiin asiakirjoissa Surreyssä herrasmieheksi. Hän itse oli onnistunut nousemaan tähän ala-aatelisten luokkaan, mutta se ei ollut hänelle asia, josta hän piti erityistä melua. Winstanley ei kuitenkaan epäroinyt hyödyntää asemaansa. Osoittaessaan erään pamflettinsa yliopistojen papeille ja lakimiesopettajille hän vetosi heihin vertaisinaan, herrasmiehinä, lähimmäisinä, englantilaisina pitäen itseään heidän toveri-kansalaisenaan, ”fellow-Commoner”.²³⁵ Winstanleyllä oli hallussaan kyvyt ja yhteisössään Cobhamissa asema, jossa hän pystyi identifioitumaan sulavasti eri viiteryhmiin. Luultavasti yliopistojen professoripapit ja lakimiehet eivät kuitenkaan kokeneet Winstanleytä vertaisekseen herrasmieheksi varsinkaan, jos he olivat perehtyneet hänen pamflettiinsa yhtään tarkemmin. Hän syytti siinä samalla tavalla kuin muissakin teksteissään edellä mainittuja tekopyhiksi Kristuksen seuraajiksi ja saastuneen uskonnon edustajiksi, jos he eivät sallisi diggersien kaltaista toimintaa ja jatkaisivat lähimmäistensä alistamista.²³⁶

Winstanley jakoi väärämieliseksi kokemansa Englannin kansalaisia yksinkertaisesti köyhiin ja rikkaisiin, ”poor people, ”rich men” ja “rich People”.²³⁷ Toinen hänen käyttämänsä karkea jako oli oppimattomat ja oppineet. Winstanley tarkoitti oppineisuudella halveksimaansa yliopistoissa omaksuttua kirjanoppineisuutta ja liitti oppimattomuuden hyveenä tavalliseen kansaan. Se, mitä kutsuttiin oppimattomuudeksi, oli hänestä todellista, ainoa oikeata oppineisuuden lajia, kokemusperäistä oppineisuutta. Se oli saatavilla kaikille. Winstanleyn mukaan Raamatun tekstit oli kirjoitettu paimenten, maanviljelijöiden ja kalastajien kokemusperäisillä käsillä. Oppineet yliopistoissa olivat tahrineet ne tulkinnoillaan ja reunamerkinnoillaan.²³⁸ Tämän selkeämmin oppineisuuden lajien arvottamista olisi tuskin voinut tehdä.

²³⁴ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 112 ja *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 285.

²³⁵ *An Humble Request*, Corns 2009b, 257.

²³⁶ *An Humble Request*, Corns 2009b, 263.

²³⁷ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 147, 111, 116.

²³⁸ *Fire in the Bush*, Corns 2009b, 200.

Kumpikin jako oli Winstanleylle enemmän kirjallinen keino ja hänen sekä tovereidensa eriarvoisuuden surkuttelua kuin sitä, että Winstanley olisi halunnut evätä kansalaisuuden rikkailta tai kirjanoppineilta. Termiä ”rich People” Winstanley käytti kuitenkin vain kerran. Tämä saattoi olla tietoisista, sillä Winstanleyn hahmottelemassa yhteiskunnassa perinteisessä mielessä materiaalisesti eriarvoisia kansalaisia ei enää olisi, sillä kaikki omaisuus olisi yhteistä. Winstanleyn kansakunnassa kaikki miehet olisi koulutettu samoilla kokeelliseen tietoon perustuneilla opeilla, joten myös oppineisuuserot olisivat kaventuneet positiivisella tavalla. Ennen kuin tämä toteutuisi, tavalliset ihmiset olivat Winstanleyn pamfleteissa kuitenkin maan köyhiä ja sorrettuja, ”poor oppressed people of the Land”.²³⁹ Kun uudenlainen Englanti toteutuisi, kummatkin jaot muuttuisivat mielettömiksi.

Liah Greenfeldin arvion mukaan luultavasti suurin osa englantilaisen kansallisuusaatteen rakentajista tuli 1540-luvulta lähtien keskiluokkaisista perheistä ja heidän edustajiaan istui myös parlamentissa.²⁴⁰ Heidän luomansa ihanne koulutuksen tasa-arvoistavasta ja aateloivasta voimasta oli yksi taustatekijä sille, että myös kauppiaan koulutuksen saanut Winstanley koki olleensa herrasmies ja oli sitä mieltä, että kaikki englantilaiset miehet syntyperään katsomatta olisivat oikeutettuja ja velvoitettuja kouluttautumaan ja hallitsemaan itse itseään. Usko koulutuksen kaikkivoipuuteen liittyi aateliston perusteiden ja sen jäsenistön rajuun muuttumiseen 1500-luvun Englannissa. Murros synnytti myös uuden lojaliteetin muodon, joka oli Winstanleyn aikana levinnyt laajasti yhteiskunnan eri tasoille, uskollisuuden synnyinmaalle.

1500-luvun kansallisuusaate vahvistui Englannissa feodaalisen valtajärjestyksen purkamisen kustannuksella ja samaan aikaan yhteiskunnallisen valtahierarkian uudelleenjärjestelyn kanssa. Ensimmäistä Tudor-suvun kuningasta Henri VII:tä edeltäneiden monarkkien tukema vanha, sukusiteisiin nojannut Englannin feodaaliaatelisto hävisi 1540-luvulla. Sen korvaaminen uudella aatelistolla oli alkanut

²³⁹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 336. Ks. myös esim. *An Appeal to the House of Commons*, Corns 2009b, 67.

²⁴⁰ Greenfeld 1992, 50.

Tudoreitten valtaannousun jälkeen 1400-luvun lopulla. Uusi aristokratia erosi edeltäjästään sekä tarkoitukseltaan että jäsenistönsä taustoilta. Yläaateliston muodosti pääasiassa virkaeliitti, jonka tehtävinä oli hyvän hallinnon luominen ja kansakunnan parhaaksi toimiminen. Sen jäsenistä suurin osa oli yliopistokoulutuksen saaneita ja kuningasta ansiokkaasti palvelleita maallikoita. Samaan aikaan papit siirrettiin pois tärkeiltä paikoilta hallinnossa. Yläaatelistosta tuli avoin taitavimmille kansalaisille; nyt sen jäsenistä enemmistö tuli entistä tavallisemmista perheistä, ala-aatelistosta tai vieläkin alemmaa yhteiskunnalliselta asteikolta. Kouluissa ja yliopistoissa opiskeli 1500-luvulla ylä- ja ala-aatelisten jälkikasvun kanssa maata viljelleiden alustalaisten, käsityöläisten ja kauppiaitten lapsia, jotka saattoivat kouluttautumisen myötä nousta jopa aristokratiaan. Greenfeldin mukaan englantilainen lojaliteetti kansakunnalle syntyi nimenomaan tilanteessa, jossa Tudoreitten tukeman uuden aristokratian piti perustella ja oikeuttaa asemansa verenperinnön sijaan kyvykkyydellään.²⁴¹

Feodaalisen järjestyksen tilalle uutta järjestystä ehdotti suositukseksi nousseessa teoksessaan *The Boke Named the Governour* humanisti Thomas Elyot. Hän hoiti kuninkaallisessa virassaan 1520-luvulla muutaman vuoden myös sisällissodan aattona painosensuurista vastanneen Star Chamberin asioita. Hänen kirjansa julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1531 ja siitä otettiin kahdeksan painosta 1500-luvulla. Antiikin ja renessanssin teoksiin ja ajatuksiin perustuen Elyotin yhteiskunnan huipulla oli monarkki, jota hän vertasi Jumalaan vihjaten monarkin rajoittamattomaan valtaan. Tämä lähtökohta hallinnolle oli muun muassa Platonilla, Aristoteleella, Tuomas Akvinolaisella sekä Elyotin aikalaisella, italialaisella Baldassare Castiglionella, jonka teos *Hovimies* oli luultavasti myös Elyotille tuttu. Saattaa tosin olla, että hän lisäsi monarkiaa ylistäneen kappaleen kuninkaan ministerin pyynnöstä. Elyot omisti teoksensa sen kustantaneelle kuningas Henri VIII:lle, joka kustansi kaikki muutkin hänen tekstinsä.²⁴²

Elyotin hierarkiassa mittana toimi ihmisten lähtökohtaisesti yhtäläinen ymmärrys, jota

²⁴¹ Greenfeld 1992, 44-50.

²⁴² Lehmborg 2008.

saattoi kehittää opiskelulla. Ymmärtävöisimmät piti nimittää kykyjensä mukaan ylempiin tehtäviin, jotta heidän ”auktoriteetin lasin läpi virtaavat älyn säteensä” ohjaisivat ymmärrykseltään alempiarvoiset hyveelliseen ja hyödylliseen elämään. Ainoastaan ihmisten ymmärryksen määrän mukaan asetettu hallintohierarkia olisi oikeudenmukainen yhteiskunta ja yhteinen rikkaus, ”publike weal”. Aateluus oli Elyotille vain opiskeluun perustuneen hyveen toinen nimi.²⁴³ Vaikka valtahierarkia ei muuttunut hetkessä, Elyotin ajatukset omaksuttiin laajalti 1500-luvun Englannissa. Vuosisadan loppupuolen kirjoituksissa korostettiin Elyotin tavoin opiskelun arvoa. Esimerkiksi runoilija ja näytelmäkirjailija George Chapman pyhitti vuonna 1595 säkeensä ainoastaan niille ”etsiville sieluille”, jotka ”opiskelu on aateloanut”. Muita hän ei arvostanut, sillä hän kirjoitti samassa yhteydessä inhoavansa ”profaania rahvasta”.²⁴⁴ Tulkitseen hänen tarkoittaneen sillä tässä yhteydessä kaikkia niitä, jotka eivät taustastaan riippumatta osoittaneet kiinnostusta taiteisiin ja tieteisiin. Vuonna 1622 julkaistussa kirjassaan *The Compleat Gentleman* Henry Peacham pohti luokkien välistä liikkuvuutta, nousua aateluteen sekä tippumista sieltä. Hän oli sitä mieltä, että jos kerran aateliton ja kunniaton voi hyveitä noudattamalla nousta aateliseksi, niin aateliset voivat menettää arvonsa paheellisella elämällä.²⁴⁵ Yhteiskunnallisen aseman ajateltiin myös sisällissodan aattona olevan kiinteästi sidoksissa hyveellisyyteen, jonka kaikki lahjakkaat saattoivat kouluttautumisen kautta hankkia, mutta myös menettää.

Valtaannousun taustalla oli 1500-luvulla koulutuksen rinnalla kuitenkin edelleen usein maaomaisuutta. Aatelistoon uusia jäseniä tuottavista perheistä oli tullut maanomistajia reformaatioon liittyneessä omaisuuden uusjaossa, kun kirkolta takavarikoidut maat ja muu omaisuus oli lahjoitettu kuninkaan uskollisille tai myyty eteenpäin huomattavasti todellisia arvoja pienemmillä summilla. Uuteen aristokratiaan nousi Englannissa myös 1500-luvulla alkaneen maaseudun rakennemuutoksen voittajia, sellaisia jotka olivat pystyneet hyötymään markkinatalouden noususta sekä yhteismaiden paloittelusta yksityismaiksi ja joiden jälkeläisiä vastaan diggersit kamppailivat. Näiden rikastuneiden vuokraviljelijöiden ja maanomistajien määrä oli pienempi kuin samassa muutoksessa

²⁴³ Greenfeld 1992, 46; Elyot 1537.

²⁴⁴ Chapman 1595.

²⁴⁵ Peacham 1622.

kurjistuneiden maalaisten, mutta silti merkittävä. Yhdessä lakimiesten, papiston ja kauppiaitten kanssa he muodostivat keskiluokan, joka oli heterogeeninen ja avoin kumpaankin suuntaan ja jonka jäseniä Greenfeld kuvaa kunnianhimoisiksi omilla saavutuksillaan ylöspäin pyrkijöiksi. Kansallisuusaate, kansan oikeus hallita itseään sekä siihen liitetty koulutuksen ihannointi vetosivat heihin voimakkaasti. He kokivat, että englantilaisuus antoi heille oikeuden olla mitä tahansa he toivoivat ja takasi mahdollisuuden saavuttaa unelmat. Luokkien välinen liike tasa-arvoisti keskiluokkaa yläluokkaan nähden ja keskiluokan jäsenet rupesivat vaatimaan yhä enemmän osuutta päätöksenteosta ja vallasta.²⁴⁶

Pakollista oppivelvollisuutta ehdottanut ja kokeellisten tieteiden hyödyllisyyttä ylistänyt Winstanley uskoi Elyotin ja häntä seuranneiden samanmielisten kirjoittajien lailla täysin kouluttautumisen autuuteen, mutta toisaalta Winstanleyn yhteiskunnallisella asteikolla olisi voinut varmimmin edetä vain ikääntymisen myötä. Hän vain suositteli, että vuotuisissa vaaleissa virkoihin olisi valittu kyvykkäimpiä.²⁴⁷ Elyotia ja Winstanleytä yhdisti myös joutilaisuuden paheksunta. Elyotille joutilaisuus, ruumiin tai mielen toimettomuus, oli pidättäytymistä kaikesta rehellisestä toiminnasta. Hän totesi ”jokapäiväisiin havaintoihinsa” perustuen, etteivät nykyiset aateliset olleet antiikin aatelisten veroisia, sillä sopivia opettajia oli liian vähän ja vanhemmat antoivat lastensa harrastaa kuninkaan ja kansan kieltämiä ajanvietteitä, kuten noppapelejä.²⁴⁸ Winstanley suhtautui kaikenlaiseen veltoiluun jyrkän kielteisesti. Yhteisomistuksen epäiltiin aiheuttavan joutilaisuutta. Winstanleyn vastaus tähän oli, että viimeistään jyrkät lait ohjaisivat kansalaiset tekemään oman osuutensa työstä.²⁴⁹ Elyotin lailla Winstanley piti nimenomaan aatelistia maanomistajia laiskoina, toisten työllä elävinä.²⁵⁰

Siinä missä Thomas Elyot oli vielä asettanut ehkä pakotettunakin kuninkaan valtahierarkian keskiöön, häntä seuranneiden keskiluokkataustaisten kansakunnan rakentajien valta- ja valtiokäsityksen ytimeen kuului kansalaisten oikeus osallistua

²⁴⁶ Greenfeld 1992, 48-50.

²⁴⁷ Ks. Winstanleyn ehdotuksista koulutuksen ja hallinnon järjestämiseksi tarkemmin kappaleesta 3.3.

²⁴⁸ Elyot 1537.

²⁴⁹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 291, 293.

²⁵⁰ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 284.

yhteiskunnalliseen päätöksentekoon parlamentin kautta. Englantilaisten esittäminen kansakuntana tarkoitti kansan nostamista symbolisesti suvereeniin, itseään hallinnoivaan asemaan, ja kansalaisuus tarkoitti oikeutta ja velvollisuutta yhteiskunnalliseen osallistumiseen.²⁵¹ Ensimmäisen kerran kansakunnan palveleminen erotettiin yksiselitteisesti kruunun ja hallitsijan palvelemisesta protestanttisten maanpakolaisten kirjoituksissa katolisen kuningatar Marian valtakaudella 1550-luvulla. Hänen lyhyellä kaudellaan tuomittiin kerettiläisyydestä kuolemaan yli 200 protestanttia. Marialle Englanti oli kansakunnan sijaan edelleen osa katolista yhteisöä ja perintömaa, jota hän halusi hallita roomalaiskatolisen kirkon etujen mukaisesti. Maanpakolaiset puolustivat vasta rakennettua mutta vahvasti omaksumaansa kansallista identiteettiä voimakkaasti ja peilasivat kokemaansa uhkaavaa tilannetta kotimaassaan korostamalla myös lakeja noudattamattomien monarkkien mahdollisuutta.²⁵² He kokivat Marian olleen varoittava esimerkki hallitsijasta, joka ei kunnioittanut parlamentin ja kuningashuoneen yhdessä laatimia lakeja. Kuningashuoneen olemassaolon myötä oli aina olemassa myös riski sille, että seuraava monarkki unohtaisi hänen valtaansa rajoittamaan laaditut lait. Tämän näkemyksen kannattajat kyseenalaistivatkin koko kuningashuoneen tarpeellisuuden.

Maanpakolaisista esimerkiksi Winchesterin entinen piispa John Ponet kirjoitti hallitsijoiden olevan vain kansakunnan, ”commonwealth”, jäseniä ja että kansakunnat voivat kukoistaa ilman kuninkaita. Hän kirjoitti, kuinka kaikissa paikoissa ja maissa, joissa on rakastettu Jumalaa ja eletty hänen sanansa mukaan, tyrannia on pysynyt loitolla. Jumalan sana kultaisine sääntöineen, tee toisille kuten haluaisit itsellesi tehtävän, oli Ponetille automaattisesti tasa-arvoa opettavaa. Hänen valtakäsityksessään heidän, jotka hallitsivat muita yhteiskunnista perheisiin, piti olla vain oikeudenmukaisuudesta huolehtivia Jumalan lain toteuttajia. Tähän heidän itsekin piti kaikkien muiden jäsenten tavoin alistua. Ponetin mielestä kotimaa ja kansakunta olivat asioita kuninkaan yläpuolella ja hän kehotti rakastamaan niitä heti Jumalasta seuraavana ja ennemmin kuin ketään niiden tiettyä jäsentä.²⁵³ Ponetin ajatukset toistuvat

²⁵¹ Greenfeld 1992, 44-50.

²⁵² Greenfeld 1992, 55, 57-68.

²⁵³ Ponet 1556.

Winstanleyn teksteissä. Winstanley painotti useaan otteeseen kultaista sääntöä, johon hän liitti välillä myös vihollisten rakastamisen: “Love your enemies, do as you would be done by”.²⁵⁴ Se oli hänelle Kristuksen ja Raamatun sanoman ydin ja hän käytti siitä myös nimityksiä rakkauden ja oikeudenmukaisuuden laki.²⁵⁵ Myös Winstanleyn mielestä hallitsijoiden paikka ja tehtävä oli palvella kansaa. Hän muistutti parlamentaristien johtajia siitä, että yhteiskunnan kaikki hallitsijat ovat kansan palvelijoita eivätkä herroja ja kuninkaita näiden yläpuolella.²⁵⁶

1500-luvun kansallisuusaate välittyi Winstanleyn ajalle ja hänelle itselleen vahvasti myös John Foxen suositun *Book of Martyrsin* välityksellä, kuten jo aiemmin on käynyt ilmi. Foxe kirjoitti vuonna 1570 *Book of Martyrsin* painokseen lisätyssä kappaleessa, kuinka Jumalan valitsema Englannin kirkon tulevaisuus mahdollisine saatanallisine kärsimyksineen on edelleen avoin ja Jumalan käsissä. Viitaten katolilaisiin englantilaisiin hän pyysi suhtautumaan aikojen ilkeyteen keskinäisellä humaaniudella. Protestantteja hän pyysi odottamaan kärsivällisyydellä Jumalan tahtoa ja kunnioittamaan sillä välin hänen nimeään rauhallisina ja mahdollisissa selkkauksissakin pitämään tunteet kurissa. Foxe luotti esimerkin ja opin voimaan. Hänen mukaansa kukaan ei ole elänyt täydellisessä kansakunnassa. Hän käski tietäväisimpien selkeästi opastaa yksinkertaisempia ja erehtyneitä. Foxe kirjoitti, kuinka Jumala oli asettanut ”meidät englantilaiset” yhdessä yhteen kansakuntaan, yhteen kirkkoon ja yhteen laivaan, joka jakautuneena katoaisi.²⁵⁷

Huolimatta selkeästä pyrkimyksestä liittää englantilaisuuteen vain yksi oikea usko, Foxe ei uskaltanut sanoa sitä yksiselitteisesti. Katolilaisten ja protestanttien kamppailua vallasta ei ollut vielä ratkaistu hänen aikanaan, mutta Winstanleyn aikana yhden kirkon lisäksi koko kansakunta oli jakautunut. Hänelle Foxen varoittama jakautuneisuus oli lähempänä kuin koskaan ja koko Englanti vaarassa hävitä. Silti Winstanley luotti Foxen

²⁵⁴ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 140.

²⁵⁵ Ks. säännöstä Kristuksen sanoman summuna *An Appeale to All Englishmen*, Corns 2009b, 243-244. Sääntö rakkauden ja oikeudenmukaisuuden lakina ks. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 490. Raamatussa kultainen sääntö on Vuorisaarnassa muodossa ”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat.” Ks. Matt. 7:12.

²⁵⁶ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 286.

²⁵⁷ Foxe 1583; Greenfeld 1992, 61. Kappaleen liittämisestä ks. Greenfeld 1992, 504, viite 74.

opastamana kärsivällisyyteen ja rauhallisuuteen ja kehotti esimerkiksi pappeja ihmisten jakamisen sijaan arvioimaan osapuolten mielipide-eroja. Hänestä harkitsematon ja hätköivä henki ei voinut tehdä järkeviä arvioita.²⁵⁸ Winstanley käytti muutenkin Foxen argumentaatiota ennen viljelyä kirjoittamissaan pamfleteissa käytännössä suoraan vaihtaen vain kiistan osapuolet katolisista ja protestanteista tavalliseen kansaan ja maanomistajiin sekä muihin alistajiin, jotka toimivat tyrannian aikaisten lakien mukaisesti. Hänelle sisällissota oli katolisen kirkon paluun sijaan katastrofi, jonka Jumala oli lähettänyt koettelemaan kansakuntaa. Winstanley vaati oikeuskoisilta kärsivällisyyttä ja rauhanomaisuutta vihollisia kohtaan ja hän halusi aluksi pelkästään passiivisesti odottaa sitä, millaiseen lopputulokseen Jumala kääntäisi tilanteen.

Katolinen usko ei ollut Winstanleylle välitön vihollinen, vaan Englannin kirkon ylläpitämät väärät tavat, joita papisto vaati kaikkia englantilaisia seuraamaan.²⁵⁹ Hän kirjoitti, kuinka kuninkaan vanhat lait eivät voi hallita kansakuntaa ja että ne ovat palvelleet sekä paavillisia että protestanttisia hallitsijoita.²⁶⁰ Papit olivat hänelle vain sätkynukkeja, jotka maaomaisuudesta tai rahasta toimivat samoin kuin kulloisetkin vallanpitäjät, paavin tai protestanttisuuden sanaa levittäen, kuningasta vastaan tai hänen puolestaan, monarkiaa tai valtionhallintoa kannattaen.²⁶¹ Winstanley oli lukenut tarkasti 1500-luvulla ensimmäisen kerran painettuja teoksia. Hänen aikansa oli kuitenkin erilainen, eikä hän muutoinkaan jakanut läheskään kaikkia edeltäjiensä käsityksiä ja tunteja oikeasta englantilaisuudesta ja oikeasta uskonnosta. Hän hyödynsi lukemastaan ne asiat ja keinot, jotka koki omikseen. Winstanley oli vannonut parlamentaristien puolesta valoja, joiden perusteella hän ajoi omaa tulkintaansa englantilaisuudesta, kansakunnasta sekä uskonnonharjoittamisesta ja sen vapaudesta.

²⁵⁸ *Truth Lifting up his head*, Corns 2009a, 408-409.

²⁵⁹ *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009b, 186.

²⁶⁰ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 510.

²⁶¹ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 113.

3.2 Valojenvannomisia ja täyden kansalaisuuden rajankäyntiä sisällissota-ajan Englannissa

Parlamentin alahuoneen maaliskuussa 1649 antamassa kuninkuuden lakkauttaneessa asetuksessa todettiin, että kokemus on osoittanut kuningashuoneen ja vallan keskittymisen yhdelle ihmiselle olevan tarpeetonta, rasittavaa ja vaaraksi kansan vapaudelle, turvallisuudelle ja yleiselle edulle. Näin ollen kansakunta palaisi, Jumalan suodessa, oikeudenmukaiseen ja muinaiseen oikeuteensa tulla hallituksi omien edustajiensa välityksellä tai kansankokouksessa, joka valittaisiin ajoittain ja saisi oikeutuksensa kansalta. Kansalaiset olivat asetuksen mukaan nyt kansakunnan hallituksen palveluksessa ja kuuliaisina vain sille.²⁶² Se, ketkä saivat äänestää edustajiaan edustuslaitokseen ja näin laskettaisiin kansan täysivaltaisiksi jäseniksi, aiheutti kiistoja myös sodan voittaneiden parlamentaristien keskuudessa parlamentin jäsenistä rivisotilaisiin. Heille kyse ei ollut oikeasta uskonnosta vaan varallisuudesta. Kuninkuuden vaarallisuus kansalle sekä kansan edustuksellisen hallinnan oikeudenmukaisuus ja muinaisuus oli selvää myös Winstanleylle ja esimerkiksi parlamentin armeijassa taistelleille sotilaille. Heidän tekemänsä ehdotukset äänioikeuden laajentamisesta erosivat parlamentaristien johtajien käsityksistä käytännössä vain vähän. Käsitserot olivat kuitenkin periaatteellisella tasolla kriittisiä.

Englannin parlamentti oli sisällissota-ajan alussa ylä- ja alahuoneesta koostuva, monarkin päätöksellä koolle kutsuttu ja hajotettu kaksikamarinen laitos, jollainen se oli ollut käytännössä 1300-luvun puolesta välistä saakka. Alun perin parlamentti oli ollut vain monarkin neuvoa-antava apuri, mutta se sai oikeuden puuttua kuningaskunnan verotukseen jo vuonna 1215 kuninkaan sille myöntämässä vapauskirja *Magna Cartassa*. Siihen kirjattiin myönnön vastaanottajiksi ”kaikki vapaat kuningaskuntamme miehet”.²⁶³ Winstanley mainitsi sen teksteissään kahdesti, joista toisessa hän kommentoi *Magna Cartaa* vaatiessaan kuninkaallisten lakien täydellistä kumoamista. Hänen mukaansa siihen oli kyllä kirjattu parhaat lait, jotka englantilaisilla olivat vieraan

²⁶² *The Act Abolishing the Office of King*, Gardiner 1962, 385-386.

²⁶³ Maddicott 2009, 6-7; Given-Wilson 2009, 16. Lainaus *Magna Cartasta* suomennettu Maddicottin lainauksesta.

voiman alistamina olleet, mutta silti kuninkaat olivat olleet heidän esi-isiansä orjapiiskureita ja lait kahlehtineet toisia ikeen alle.²⁶⁴ Toisessa maininnassaan Winstanley puolustaessaan itseään ja muita diggersejä viittasi *Magna Cartan* kommentaarin kohtaan, johon viitattiin yleisesti levellersien teksteissä käyttäen sivujen sijaan folionumeroita.²⁶⁵ Tämä on sinänsä pieni virhe, mutta luulen, että Winstanleyllä ei ollut ensikäden tuntemusta asiakirjan sisällöstä.

Ylähuoneeseen kutsuttiin alusta saakka päärejä, yläaateliston jäseniä, jotka koostuivat sekä korkeista kirkonmiehistä että maata omistaneista feodaaliaatelistista, kuten paroneista ja jaarleista. 1500-luvulla sen jäseniksi nimitettiin myös valtion ylimpiä virkamiehiä. Ylähuoneen jäseniä ei valittu vaaleissa, vaan monarkki kutsui heidät sinne henkilökohtaisesti. Monarkkien valta kutsua kenet tahansa jäseneksi oli rajoitettu ja jo 1370-luvulla ylähuoneen paikat olivat tavallisesti perinnöllisiä. Ylähuone oli vielä 1600-luvun alkuvuosikymmeninä yhteiskunnallisesti arvostetumpi ja poliittisesti alahuonetta vaikutusvaltaisempi, mutta juuri silloin alahuone pyrki voimakkaasti itsenäistymään ja laajensi piiriään valtion asioiden hoidossa. Sen jäsenet, säätyläiset ritarit sekä porvarit, valittiin vastaavasti kreivikunnista ja kaupungeista vaalein.²⁶⁶ Kuninkuuden lakkauttaneen asetuksen yhteydessä vuonna 1649 alahuone antoi päätöksen myös ylähuoneen lakkauttamisesta. Siinä todettiin, että alahuone on pitkän kokemuksen perusteella tullut johtopäätökseen, että ylähuone on tarpeeton ja vaarallinen Englannin kansalle ja sen tähden se on hävitettävä kokonaan.²⁶⁷ Äänioikeutetuilla näytti tämän jälkeen olevan käsissään kaikki valta kansakunnassa, mutta se, ketkä saivat äänestää eri piireissä, ei ollut aina selvää vaaleja järjestäneille virkamiehille eikä korkeammillekaan päättäjille.

1600-luvun alkupuolen Englannissa ei ollut yhtenäisiä vaalikäytäntöjä. Käsitykset ja käytännöt vaihtelivat esimerkiksi äänen antamis- ja laskentatavoista, äänestyskierrosten lukumäärästä ja siitä, missä tilanteissa äänestyksiä piti ylipäätensä järjestää. Selkeitä

²⁶⁴ *An Appeal to the House of Commons*, Corns 2009b, 67-68.

²⁶⁵ Ks. kohdasta ja Winstanleyn virheellisestä viitteestä Corns 2009b, 103, viite 32.

²⁶⁶ Given-Wilson 2009, 16-17; Smith 2009, 29; Hunneyball 2009, 101.

²⁶⁷ *An Act Abolishing the House of Lords*, Gardiner 1962, 387.

ohjeita ei ollut edes siitä, millä kriteerillä kilpailevat ehdokkaat piireissä voittaisivat vaalit. Erilaisia tulkintoja jouduttiin tekemään myös piirien äänioikeutetuista. Esimerkiksi omaisuutta perineiden leskivaimojen asema oli tulkinnanvarainen eivätkä kaikki miehet olisi sulkeneet heitä pois vaaleista. Eräessä piirissä 1650-luvulla äänestyksestä huolehtineet virkamiehet rekisteröivät leskinaisia äänestäjiksi, mutta paikallinen seriffi kumosi rekisteröinnit todeten, että vaikka lait sen sallivat, äänen saaminen heiltä olisi kenen tahansa ehdokkaan arvolle sopimatonta ja vaaleille häpeällistä. Lewesin säätyläisillä oli vuoden 1628 vaaleissa kreivikunnassaan ongelmia myöntää, että heidän äänensä olisivat niissä yhtä arvokkaita kuin vähempiarvoisten äänioikeutettujen. Säätyläiset kielsivät nimiensä lisäämisen samalle paperille tavallisten ihmisten kanssa ja eivät voineet näin äänestää. Kilpailua edustajanpaikoista ja äänestämistä kaihdettiin myös kokonaan, koska niiden ajateltiin jakavan kyläyhteisöjä hallitsemattomalla tavalla. Paikoin säätyläiset suosittelivat ehdokkaiksi asettuneille tovereilleen arpaa äänestyksen sijaan. Ehdokkaat painottivat joskus itsekin, että eivät ole lähteneet vaaleihin ylpeydestä tai kunnianhimosta, vaan vain ystäviensä toiveesta. Perinteiset käytännöt ja kunniakäsitykset määrittivät vahvasti ja mielivaltaisesti äänioikeutettujen joukkoja vielä sisällissota-ajalla.²⁶⁸

Derek Hirstin mukaan vaalien äänestäjäkunnista ei ole tarkkaa tietoa edes 1640-luvun alkupuolelta. Kreivikunnissa äänioikeus oli joka tapauksessa vuoden 1640 alahuoneen vaaleissakin lähtökohtaisesti kaikilla niillä, joilla oli hallussaan yli 40 shillingin vuositulot tuottavat maat. Omaisuusraja oli peräisin statuutista vuodelta 1430 ja näin ollen menettänyt käytännössä alkuperäisen tarkoituksensa inflaation vuoksi. Jo 1400-luvulla se oli ollut suhteellisen vähäinen raja, sillä monet palkkatyöläiset ansaitsivat tuolloin 2 pennin päivätuloillaan yli 40 shillinkiä vuodessa. 1600-luvun alussa erittäin pieni maapala tuotti 40 shillinkiä vuodessa antaen mahdollisuuden yhä useammalle käydä äänestämässä, ellei sitä ollut rajoitettu jollain muulla asetuksella tai käytännöllä. Maatyöläisen päiväpalkka oli silloin jo 8 penniä. Esimerkiksi vuonna 1621 tehtiin lakialoite maattomien mökkiläisten sulkemiseksi pois äänestäjistä. Äänioikeutettujen ulkopuolelle oli jäänyt pitkin vuosikymmeniä ja -satoja yhä harvempi englantilainen

²⁶⁸ Hirst 1975, 12-21.

mies.²⁶⁹

Kaupungeissa vallitsivat erilaiset äänioikeusrajat kuin kreivikunnissa ja tämä toi vielä yhden muuttuvan tekijän muutoinkin vaihteleviin vaalitapahtumiin 1600-luvun alkupuolella. Tuskin missään kaupungissa oli enää voimassa niihinkin alun perin määritelty 40 shillingin vuosiansio, vaikka esimerkiksi parlamentaristien johtajan ja armeijan komentajan Oliver Cromwellin läheinen apuri, kenraali Ireton, oli siinä luulossa. Kaupunkien äänioikeusrajat olivat kreivikuntia monimuotoisempia ja oikeutettujen joukko kattoi joissakin kaupungeissa kaikki niiden miespuoliset aikuiset asukkaat. Näin oli varsinkin Lontoon lähistöllä Thamesin laaksossa Cobhamin lähiseudulla, mutta tämä oli poikkeuksellista. Kaupungeissa oli tehty erilaisia muutoksia äänestäjäjoukkoihin myöntämällä äänioikeuksia erilaisten eturyhmien, kuten kauppiasyhteisöjen jäsenille ja toisaalta suljettu niihin kuulumattomia ja muutoin äänioikeutettuja vaalien ulkopuolelle. Yhteisöt ja heitä tukeneet säätyläiset pyrkivät turvaamaan muutoksilla omia etujaan ja edustajanpaikkojaan.²⁷⁰

Mielivaltaisuus ja perinteiset käytännöt vaalien yhteydessä oli yksi asia, joka vaivasi parlamentaristien johtajia uudistuksiin painostaneita. Ensisijaista Winstanleylle oli kuitenkin äänioikeuden ulottaminen kansakunnan jokaiselle tasolle. Hän ei puuttunut vaalikäytäntöjen ongelmiin teksteissään yksityiskohtaisesti, mutta käski kesällä 1649 parlamentaristien johtajia tekemään sellaisia uudistuspäätöksiä, etteivät ne tekisi vääryyttä ”edustuksellista valtaa haluavan kansakunnan millekään osalle”.²⁷¹ Winstanleyn tekstien kriittisessä editiossa todetaan, että Winstanley saattoi viitata tällä vaihtoehtoisesti vaalipiireihin, jotka olivat jääneet vaille edustajaa edellisvuonna tehdyssä parlamentaristeille epämieluisen edustajien karkotuksessa.²⁷² Mielestäni on selvää, että hän tarkoitti äänioikeuden laajentamista vähäosaisimmille.

²⁶⁹ Hirst 1975, 16-18, 21, 29-31.

²⁷⁰ Hirst 1975, 20, 22, 44-45.

²⁷¹ *A Letter to the Lord Fairfax*, Corns 2009b, 51.

²⁷² Corns 2009b, 57, viite 33. Epämieluisen edustajien karkottaminen parlamentista tunnetaan nimellä *Pride's Purge* ja se toteutettiin joulukuussa 1648 kenraali Iretonin suunnittelemana. Eversti Thomas Priden joukot poistivat parlamentista 231 edustajaa, joita parlamentaristien johtajat epäilivät liian kuningasmielisiksi. Ks. Woolrych 2009a.

Äänioikeuksien laajentamisia eri piireissä oli ehdotettu jo ennen sisällissotaa parlamentin sisällä. Alahuoneen jäsenet ehdottivat niitä 1620-luvulla, jolloin he puolustivat laitostaan kuningashuoneen valtapyrkimyksiä vastaan vetoamalla nimenomaan edustuksellisuuteen. Samalla puheenaiheeksi nousi edustuksellisuuden luonne, mitä se tarkoitti ja keitä se koski. Kruunu uhkasi konkreettisesti muuttaa edustajien valintaa tukemalla kaupunkien oligarkkisia valintarakenteita ja parlamentaarikot yrittivät estää nurkanvaltauspyrkimyksiä yrittämällä laajentaa sekä äänioikeutettujen että alahuoneen jäsenten määrää. Ajatuksena oli, että mitä useampi äänestäisi parlamenttivaaleissa, sitä vaikeampi kruunun olisi vaikuttaa heihin. Poliittinen aktiivisuus lisääntyi muutenkin 1620-luvulla. Vuosikymmenellä käytiin viidet parlamenttivaalit ja ehdokkaiden piti käydä yhä kovempaa kilpailua äänestäjien suosiosta. Yhä useampi äänioikeutettu käytti ääntään. Kuningashuoneen ehdotuksia vaaleihin kajoamisesta arvosteltiin herjakirjoituksin ja puhein.²⁷³

Kansanedustajien määrä alahuoneessa nousi 1600-luvun alusta vuoteen 1629 kolmellakymmenellä jäsenellä. Ensimmäiset painotuotteet, jotka kuvasivat parlamentin istuntoa, painettiin 1620-luvulla. Ne antoivat siitä täyteen ahdetun kuvan puhemiehen ympärillä penkkiriveillä istuneista jäsenistä. Jäsenmäärän kasvu ei kuitenkaan tehnyt laitoksesta merkittävästi edustuksellisempaa, sillä äänioikeutettujen määrä muuttui vain vähän. Inflaatio kasvatti edelleen kreivikuntien ehdokkaita valitsemaan oikeutettujen 40 shillinkiä vuodessa ansainneiden pientilallisten määrää. Muutoin alahuone onnistui laajentamaan vain muutamien kaupunkien vaalipiirien äänioikeutettujen määrää kieltämällä niitä rajoittaneita tapoja.²⁷⁴

Parlamentin alahuone halusi antaa itsestään kuvan uudistajana 1600-luvulla jo ennen sota-aikaa. Vaikka alahuone kyseenalaisti ja yritti puuttua Jaakko I:n ja Kaarle I:n harjoittamiin politiikkoihin, se ei saanut säädettyä lakeja juuri ollenkaan. Sinne tulvi lakiehdotuksia, mutta istunnot olivat sekavia. Kuninkaiden nimittämät, heidän etujaan

²⁷³ Hirst 1975, 11-12.

²⁷⁴ Hunneyball 2009, 100.

vahtineet ja työskentelyä säädelleet puhemiehet sekä parlamentin viralliset puhemiehet olivat usein kokemattomia. Vuosina 1610-1621 alahuone istui yhteensä vain kaksi kuukautta ja sen koko tulevaisuus hallinnon osana oli uhattuna. Kuninkaiden intressit alahuonetta kohtaan olivat käytännössä pelkästään verotuspäätösten läpimenon varmistamista. He keskeyttivät istuntoja ennen lakialoitteiden säätämistä laeiksi, mutta edustajat halvaannuttivat lainsäädäntöä itsekin. Esimerkiksi vuoden 1629 istuntoon tuodut 30 aloitetta kaatuivat edustajien keskinäiseen riitelystä verotuksesta, uskonnosta ja omista etuoikeuksistaan. Kumpikaan Stuart-kuninkaista ei olisi halunnut työskennellä alahuoneen kanssa laisinkaan, mutta esimerkiksi 1620-luvun sotaretket Manner-Euroopassa pakottivat monarkin kutsumaan alahuoneen koolle rahoittamaan niitä. Hitaasta lainsäätämistahdistista huolimatta Kaarle I:n harjoittama omien valtaoikeuksiensa liiallinen käyttö sekä ääriprotestanttisuutta vastustaneen papiston suosiminen vuodesta 1625 lähtien saivat alahuoneen näyttämään Paul M. Hunneyballin sanoin entistä enemmän perinteisten englantilaisten vapauksien ja todellisen uskonnon suojelijalta.²⁷⁵ Se saattoi vielä 1640-luvun toisen puoliskon alussa tuntua siltä myös Winstanleystä.

Vaikka ylä- ja alahuoneiden välillä oli selvä ero vallassa ja arvostuksessa, ne tekivät myös yhteistyötä. Suunnilleen neljäs tai kolmas Stuartien aikaisten alahuoneiden edustajista oli ylähuoneen pääriihen ehdokkaita, sukulaisia tai muutoin liittolaisia. Monarkin nimittämät ylähuoneen jäsenet olivat normaalitilanteessa hänen läheisiä liittolaisiaan valtion asioiden hoidossa, mutta 1500-luvulla esimerkiksi kysymys uskonnollisen reformaation laajuudesta oli jakanut ylähuonetta sisältä sekä suhteessa monarkkiin. 1620-luvun loppupuolella Kaarle I rikkoi välinsä alahuoneen lisäksi myös ylähuoneen enemmistöön. Kumpikin huone oli kyllästynyt hänen sotapolitiikkaansa ja kuninkaalle esitettiin alahuoneen edustajien kirjoittama vetoamus, *Petition of Rights*. Edustajat korostivat, etteivät he tähänneet sillä uusien lakien säätämiseen kuninkaan vallankäytöstä, vaan olemassa olevien noudattamiseen. Vetoamuksessa osoitettiin muun muassa *Magna Cartaan* viitaten, että poikkeuslakien käyttö rauhan aikana, parlamentin ohi kannettava verotus, sota-oikeuden perustaminen sekä siviileille asetettu sotilaiden majoittamispakko olivat vastoin kuningaskunnan lakeja ja statuutteja. Kuningas hyväksyi vetoamuksen nimellisesti, mutta mitätöi sen vaikutukset estämällä sen

²⁷⁵ Hunneyball 2009, 103-108.

sisältämien määräysten voimaantulon. Se oli kuitenkin ensimmäinen kerta, kun alahuoneen jäsenet käänivät valtasuhteet edukseen sanelemalla pääreille uudistusehdotuksensa ja pakottamalla heidät valitsemaan puolensa kuninkaan ja alahuoneen väliltä.²⁷⁶

Seuraavan kerran päärit joutuivat valintatilanteen eteen sisällissota-ajan alussa, kun Kaarle I:n jälleen sotaverojen keräämisen vuoksi vuonna 1640 koolle kutsuma alahuone ehdotti heti 20-luvun uudistusten syventämistä. Alahuone aloitti sen vaatimalla kuninkaan nimittämien piispojien erottamista ylähuoneesta, ehdottamalla kieltoa piispojien osallistumisesta valtionhallintoon kokonaisuudessaan ja lopulta koko piispoihiin perustuneen kirkkohallinnon purkamista. Vaatimusta piispojien erottamisesta vauhditti myös lontoolaisten oppipoikien joukko, joka uhkailemalla päärejä ja pappeja säikäytti osan heistä pois kaupungista estäen näin heidän osallistumisen ylähuoneen istuntoihin. Oppipojat vaikuttivat väkivallan uhalla pääreihin ja ylähuoneen toimintaan myös myöhemmin vuosikymmenellä. Kaarle I menetti 1640-luvun alussa otteensa parlamentista lopullisesti. Hän kutsui koolle oman kilpailevan parlamenttinsa Oxfordiin talvella 1643-44 ja siihen osallistui myös kuninkaalle uskollisia alahuoneen jäseniä. Oxford oli rojalistien keskuspaikka ja myös heidän pamflettinsa painettiin siellä. Parlamentaristien haltuunottamassa parlamentissa Lontoossa hoidettiin sota-asioita ja luotiin uutta hallintoa. Kuninkaan sinetin muotti tuhottiin seremoniaalisesti vuonna 1646.²⁷⁷

Alahuone oli säätänyt säännöllisistä istunnoista ja vaaleista jo vuonna 1641. Se istui kuitenkin, välillä tosin taukojen keskeyttämänä, aluksi sotatilaan vedoten ja myöhemmin osittain sisäisten kiistojen vuoksi Cromwellin kontrolloimana lopulta kaksikymmentä vuotta kuninkuuden palauttamiseen saakka. Parlamentin sisällä kilpailivat vaikutusvallasta muun muassa presbyteerien ja riippumattomien, ”Independents”, ryhmittymät. Nimensä ne olivat saaneet jäseniensä uskonnollisten mielipiteiden perusteella. Mielipiteet erosivat siinä, miten kirkkohallinto piti järjestää

²⁷⁶ Smith 2009, 39; Peacey 2009, 42-43; Hunneyball 2009, 105.

²⁷⁷ Peacey 2009, 42-44; Roberts 2009, 110-117.

sekä kuinka paljon kirkon sisällä piti sallia erilaisia näkemyksiä ja antaa seurakunnille itsenäistä päätäntävaltaa. Asioidensa edistämiseksi ryhmittymät kilpailivat tärkeistä valiokuntapaikoista, joiden kautta päätöksiä toteutettiin ja hallintoa pyöritettiin sisällissota-aikana. Tuolloin järjestettiin vain kahdet vaalit vuosina 1654 ja 1656. Vuoden 1640 vaaleissa äänioikeusraja oli ollut edelleen 40 shillingin vuositulot kreivikunnissa ja kaupungeissa kullakin omansa.²⁷⁸ Alahuoneen aloittama uudistusten syventäminen noiden vaalien jälkeen oli kohta, johon Winstanley teksteissään tarttui. Se, että parlamentaristien lupaamia uudistuksia ei alkanut 40-luvun lähestyessä loppuaan kuulua, sai hänet kirjoituspöydän ääreen ja esittämään omat näkemyksensä siitä, millainen todellisen uudistuksen piti olla. Winstanleyn mielestä kumpikaan parlamentissa vaikuttanut ryhmittymä ei ajanut riittävän suuria muutoksia, ja hän kutsui sekä presbyteerejä että itsenäisiä ulkokohtaisiksi ja tekopyhiksi.²⁷⁹ Hänen mielestään he kuningashuoneen aikaisen papiston tavoin ratsastivat kansanjoukoilla vieden heitä uskonnonharjoittamisessa vain toisesta muodosta toiseen, eivätkä pyrkineet perustavanlaatuisen henkiseen muutokseen.²⁸⁰ Winstanleyn mielestä sen tuli olla koko maailman reformaatio, ”Reformation of the World”. Se olisi viime kädessä kaikkien asioiden palauttaminen, ”restoration of all things”, maailman luomisen jälkeen maan päällä vallinneeseen oikeudenmukaiseen tilaan.²⁸¹ Winstanley tunsi, että parlamentin edustajat olivat pettämässä omalta osaltaan yhteisesti vannottuja valoja. Hän oli antanut parlamentaristeille aikaa muuttaa lainsäädäntöä, mutta kun muutoksia ei kuulunutkaan, hän päätti jouduttaa niitä ulkoparlamentaarisella toiminnallaan.

Äänioikeuden laajentaminen oli ollut myös esimerkiksi levellers-ryhmittymäläisten asialistalla varsinkin kesän 1647 jälkeen. Heille selvisi tuolloin, ettei istuva parlamentti, jonka puolesta hekin olivat vannoneet valoja ja osa heistä myös sotinut, pitänytkään kaikkien englantilaisten miesten äänioikeutta syntymäoikeutena vastoin levellersien

²⁷⁸ Roberts 2009, 110-124. Presbyteerit toimivat yhtenäisen kirkon, pappien ja maallikkojäsenten pyörittämän hallinnon, pitäjakohtaisten seurakuntien ja niiden kymmenyksillä rahoittamisen puolesta. Riippumattomat toimivat täysin ulkopuolisista riippumattomien itsenäisten paikallisten seurakuntien, käytännössä siis kirkkojen, puolesta. Ks. Corns 2009a, 455, viitteet 17 ja 18.

²⁷⁹ *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009a, 172.

²⁸⁰ *Truth Lifting up his head*, Corns 2009a, 410.

²⁸¹ Winstanleyn termit ks. *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 280 ja *The Saints Paradise*, Corns 2009a, 362.

luuloja.²⁸² Lokakuussa 1647 julkaistussa levellersien jäsenten kirjoittamassa pamfletissa *The Case of the Army Truly Stated* vaadittiin parlamentilta kaikkien äänioikeutta rajoittaneiden esteiden, kuten sääntöjen ja väitettyjen tapojen poistamista, jotta kansa voisi valita edustajansa vapaasti ja tasa-arvoisesti. Tekstissä argumentoitiin vaatimuksen puolesta samoin kuin Winstanley muutama vuosi myöhemmin. Kuningas oli kirjoittajien mielestä haastanut tavallisen kansan vallan parlamentissa ja kansa oli sitä puolustanut hengillään sekä lunastanut verellään oikeuden valita edustajansa vapaasti.²⁸³ Christopher Hill kirjoittaa, että levellersit olisivat antaneet äänioikeuden sotilaille sekä kaikille muille miehille paitsi palvelijoille ja kerjäläisille.²⁸⁴

Winstanley oli levellersien jäsenten kanssa samaa mieltä, vaikka tavallaan meni heitäkin pidemmälle. Hänen ehdottamassaan yhteiskunnassa ei nimittäin olisi ollut kerjäläisiä ja palvelijoita olisivat olleet vain rikoksista rangaistut tuomionsa keston ajan.²⁸⁵ Winstanley ehdotti jokavuotisia vaaleja kylätasolta parlamenttiin saakka. Niissä kaikki koulutuksensa läpikäyneet vapaat miehet saisivat käyttää äänioikeuttaan ja asettua ehdokkaiksi. Äänioikeus oli hänellekin kaikkien muiden vapauksien ohella englantilaisten syntymäoikeus.²⁸⁶ Winstanleyn mielestä koko commonwealth-sana oli väärä, ellei kaikille englantilaisille miehille annettu samoja oikeuksia nauttia vaivattomasta toimeentulosta maassa ja elää siellä rauhassa ja vapaasti omalla työllään. Hän kirjoitti, että jos yhdenkin oikeuksia loukataan, kansakuntaa ei voi kutsua sillä nimityksellä.²⁸⁷ Tässä hän pelasi commonwealth-termin yhteiseen hyvään viitanneella merkityksellä. Parlamentaristien johtajat pitivät kuitenkin kiinni siitä, että äänioikeutettuja olisivat edelleen vain kiinteää omaisuutta omistaneet miehet. Heidän käsitykseensä vapaasta englantilaisesta miehestä ei riittänyt pelkkä syntyminen Englannin maaperällä.

Cromwell ja muut parlamentaristien johtajat hyväksyivät ajatuksen äänioikeuslakien

²⁸² Bushman 1963, 49.

²⁸³ *The Case of the Army Truly Stated*, Woodhouse 1950, 434.

²⁸⁴ Hill 1972, 54.

²⁸⁵ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 327.

²⁸⁶ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, passim.

²⁸⁷ *An Humble Request*, Corns 2009b, 265-266.

uudistamisesta, mutta eivät halunneet ulottaa äänioikeutta niille, joilla ei ollut kiinteää omaisuutta. He pelkäsivät, että laaja äänioikeus aiheuttaisi yksityisomaisuuden ja vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen tuhon.²⁸⁸ Kenraali Henry Ireton tyrmäsi äänioikeiden antamisen kaikille miehille vuonna 1647 käydyissä armeijan sisäisissä neuvotteluissa, joihin osallistui myös rivisotilaiden edustajia.²⁸⁹ Ireton totesi, että maan lakien säätäjillä pitää olla kiinteää omaisuutta ja vakituinen etu maassa. Hän korosti, että heillä pitää olla jotakin, joka sitoo heidät ”tähän kuningaskuntaan”. Ireton totesi, että sellaiset ihmiset, englantilaiset tai ulkomaalaiset, jotka eivät suostu alistumaan sen lakeihin, voivat muuttaa toiseen kuningaskuntaan. Majuri William Rainborough argumentoi äänioikeuden laajentamisen puolesta todeten, että hallituksen päätarkoitus oli suojella omaisuuden lisäksi ihmisiä ja ihmiset ovat omaisuutta arvokkaampia. Eversti Thomas Rainborough tuki häntä todeten, että englantilaisilla, jotka olivat antaneet kaikkensa sodissa parlamentin puolesta, ei edelleenkään ollut mahdollisuutta vaikuttaa asioihinsa. Hän viittasi puheenvuorossa aikaisempaan keskusteluun, jossa oli arvioitu kiinteää omaisuutta omistamattomien määräksi viidennes englantilaisista.²⁹⁰

Thomas Rainborough jatkoi keskustelua sanoen, että asiassa ei päästä eteenpäin, ennen kuin keskustelijat saavuttaisivat yhteisymmärryksen siitä, missä kansan vapaudet, ”liberty and freedom”, ovat. Ireton vastasi, että rauhaa ei tuoda maailmaan Jumalan nimessä puhuneiden ja pyhimyksiksi ja valituiksi itseään kutsuneiden ihmisten ehdoilla. Se olisi hänestä tarkoittanut kaiken omaisuuden tuhoamista. Ireton totesi, että ei Jumalan laki eikä Luonnon laki takaa hänelle omistusoikeutta, vaan inhimillinen perustuslaki. Hän sanoi myös, että omistusoikeuden kumoaminen olisi skandaalimaista maailmalle. Ratsumies Edward Sexby vastasi, että tuhannet sotamiehet olivat asettaneet panokseksi elämänsä, jotta heidän syntymäoikeutensa englantilaisina palautettaisiin. Hän jatkoi, että heillä ei ollut niiden lisäksi paljoa muuta omaisuutta ja näillä näkymin edes syntymäoikeuksia ei tulnaisi kunnioittamaan. Syntymäoikeuttaan hän ei luovuttaisi missään tilanteessa kenellekään. Sexby sanoi lakonisesti ihmettelevänsä, kuinka heitä huijattiin niin paljon ja totesi, että jos sotamiehillä ei ollutkaan sodassa pelissä

²⁸⁸ Bushman 1963, 45, 50, 52-53.

²⁸⁹ Neuvottelut tunnetaan nimellä The Putney Debates, ks. Woolrych 2009b.

²⁹⁰ *The Putney Debates*, Woodhouse 1950, 66-67.

oikeuksiaan kansalaisina, he olivat olleet pelkkiä palkkasotureita. Hänen mukaansa köyhät ja huono-osaiset tiesivät, että ilman heidän apuaan parlamentaristit eivät olisi saavuttaneet voittoa ja heidän sivuuttaminen sen jälkeen ei olisi muuta kuin epäluottamusta Kaitsemusta kohtaan.²⁹¹

Winstanleyn päätavoitteet sekä osa argumentaatiosta ja kielestä vastasivat levellersien jäsenten tekstejä ja puheita. Hänen yksiselitteisemmät kommenttinsa yksityisomaisuuden hävittämisestä sekä diggersien asemointi osaksi levellersejä kiusaannuttivat heidän johtajiaan, sillä Iretonin ja Cromwellin pelot yksityisomaisuuden häviämisen uhasta olisivat aiheuttaneet ilman niitäkin tarpeeksi painetta levellersejä kohtaan heti keskustelujen jälkeisinä vuosina. Parlamentaristien johtajia tukeneet uutiskirjat yhdistivät surutta diggersit levellerseihin ja esimerkiksi sotilas ja levellersien puolesta runsaasti tekstejä kirjoittanut John Lilburne joutui sanoutumaan irti ”köyhien diggersien virheellisistä mielipiteistä”, joiden lähde oli yhdistetty häneen ja muihin ryhmittymäläisiin.²⁹²

Sexbyn valmius uhrata henkensä sotakentillä synnyinmaansa puolesta kertoo voimakkaimmasta lojaliteetista, jota jotakin asiaa kohtaan voi tuntea. Puolen valinta ja samastuminen sellaiseen kansakuntaan, jonka hän halusi jättää tuleville sukupolville, oli Sexbylle vielä Winstanleytä konkreettisemminkin kaikki kaikessa, sillä Winstanley asetti henkensä vaaraan välillisemmin uskonnollisesti arkaluontoisten tekstiensä kautta. Gopal Balakrishnan kirjoittaa, että modernin kansakunnan yhteiseksi koetut arvot nousevat vasta sodassa perimmäisiksi, arjen ylittäviksi elämän ja kuoleman kysymyksiksi. Hänen mukaansa vasta silloin arvot antavat kansakunnalle sen yhteisesti jaetun tarkoituksen, yhteenkuuluvuuden tunteen selvimmin. Arjessa ihmiset identifioituvat lukuisiin päällekkäisiin viiteryhmiin, jotka taistelukentillä lakkaavat olemasta. Siellä yksilöt tarrautuvat omaksumiinsa yhteisiin muistoihin, joita Balakrishnan Max Weberin tavoin pitää modernin kansallisen tietoisuuden ratkaisevina

²⁹¹ *The Putney Debates*, Woodhouse 1950, 68-70.

²⁹² Lilburne 1649. Ks. parlamentaristien kirjallisista kampanjoista levellersejä vastaan esim. Gurney 2012, 123.

osina.²⁹³ Se, että konfliktissa englantilaiset taistelivat toisia englantilaisia vastaan, tarkoitti, että yhteisten muistojen paketteja oli tuolloin tarjolla enemmän kuin yksi. Vaikka osa englantilaisista koki uskollisuutensa pääkohteeksi kuningashuoneen, Winstanleyn lisäksi Sexbyn ja muiden sotilaiden ajatukset sekä parlamentaristien saavuttama voitto sodassa kertovat, että kansan itsensä hallitsemaan kansakuntaan identifioituminen oli hyvin vahvaa sisällissota-ajan Englannissa. Parlamentaristit onnistuivat mobilisoimaan armeijansa ja saamaan puolelleen siviileitä köyhistä rikkaisiin toimimaan parlamentaristien arvojen puolesta elämän ja kuoleman valoin.

Ratsumies Sexbyn tavoin Winstanley syytti parlamentaristeja toistuvasti lupauksensa rikkomisesta ja eroista heidän sanoissaan ja teoissaan.²⁹⁴ Vaikka hän kirjoitti välillä sovinnollisemmin, hän uhkasi sodan voittajia uudella vallankumouksella, elleivät he lunastaisi lupauksiaan ja ottaisi huomioon köyhien ääntä:

You that pretend to be saviours of the people, and to seeke the peace of the whole Nation; and yet serve your selves upon the peoples ruines, not regarding the crie of the poore, surly you must have your overturnings too.²⁹⁵

Sexbyn ja Winstanleyn sitoutuminen kamppailemaan englantilaisuutensa puolesta ei ollut kummallakaan pyyteetöntä, vaan he odottivat saavansa palkkion vaivoistaan. Se ei olisi ollut kummallekaan palkkasoturimaista henkilökohtaista saalista, vaan vapauksia, jotka olisivat koskettaneet laajempia joukkoja englantilaisia.

Vaikka Winstanley ei ollut ilmoittautunut sotapalvelukseen, hän oli muutoin osoittanut julkisesti tukensa parlamentaristeille ensimmäisen kerran jo 1640-luvun alkupuolella vannoessaan *Covenantiksi* kutsutun valan. Se oli sopimus, jossa Englannin parlamentti ja skotlantilaiset liittoutuivat Kaarle I:tä vastaan. Parlamentti lupasi järjestää Englannin kirkon presbyteerisen suuntauksen mukaan, jossa muun muassa seurakuntalaiset äänestävät omat pappinsa. Skotlantilaiset lupasivat vastineeksi kutsua koolle armeijan taistelemaan Kaarlea vastaan Pohjois-Englantiin.²⁹⁶ Valassa lupauduttiin edistämään

²⁹³ Balakrishnan 1996, 208-210.

²⁹⁴ Ks. esim. *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 98 ja *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 280.

²⁹⁵ *Fire in the Bush*, Corns 2009b, 198.

²⁹⁶ Solemn League and Covenant.

materiaalisesti ja hengellä todellista yleistä vapautta sekä kuningaskuntien turvallisuutta ja rauhaa, sisältäen jokaisen yksityisen turvan ja rauhan. Siinä vannottiin myös esimerkiksi pyrkimään Kristuksen valtakunnan laajentamiseen, uskonnon todelliseen reformointiin omalla esimerkillä, ilmiantamaan kaikki, jotka vastustavat todellista uskontoa ja säädystä riippumatta kitkemään katoliset vaikutteet, ”Popery” sekä episkopaalinen kirkkohallinto. Vannojat lupasivat asemansa mukaan puolustaa kaikkia valan vannoneita yhteisessä asiassa kuningaskunnan uskonnon, vapauden ja rauhan puolesta.²⁹⁷

Kahdessa ensimmäisessä diggersien viljelyn aloittamisen jälkeen julkaistussa tekstissä Winstanley viittasi myös valaan nimeltä *Protestation*.²⁹⁸ Ne sisälsivät monen muunkin siirtokuntalaisen allekirjoitukset. Vala oli annettu jo vuonna 1641; se oli ollut kriittinen parlamentaristien armeijan mobilisoinnissa.²⁹⁹ *Protestationin* vannota lupasi ylläpitää ja puolustaa Englannin kirkon oppien mukaista reformoitua protestanttista uskoa katolista kirkkoa ja kaikkia paavillisia hankkeita vastaan hengellään ja asemallaan niin laillisesti kuin mahdollista.³⁰⁰ *Protestationin* mainitseminen on luultavasti ollut jonkun sotilanaa olleen ja sen vannoneen diggerin ajatus. Jos Winstanley olisi itse vannonut sen, hän olisi viitannut siihen varmasti monessa muussakin tekstissä.

Maaliskuussa 1650 Winstanley vannoi Cobhamin pitäjänkirkossa valan, joka tunnettiin nimellä *Engagement*. Se oli edellisenä vuonna tarkoitettu vain parlamentaarikoille, mutta osittain peloista uusien rojalistikapinoiden puhkeamisesta valasta tehtiin versio kaikille yli kahdeksantoistavuotiaille englantilaisille miehille vannottavaksi tammikuusta 1650 lähtien.³⁰¹ Vala oli yksinkertainen: ”Julistan ja lupaan, että tulen olemaan uskollinen Englannin kansakunnalle, kuten se on nyt perustettu ilman kuningasta tai ylähuonetta”.³⁰² Yksinkertaisuudessaan valan todellinen sisältö oli

²⁹⁷ *The Solemn League and Covenant*, Gardiner 1962, 267-271.

²⁹⁸ *The True Levellers Standard Advanced*, Corns 2009b,9; *A Declaration from the Oppressed People*, Corns 2009b, 37.

²⁹⁹ Corns 2009b, 25, viite 61.

³⁰⁰ *The Protestation*, Gardiner 1962, 155-156.

³⁰¹ Gurney 2012, 174.

³⁰² *Engagement To Be Taken By All Men of the Age of Eighteen*, Gardiner 1962, 391. Alkutekstissä Englannin kansakunnasta käytettiin termiä ”Commonwealth of England”.

muiden valojen lailla altis melkein millaisille tulkinnoille hyvänsä. Omansa Winstanley ilmoitti pamfletissaan *Englands Spirit Unfoulded, Or an Incouragement to Take the Engagement*, jossa hän siis jo otsikosta lähtien rohkaisi kaikkia antamaan valan.³⁰³ Hänelle sen ja *Covenantin* maininnat kansakunnasta ja jokaisen yksityisistä vapauksista tarkoittivat uskonnollisen vapauden lisäksi maan vapaata hyödyntämistä ja näin diggersien toiminnan oikeutusta. Nämä uskollisuudenosoitukset antoivat Winstanleylle erinomaisen selkänöjan kritisoida parlamentaristeja heidän antamiensa lupauksen pettämisestä.³⁰⁴ Winstanleyn tekstien kriittisessä editiossa todetaan, että hänen antamansa tuki uudelle hallinnolle oli poikkeuksellista radikaalien joukossa.³⁰⁵ Winstanley halusi vaikuttaa yhteiskuntaansa sen sisältä päin sitoutumalla hallinnon ehdottamiin ja hyviksi katsomiinsa valoihin. Hän ei ollut kumoamassa mitään muita instituutioita kuin parlamentaristitkaan, mutta ajatteli toisin valojen tarkoituksista ja käsitteiden sisällöistä.

Cobhamlaiset valanvannojat kirjattiin ylös viralliseen asiakirjaan yllättävässä järjestyksessä. Ensimmäisenä mainittiin pitäjän johtohahmo ja vapaa talonpoika John Fuller ja heti perään diggersit John Coulton, Winstanley ja Thomas Starr. Tämän jälkeen listattiin neljä muuta diggersiä sekaisin heidän vastustajiensa kanssa. Diggersien suurimmat vastustajat Cobhamissa, John Platt ja Sir Anthony Vincent, eivät antaneet valaa ainakaan kotipitäjissään. John Gurney toteaa, että jos he eivät antaneet niitä muuallakaan, niin tämä saattaa selittää Winstanleyn intoa julistaa omaa sitoutumistaan uudelle hallinnolle.³⁰⁶ Winstanley ei kuitenkaan mainitse asiasta suoraan mitään. Plattia hän muistutti siitä, että osa diggerseistä oli ollut sotilaita ja osa maalaisia, ”countrie men”, jotka olivat aina toimineet parlamentin puolesta ja tuottaneet rauhan, elannon sekä turvan myös Plattille ja muille kartanonherroille. Hän jatkoi toivovansa, etteivät he olisi niin hullaantuneita kuningashuoneesta peräisin olleesta vallastaan.³⁰⁷ Platt oli kuitenkin innokas parlamentin kannattaja.³⁰⁸ On mielestäni todennäköistä, että hän

³⁰³ Ks. *Englands Spirit Unfoulded*, Corns 2009b.

³⁰⁴ Ks. esim. *A Declaration from the Oppressed People*, Corns 2009b, 37-38.

³⁰⁵ Corns 2009b, 168, viite 1.

³⁰⁶ Gurney 2012, 174-175.

³⁰⁷ *A New-years Gift*, Corns 2009b, 117-118.

³⁰⁸ Corns 2009b, 451.

vannoi valan toisessa pitäjässä, minkä vaihtoehdon Gurneykin mainitsee.³⁰⁹ Toisaalta Winstanley syytti innokkaasti samat valat vannoneita vastustajiaan valanrikkokijiksi, jos katsoi sen aiheelliseksi. Tästä synnistä hän ei Plattia syyttänyt.³¹⁰ Joka tapauksessa listan nimijärjestys kertoo siitä, että cobhamlaiset diggersit eivät olleet pitäjässään mitään merkityksettömiä asukkaita.

Liah Greenfeld tulkitsee, että kansallisuusaatteen nousu ja vakiintuminen keskiluokan piirissä aiheuttivat ratkaisemattomat erimielisyydet Kaarle I:n kuningashuoneen ja kansalaisten, kansakunnan välille. Greenfeld kirjoittaa, kuinka ihmiset kaikista luokista tekivät valinnan oman identiteettinsä ja uskollisuuden kohteensa perusteella siitä, kannattivatko kuningasta vai englantilaisten yksilönvapauksia. Kummatkin saattoivat ajatella, että vastapuoli toimii kansakuntaa vastaan. Hänen mukaansa ainoastaan maaseudun ja kaupunkien köyhälistö ja palkkatyöläiset eivät olleet kiinnostuneita vallankumouksesta. Tämä johtui heidän lukutaidottomuudestaan ja siitä, etteivät he olleet kansan täysivaltaisia jäseniä. He eivät Greenfeldin tulkinnan mukaan tunteneet kansallisen identiteetin antamaa arvokkuutta ja ylpeyttä. Sota kääntyi Greenfeldin mukaan parlamentaristien eduksi, koska heillä oli niin paljon kiinni asiassa ja heidän näkemyksellään oli enemmän kannattajia. Greenfeld tulkitsee, että huolimatta varsinkin Elisabetin valtakaudella vallinneesta tilanteesta, jossa kansallisuusaate sai elävän symbolin monarkissa, kuningashuoneen väitteet kansakunnan etujen ajamisesta olivat sisällissodan aikana keinotekoisempia kuin parlamentaristien.³¹¹

Tutkielmani tukee Greenfeldin näkemystä sodan syystä. Suvereniteettiin liittyi äänioikeuden laajentamisen lisäksi myös kysymyksiä kansalaisten vapaudesta tulkita Raamattua ja järjestyä seurakuntiin itsenäisesti ilman valtionkirjon valvovia silmiä. Greenfeldin väite alimpien luokkien passiivisuudesta on kuitenkin hieman outo, varsinkin kun hän kirjoittaa heti samassa yhteydessä, että ihmiset yhteiskunnan kaikista

³⁰⁹ Gurney 2012, 175.

³¹⁰ Winstanley syytti toista vihollistaan, kartanonisäntä ja parlamentin jäsen Francis Drakea *Covenantin* lupausten pettämisestä. Winstanley väitti olleensa paikalla Kingstonissa 1643, kun Drake oli vannonut sen. Ks. *A Watch-word to the City of London*, Corns 2009b, 88. Drake oli yksi niistä liian kuningasmielisistä edustajista, jotka karkotettiin parlamentista joulukuussa 1648 Pride's purge-operaatiossa. Ks. Corns 2009b, 445.

³¹¹ Greenfeld 1992, 73-74.

kerroksista valitsivat puolensa ja joskus vastoin ”objektiivisia” etujaan. Lukutaidottomuus ei ollut ylittämätön este kansallismielisten aatteiden leviämislle joka puolelle yhteiskuntaa, eikä köyhyys tosiaan tee ihmisistä automaattisesti välinpitämättömiä ajatuksille, jotka eivät välttämättä tuota heille välitöntä hyötyä tai arvokkuuden tunnetta. Greenfeld katsoo, että juuri diggersit edustivat kansallisen tietoisuuden läpimurtoa alimpiin luokkiin.³¹² Winstanleyn vähäosaisimmille suunnattu sanoma ei kuitenkaan liikuttanut massoja hänen odottamallaan tavalla eikä tiedetä, kuinka moni heistä oli tosiasiallisesti kaikista köyhimpiä. Se, että ainakin jotkut parlamentaristien armeijan sotilaista olivat taistelleet äänioikeuden laajentamisen puolesta, kertoo, että kansallinen tietoisuus oli levinnyt alimpiin luokkiin ilman diggersejäkin.

Greenfeld kirjoittaa, kuinka Winstanleyn ymmärrys kansalaisuudesta ei sisältänyt taakkaa ”liian suuresta tietämyksestä perinteiden monimutkaisuudesta”, joista se oli muodostunut. Hän jatkaa, että Winstanleyn yksinkertainen näkemys saavutti kuitenkin kansalaisuuden perusolemuksen.³¹³ Tavallaan Greenfeld vihjaa, että Winstanley oli suoraviivainen ja yksinkertainen, kun ei muuhun pystynyt, mutta se ei pidä mielestäni paikkaansa. Yksinkertaista sanomaa monimutkaisesta asiasta ei voi laatia ilman syvällisempää tuntemusta asioiden taustoista. Stuart-kuninkaiden lailla Winstanley luki väärin kansallisen tietoisuuden kiinnkohdan ja merkityksen. Siinä missä Stuartit uskoivat voivansa edelleen käskyttää alamaisiaan kansakunnan isinä, Winstanley uskoi, että kaikista köyhimmätkin olisivat tulleet matkojen päästä asumaan ja työskentelemään diggersien siirtokuntaan ja näin edistämään englantilaisten vapauksien täydellistä palauttamista. Hän kuvitteli, että kaikki olisivat yhtä rohkeita kuin hän ja cobhamlaiset toverinsa kohtaamaan myös tekojensa mahdolliset seuraukset.

Yksi tekijä heidän kannatuksensa suhteelliselle pienuudelle saattoi olla myös se, että Winstanley kirjoitti liiaksi kaltaisilleen, joilla oli rohkeutta ja taustan sekä olosuhteiden antama mahdollisuus riskeerata tulevaisuutensa ja jotka saattoivat samastua Raamatun

³¹² Greenfeld 1992, 75.

³¹³ Greenfeld 1992, 75.

maallista tasa-arvoa peräänkuuluttaneen sanoman esitaistelijoiksi. Winstanleyn diggersit nousivat lisäksi kyläyhteisöstä, jonka jäsenet olivat todennäköisesti pohtineet jonkinlaisen toiminnan aloittamista jo pidemmän aikaa ja tunsivat, etteivät jäisi aivan tyhjän päälle, jos joutuisivat ongelmiin. Spontaani liittyminen tällaiseen hankkeeseen mistä tahansa kauempaa olisi ollut täysin eri luokan riski. Hänen toiveensa kaatuivat siirtokuntien perustamisen alkusteiden raivaamisen ja sopivien valtasuhteiden merkityksen aliarviointiin. Cobhamin ja Waltonin kaltaisia pitäjiä otollisine ihmisineen ja valtatilanteineen ei ollut sittenkään niin paljon kuin Winstanley arvioi. Hän tavoitteli yhteiskuntaa, jossa kenenkään ei olisi tarvinnut muuttaa kotipitäjistään töiden perässä kerjäten niitä milloin mistäkin, mutta sen saavuttaminen olisi vaatinut murrosvaiheessa ihmisiltä vieläkin suuremman henkilökohtaisen epävarmuuden hyväksymistä.

3.3 Aidaton maanpäällinen taivas - Winstanleyn ehdotus kansakunnaksi

Käytännössä kaikissa Winstanleyn teksteissä on sekä lupaus uudesta yhteiskunnasta että vihjauksia ja eksplisiittisiä kuvauksia siitä, millainen se ja uusi aikakausi olisivat. Pisimmälle hiotun ehdotuksensa kansakunnasta, joka olisi ollut ”kaikkien todellisten ja pitkään hukassa olleiden vapauksien palauttaja”, hän esitti viimeisessä pamfletissaan *The Law of Freedom in a Platform*.³¹⁴ Se julkaistiin alkuvuodesta 1652 todennäköisesti Winstanleyn omalla kustannuksella, mutta myyjänä oli jälleen Giles Calvert.³¹⁵ Winstanley omisti pamfletin Oliver Cromwellille ja vertasi häntä Moosekseen. Winstanley kirjoitti, että Cromwell oli saanut Jumalalta poikkeuksellisen kunnian olla sellaisen kansan johtaja, joka oli syrjäyttänyt heitä sortaneen tyrannin. Cromwellin tehtävänä oli Winstanleyn mielestä enää varmistaa, että kuningashuoneen valtarakenteet hävitettäisiin mestatun kuninkaan myötä ja maa sekä vapaudet annettaisiin tavallisten ihmisten käsiin.³¹⁶

John Gurneyn mukaan Winstanley ei ollut ainoa, joka vetosi toiveikkaasti Cromwelliin.

³¹⁴ Alkutekstissä ”the true Restorer of all long lost Freedoms”. Ks. *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 309.

³¹⁵ Corns 2009a, 92.

³¹⁶ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 279.

Parlamentaristien armeija kukisti Kaarle II:n puolesta taistelleet rojalistit lopullisesti sisällissodan viimeisessä taistelussa syyskuussa 1651. Tämä vahvisti jälleen radikaaliryhmittymien edustajien toiveita suurten uudistusten toteutumisesta. Gurneyn mukaan Cromwell ei torjunut hänelle annettua roolia radikaalien esitaistelijana eikä luuloja siitä, että hän oli sitoutunut uudistusten toteuttamiseen.³¹⁷ Mielestäni on vaikea kuvitella, että nimellisestä vetoomuksestaan huolimatta Winstanley uskoi enää Cromwelliin. Hänen luottamuksensa parlamentaristien hallintoon oli järkkynyt pahasti jo monta kertaa aikaisemmin. Winstanley kirjoitti jo ensimmäisessä viljelyn aloittamisen jälkeen julkaistussa pamfletissaan melko pessimistiseen sävyyn, että uusi hallinto ei ole lupauksistaan huolimatta muuttanut mitään vaan päinvastoin aiheuttanut hämmennystä ja sysännyt tavalliset ihmiset yhä raskaampaan orjuuteen.³¹⁸

Ohjelmallisena kuvauksena oikeanlaisen yhteiskunnan järjestämiseksi *The Law of Freedom in a Platformin* julkaiseminen oli varmasti Winstanleylle henkilökohtaisesti tärkeää. Teksti oli vailla diggersien välittömiä tavoitteita ajaneita kompromisseja. Winstanley kirjoitti, kuinka oli ollut julkaisemassa sitä jo kahta vuotta aiemmin, mutta sekasortoiset ajat ja “Petersin sekä muiden ehdotukset” hyvästä hallinnosta olivat saaneet hänet jättämään tekstinsä pöydälle ja ajattelemaan, ettei ikinä julkaisisi sitä. Matteuksen Evankeliumin varoitukset pääoman kätkemisestä maahan olivat kuitenkin kalvaneet häntä kuin ”tuli luissa”. Mielenrauhan saavuttamiseksi hän oli omien sanojensa mukaan kerännyt kaikki hajallaan olleet ja löytämänsä paperit ja koonnut ne yhteen pamfletiksi.³¹⁹ Winstanleyn mainitsema Peters oli Kaarle I:n mestaamista kannattanut parlamentaristipappi Hugh Peters, joka julkaisi kesällä 1651 oman esityksensä yhteiskunnan järjestämiseksi. Winstanleyn tekstien kriittisen edition mukaan Peters ehdotti yliopistojen uudistamista pohjaksi oikealle uskolle. Hän hyväksyi yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja rohkaisi seurakuntia järjestämään apua köyhille. Näissä peruskysymyksissä hän erosi Winstanleystä, mutta heitä yhdisti esimerkiksi

³¹⁷ Gurney 2012, 214.

³¹⁸ *The True Levellers Standard Advanced*, Corns 2009b, 8-9. On huomattava, että vaikka teksti on tyylillisesti selkeästi Winstanleyn kirjoittama, sen allekirjoittaneet muut diggersit ovat voineet vaikuttaa pamfletin aggressiiviseen henkeen.

³¹⁹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 287-288. Matteuksen opetus annetun rahan kätkemisestä maahan ks. Matt. 25: 14-30. Winstanley ymmärsi tekstissään rahan hänelle annettuna henkisenä pääomana.

joutilaisuuden tuomitseminen ja kritiikki lakimiehiä kohtaan.³²⁰

Gurney kirjoittaa, että *The Law of Freedom in a Platform* oli pitkälti kommentaari Petersin ehdotuksille ja Winstanleyn puheenvuoro ajankohtaiseen uudistuskeskusteluun. Winstanley käsitteli tekstissään Petersin ja muiden asettamia teemoja, lakeja, koulutusta sekä hallintoa ja paikoin lainasi Petersiä suoraan. Gurneyn mukaan Winstanley kuitenkin tarjosi ajan ongelmiin omia yksilöllisiä ehdotuksiaan. Hän tulkitsee, että Winstanley halusi osoittaa pamfletillaan muiden ehdotusten riittämättömyyden.³²¹ Winstanley näytti sillä myös sen, että hänellä ja diggerseillä oli kykyjä aivan muuhun kuin epäjärjestyksen lietsontaan.

Winstanley tiesi itsekkin, ettei hänen esityksensä voisi toteutua kokonaisuudessaan. Hän antoi nimittäin esipuheessa Cromwellille ja samalla tietenkin kaikille muillekin lukuohjeen, jossa hän kehotti lukijaa ahkeran mehiläisen lailla valitsemaan ne asiat, joista pitää ja heittämään muut syrjään. Winstanley kuvasi ehdotustaan karkeasti hakatuksi puuksi, josta kyvykkäät työmiehet saisivat aikaan komean rakennuksen.³²² Ehkä hän ajatteli samalla myös aikaisempia kirjoituksiaan, sillä niissäkin olisi ollut paikoittain tiivistämisen ja selkeyttämisen varaa. Kirjoitusolosuhteet elannonhankinnan ja sittemmin diggersien puolustamisen ja viljelyn ohella olivat kuitenkin olleet hänelle aina yhtä kaukana täydellisestä kuin kokemansa Englanti. Joka tapauksessa lukuohjekin kertoo siitä, että Winstanley ei odottanut mitään nopeaa tai kokonaisvaltaista käännettä maailman tai edes kansakuntansa täydellistymiselle. Hyödyntämässäni tutkimuskirjallisuudessa ei kiinnitetty huomiota lukuohjeeseen. Sen myötä pamflettia on mielestäni erittäin vaikea lähestyä muutoin, kuin Gurneyn huomion mukaisesti yhtenä puheenvuorona uudistuskeskusteluun.

Täydellistymisen sijaan Winstanley korosti *The Law of Freedom in a Platformissa* rauhallisen yhteiskunnan saavuttamisen tärkeyttä. Winstanley kirjoitti joidenkin

³²⁰ Corns 2009b, 385, viite 32.

³²¹ Gurney 2012, 214-215.

³²² *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 288.

väittävän, että rauha löytyy vapaasta kaupasta, vapaasta rakkaudesta, vapaasta uskonnonharjoittamisesta tai maanomistuksesta, jossa osa on isäntiä ja osa palvelijoita. Hänen mielestään ne eivät olleet perusvapauksia, vaan johtivat kaikki omalla tavallaan orjuuteen. Todellinen ja perustavanlaatuinen vapaus ja samalla rauhan tae oli hänelle maan nautintaoikeudessa, siinä, mistä ihminen sai ravintonsa ja turvansa. Hän perusteli tätä toteamalla, että papit saarnaavat maan säilyttämisen puolesta, lakimiehet ajavat asioita, joilla pyritään saamaan maata omistukseen, sotilaat taistelevat maasta ja maanomistajat pyytävät vuokraa maistaan, jotta voisivat elää vuokralaistensa työllä.³²³

Winstanley huomautti, että eivätkö kaikki maantierosvosta kuninkaaseen pyrikin saamaan maata haltuunsa aseina tai huijaamalla muilta, sillä he tajuavat vapautensa olevan runsaudessa ja orjuutensa niukkuudessa.³²⁴ Voimakkaimmat Winstanleyn ja hänen cobhamlaisten tovereidensa kokemat yhteiskunnalliset epäoikeudenmukaisuudet liittyivät maan hyödyntämisoikeuksiin, omistussuhteisiin sekä ostamiseen ja myymiseen. Maa oli heille edelleen tärkein elannonlähde. Sen yksityisomistuksen kumoaminen ja tasapuolinen nautintaoikeus sekä -velvollisuus muodostivat elegantin ratkaisun tärkeimpiin Winstanleyn kokemuksiin oman aikansa materiaaliin ja hengellisiin ongelmiin. Vapaus maahan oli hänelle yleinen vapaus, "Common Freedom", jonka myötä rauha, "Universal Peace", saavutettaisiin lopulta kaikkialla maailmassa.³²⁵

Gurney tulkitsee, että Winstanley piti vapauden ja rauhan saavuttamista vielä viimeisessä tekstissäänkin Jumalan takaamana tapahtumana. Oikeamieliset kansakunnan lait tulisivat varmuudella voittamaan.³²⁶ Vaikka Winstanley viittasikin uhkauksessaan Raamattuun, minusta on selvää, että hän tarkoitti kumoamisella pelkästään tavallisten kansalaisten tekemän toisen vallankumouksen mahdollisuutta. Hän kirjoitti, kuinka tavalliset kansalaiset toimisivat tulevaisuudessakin samalla oikeamielisellä tavalla kuin sisällissodassa. He syrjäyttäisivät kaikki väärämieliset

³²³ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 294-295. Kaikissa näissä esimerkeissään Winstanley käytti maasta termiä "Earth".

³²⁴ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 294-295.

³²⁵ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 303.

³²⁶ Gurney 2012, 213.

hallinnot, jotka seuraisivat kuninkaan jalanjalkia.³²⁷ Huolimatta välillä voitonvarmasta esitystavastaan Winstanleyn kokemukset olivat opettaneet hänelle sen, että asiat tapahtuivat ainoastaan ihmisten yhteistoiminnalla ja että mikään ei ollut näin ollen varmaa tai ennalta määrättyä.

The Law of Freedom in a Platform sisälsi maan vapauttamisen lisäksi seikkaperäisen kuvauksen kaikista muistakin tarvittavista laeista sekä rangaistuksista ja hallinnon järjestämisestä, jotka toisivat Winstanleyn mukaan jokapäiväisen rauhan ”maan jokaiselle perheelle”.³²⁸ Esitys sisälsi demokraattista päätöksentekoa mutta tiukoissa rajoissa, sillä esimerkiksi kansakunnan lait olisivat olleet muuttumattomia. J.C. Davisin mukaan ajatus lakien lopullisuudesta on utopioille tyypillinen piirre ja hän lähestyy myös Winstanleyn ohjelmaa utopiana.³²⁹ Jos utopian ymmärtää mahdottomana suunnitelmana tai toteuttamiskelvottomana ihanneyhteiskuntana, niin lakien muuttumattomuus olisi mielestäni ollut *The Law of Freedomin* ehdotuksista lähimpänä sitä. Davisille utopistisuus on kuitenkin enemmän sitä, että Winstanley ei halunnut kumota yhteiskunnan kaikkia instituutioita vaan osallistua niiden parantamiseen. Hän ei hylännyt maailmaa ja hyväksyi sen, että ihmiskunta ei pääsisi kokonaan eroon paheistaan.³³⁰ Näissä Davisin tulkinta Winstanleyn asenteesta ja asemasta vastaa omaani.

Taloudellisesti Winstanleyn kansakunta olisi perustunut maanviljelyn ohella perusraaka-aineiden hyödyntämiseen. Rahataloutta olisi tarvittu vain ulkomaankaupassa, sillä hänen mukaansa rahan hallitessa ei ollut sijaa ohjeista tärkeimmälle, kultaiselle säännölle. Hänen yhteiskunnassaan raaka-aineet, elintarvikkeet ja tavarat olisivat yhteisiä, kunnes perheet hakisivat tarvitsemansa asiat yhteisistä varastoista koteihinsa. Tämän jälkeen ne olisivat yksityisomaisuutta, jonka varastamisesta rangaistaisiin. Kohtuullista kuluttamista olisi valvottu ja ylenpalttisuutta rangaistu ensin nuhtelulla, sitten julkisella häpeällä tai vakavimmillaan perheenpään

³²⁷ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 280.

³²⁸ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 293.

³²⁹ Davis 1976, 87, 78.

³³⁰ Davis 1976, passim.

asettamisella pakkotyöhön. Jokainen kansalainen olisi ollut velvoitettu osallistumaan hyödykkeiden valmistamiseen, jakeluun tai kauppaan kykyjensä mukaan. Jokainen perhe olisi osallistunut viljelyyn ja sadonkorjuisiin sekä ylläpitänyt ja säilyttänyt siihen ja muihin töihin tarvittavia välineitä.³³¹

Maatöiden ja puutarhanhoidon lisäksi muita perusalvoja Winstanleyn kansakunnassa olivat kaivostyö, karjan- ja metsänhoito sekä luonnontiede. Hän mainitsi myös näiden alojen raaka-aineista riippuvaisia ja yhteiskunnalle tarpeellisia ammatteja, kuten myllärit, kehrääjät, lääkärit, viinurit, nahkurit, soitintentekijät, astronomit ja navigaattorit. Jokaisen miehen olisi pitänyt valita näistä oma alansa ja ammattinsa, mutta Winstanley korosti myös uusia kokeellisia löytöjä ja keksintöjä. Hänen yhteiskuntansa olisi ollut avoin niille nuorille, jotka halusivat osoittaa kykynsä millä alalla tai missä tieteessä hyvänsä. Heitä piti palkita uusista löydöistä ja kannustaa niihin, eikä kuninkaallisen pakkovallan tavoin alistaa. Näin tiedon henki kasvaisi ihmiskunnassa täyteen mittaansa. Winstanleyn mukaan tietämyksen täydellistymistä edesauttaisi se, että kaikille taattaisiin asumus ja ravinto. Hän huomautti, kuinka köyhyyden pelko sekä huoli vuokranmaksusta olivat hidastaneet monia harvinaisia keksintöjä.³³²

Perusalojen ja ruumiillisen työn lisäksi käytännönläheinen Winstanley olisi sisällyttänyt nuorten kouluopetukseen vieraita kieliä ja menneiden aikojen historiaa. Kielitaitoiset kansalaiset olisivat ymmärtäneet muiden kansakuntien lähettiläitä ja voineet itsekin työskennellä Englannin lähettiläinä. Historian hän näki opettavaisena esimerkkinä viisaalle hallinnolle. Winstanleyn kansakunnassa nämä olisivat kuuluneet kuitenkin vain poikien opetukseen. Tytöille olisi opetettu heille soveliaita asioita, lukemista, neulomista, ompelua, kehräämistä, musiikkia ja ”kaikkia muita helppoja ja sieviä töitä” kansalaisten vaatettamiseksi ja kotien koristelemiseksi käsitöillä.³³³ Christopher Hillin mukaan Winstanleyn kummallekin sukupuolelle tarjoama koulutus oli poikkeuksellista 1600-luvulla. Hill ei kuitenkaan huomaa Winstanleyn tekemää ehdotonta

³³¹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 323-327, 374, 378.

³³² *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 305, 356-358.

³³³ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 354, 357, 341.

sukupuolijakoa hyödyllisten ja vähemmän hyödyllisten alojen opettamisessa.³³⁴ Lontoossa Winstanley oli ollut omillaan toimeen tulleen ja monipuolisen naisen opissa ja asunut tämän taloudessa. Minusta on yllättävää, että hän olisi jättänyt naiset lähes täysin toisarvoiseen asemaan, vaikka oli varmasti huomannut omakohtaisesti heidän kykynsä.

Naisten ruumiillinen koskemattomuus olisi taattu laissa samoin kuin vapaus tilanteessa, jossa heidän aviomiehensä olisi tuomittu rikoksesta vapaudenmenetykseen. Lisäksi jokainen mies ja nainen olisivat voineet mennä naimisiin syntyperään ja myötäjäisten suuruuteen katsomatta rakastamansa ihmisen kanssa, jos tämä suostui avioliittoon. Winstanley tosin implikoi, että yksin eläminen olisi ollut mahdollista vain miehille eikä hän edes käsittele esimerkiksi naispuolisten leskien asemaa. Jos perheenisä olisi kuollut tai ollut kelvoton kansalainen ennen lasten aikuistumista, olisi lapset siirretty toisiin perheisiin.³³⁵ Winstanley kirjoitti useasti, kuinka maa oli vapaa elämiselle kaikille ihmiskunnan pojille ja tyttärille.³³⁶ Hänelle jokainen ihminen, sekä mies että nainen, oli täydellinen olio itsessään.³³⁷ Käytännössä sukupuolten tasa-arvoisuudessa oli hänelle kuitenkin suurempi ero kuin hänen ja parlamentaristien johtajien näkemyksissä täysivaltaisesta kansalaisesta.

Winstanley kirjoitti, että kaikki viisi perusalaa, ”lähdetä”, perustuivat kokeelliseen tietämykseen, ”experimental knowledge”, joka oli hänelle ainoa oikea tiedon laji. Hän asetti sen vastakohtaksi lukemiseen, mietiskelyyn ja auktoriteettien ohjeiden omaksumiseen perustuneelle tiedolle, joka johti hänestä pelkästään laiskuuteen. Winstanley kirjoitti, että tämä oppineiden tietämys vain näytti tietämykseltä. Pelkästään kirjaviisauteen perustuneita ammatteja ei Winstanleyn kansakunnassa olisi suvaittu. Kirjaviisaiksi koulutetut käyttivät Winstanleyn mukaan aikaansa pelkästään omaa uraansa ja asemaansa tukevien lakien ja käytäntöjen keksimiseen eivätkä alentuneet käytännön töihin. Hänen mukaansa lakimiehet ja papisto säätivät lakeja, joita eivät itse

³³⁴ Hill 1972, 110.

³³⁵ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 326, 376-378.

³³⁶ Ks. esim. *A Letter to the Lord Fairfax*, Corns 2009b, 52.

³³⁷ *The True Levellers Standard Advanced*, Corns 2009b, 4.

noudattaneet ja asettivat muille vaatimuksia, joihin eivät itse koskisi pitkällä tikullakaan. Winstanleyn oikeaa tietoa koskeva näkemys vastasi hänen näkemystään Jumalan luonteesta. Winstanley kirjoitti, että Jumala ei ole mielikuvituksen aikaansaama kuvitelma, vaan aktiivinen voima. Jumala ilmeni jokaisen olion lisäksi työn kautta saavutettavassa kokeellisessa tietämyksessä, sillä Hän oli itsekin ahkeroinut luomistyössä.³³⁸ Samalla tavalla kuin todellinen usko vaati Winstanleyn mielestä omakohtaista kokemusta, niin myös kaikki muukin totuudellinen ja hyvä maailmassa.

Oppineiden ohella Winstanleyn yhteiskunnassa kerjäläiset ja laiskurit olisi pakotettu töihin, sillä hänen mielestään Englannin rikkaudet ja niiden jalostaminen olisivat tarjonneet työtä kymmenkertaiselle määrälle kansalaisia verrattuna nykyiseen väestöön. Winstanleyn mukaan nykyinen laiska sukupolvi saataisiin näin kasvattamaan yhteistä varallisuutta. Työ ja koulutus olivat Winstanleyn mielestä perusta myös terveelliselle elämälle. Pakollinen koulutus estäisi lisäksi ylpeilyn ja kiistat. Työskentely muiden kanssa tuottaisi ruokaa ja muita hyödykkeitä valtiolle ja lisäksi vapauden yksilöille.³³⁹ Saatuaan sisäisen rauhan ja sielunsa kylläiseksi Jumalan opetuksista niiden tulviessa ”Hänen havaintojensa ikkunoiden” läpi, Winstanley keskittyi siihen, miten kaikkien nälästä kärsivien vatsat saataisiin täytettyä.³⁴⁰ Mielestäni hän tulkitsi Raamattua kirjoituksissaan alusta saakka ohjeina hyvään tämänpuoleiseen elämään, sillä huolimatta viittauksistaan Jumalan opetukseen, hän ei milloinkaan kirjoittanut tuonpuoleisesta elämästä. Se, että kaikille olisi ollut työtä ja ravintoa, tarkoitti Winstanleylle täydellisintä mahdollista maailmaa, jossa oikeamieliset sekä siihen tarvittaessa rangaistuksilla ohjatut ihmiset olisivat toteuttaneet Raamatun todellista sanomaa arkitöissään ja -teoissaan.

Winstanleyn hallintomalli nousi perheyksiköistä valtiotasolle lähtökohtanaan valvojien, ”overseers”, vastuu järjestyksestä ja huolehtiminen valvottavistaan. Perheenisät olivat hänelle käytännössä virkamiehiä, joiden tehtävänä oli huolehtia kotitalouksien,

³³⁸ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 354-357.

³³⁹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 285, 302, 357, 372.

³⁴⁰ Winstanley kirjoitti alkuvuodesta 1648, kuinka unet, äänet ja paljastukset suoraan Isältä vasta rauhoittivat hänet. Ks. *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 477.

vaimojen, lasten ja oppipoikien elämästä. Heitä ei sentään olisi valittu vaaleilla, mutta muuten viranomaiset pitäjätasolta valtiotasolle olisi valittu kerran vuodessa. Äänioikeutettuja olisivat olleet kaikki yli kaksikymmentävuotiaat vapaat miehet. Ehdokkaiksi olisivat voineet asettua kaikki yli neljäkymmentä vuotta täyttäneet ja kunnollisiksi todetut vapaat miehet, sillä Winstanleyn mukaan hallinnossa nuoret aiheuttaisivat vain levottomuutta.³⁴¹

Viranomaisten nopeaa vaihtuvuutta hän perusteli toisaalta heidän itsensä etujen kannalta ja toisaalta koko järjestelmän toimivuuden kannalta. Pitkäaikaiset virat saattaisivat seisovan veden lailla korruptoida viranhaltijat vallantäyteyden, ylpeyden ja itsekkyyden tunteilla. He saattaisivat ryhtyä ajamaan omia etujaan ja unohtaa, että ovat kansalaisten palvelijoita. Lisäksi nopea vaihtuvuus kannustaisi kaikkia kansalaisia yrittämään parhaansa, jotta hekin saisivat kunnian tulla valituksi virkoihin. Winstanleyn täysin patriarkaalista hallintokoneistoa jatkaisivat eläkeläisetkin, sillä kaikki yli kuusikymmentävuotiaat miehet olisivat kunnioitettuja yleisiä valvojia. Nämä vanhimmat ilmoittaisivat eteenpäin kaikki näkemänsä valtion rauhaa häirinneet epäkohdat mukaan lukien virkamiesten huonon viranhoidon. Winstanley kirjoitti, kuinka lakeja noudatettaisiin monien valvovien silmien alla.³⁴² Hänen yhteiskunnassaan ketkään eivät olisi päässeet valvontavastuusta ja toisaalta jatkuvan valvonnan alla olemisesta mitenkään eroon.

Winstanleyn ehdottama rangaistusmekanismi noudatti esimerkiksi koulutuksesta tai työstä kieltäytymisessä samanlaista kaavaa kuin kaikissa muissakin rikkeissä. Valvojat nuhtelisivat rikkureita ensin yksityisesti. Tämän jälkeen vuorossa olisi julkinen nuhtelu ja kuukauden vankeus ja seuraavaksi ruoskinta sekä vielä pidempi vankeus. Jos mikään muu ei auttaisi, pidettäisiin kieltäytyjiä pakkotyössä, kunnes nämä alistuisivat noudattamaan yhteiskuntajärjestystä. Rangaistusasteikon ylin tuomio olisi kuolema, joka seuraisi aseellisesta kapinoinnista, lain pakenemisesta ja maan antimien ostamisesta ja myymisestä ainoana poikkeuksena ulkomaankauppa. Oikeudellisten

³⁴¹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 321, 355, 375.

³⁴² *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 317-318, 328-329.

palvelujen tarjoaminen rahasta tai muusta palkkiosta oli myös rikos, josta menettäisi henkensä. Samoin kävisi ihmisille, jotka ryhtyisivät omimaan maata itselleen eivätkä katuisi sitä. Ammattisaarnaajat, jotka hyödyntäisivät ammattiaan saadakseen maata, tuomittaisiin kuolemaan noitina ja huijareina.³⁴³ Tässä Winstanleyn on täytynyt viitata valtionkirkon saamiin perintömaihin, joiden testamenttaajat olivat ajatelleet saavansa siten paremman osan kuoleman jälkeisessä elämässä.

Pakkotyöjaksot muutamasta kuukaudesta vuoteen olivat Winstanleyn ehdottamista rangaistuksista yleisimpiä. Esimerkiksi palkkatyön tarjoajat ja sen vastaanottajat tuomittaisiin vuoden pakkotyöhön. Elinkautiseen pakkotyöhön ja vapauden menetykseen tuomittaisiin riidankylväjät, jotka eivät muutoin lopettaisi vahingollisten tarinoiden tai epätosien kuvausten levittämistä naapureistaan. Se olisi käytännössä eronnut tavallisesta elämästä Winstanleyn hahmottelemassa täydellisessä työn maailmassa vain siten, että vapauden menettäneet eivät voisi toimia valtion viroissa eivätkä hallinnoida omaa talouttaan. Lisäksi heidän pitäisi tehdä työnjohtaja-virkamiesten määräämien töiden lisäksi kaikkien vapaiden kansalaisten osoittamia töitä. Winstanley painotti, kuinka vapauden menettäneet joutuisivat kuitenkin tekemään kaikki raskaimmat työt ja että se poistaisi heidän ylpeytensä ja järjettömyytensä.³⁴⁴ Winstanleyn yksityisomaisuudettomassa yhteiskunnassa positiivisena kannustimena nuhteettomalle elämälle olisi toiminut halu päästä korkeisiin virkoihin palvelemaan yhteiskuntaa mahdollisimman hyvin.

Sopimattomiksi julkisiin virkoihin olisivat Winstanleyn mielestä olleet rangaistuksista kärsivien lisäksi kaikki huonokäyttöiset kansalaiset, kuten juopot, riidanhaastajat, pelkurit, tyhjänpuhujat sekä nautintoihin tai huvituksille kokonaan antautuneet. He olisivat kuitenkin olleet kelvollisia äänestämään vaaleissa, toisin kuin monarkian kannattajat, rojalisteja tukeneet sekä kaikki, jotka olivat jo myyneet ja ostaneet valtion maita.³⁴⁵ Winstanley valitti kuningashuoneelta sodassa takavarikoitujen maiden pikaista myyntiä vielä keskellä yhteiskuntamallinsa avaamista, niin paljon se harmitti häntä. Hän

³⁴³ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 331, 371-376.

³⁴⁴ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 370, 375-376, 378.

³⁴⁵ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 318-319.

kirjoitti, että mikään ei ollut aiheuttanut tavallisille englantilaisille niin paljoa haittaa kuin maiden myynti tilanteessa, jossa sen mahdollistaneet kansalaiset eivät vielä tienneet, missä olivat ja millaisen vapauden olivat verellään ja vaivoillaan lunastaneet. Hän asetti uuden parlamentin yhdeksi tehtäväksi maakauppojen tutkimisen ja ostajien sekä myyjien julistamisen kansakunnan rauhan ja vapauden vihollisiksi.³⁴⁶ Myös pamfletin nimellinen vastaanottaja Cromwell oli henkilökohtaisesti osallistunut kuninkaan maiden haltuunottoon ja myyntiin.³⁴⁷

Lähtökohtaisesti rojalistit ja aateliset olivat Winstanleylle samanlaisia englantilaisia kuin kaikki muutkin. Jos he olisivat nähneet valon ja luopuneet vääristä tavoistaan, etuoikeuksistaan sekä heikompiensa alistamisesta, he olisivat olleet yhteiskuntakelpoisia Winstanleyn kansakunnassa. J.C. Davis tulkitsee, että Winstanley ajoi *The Law of Freedom in a Platformilla* erillistä yhteismaihin rajautunutta valtiota Englannin sisälle sen perusteella, että Winstanley mainitsi siinäkin maanomistajien voivan halutessaan jatkaa elämistään vanhojen kuningashuoneen tapojen mukaan, kunnes oppisivat noudattamaan uusia tapoja.³⁴⁸ Maininta on kuitenkin vain esipuheessa ja varsinaisissa sisältökappaleissa Winstanley painottaa “meidän kansakuntaa Englantia”.³⁴⁹ Esipuheessa hän teki selväksi myös sen, että ei ole olemassa mitään keskitietä. Ihminen saattoi olla joko vapaa ja todellinen kansakunnan kannattaja, “Commonwealths man”, tai sitten monarkian kannattaja, tyrannisoiva rojalisti.³⁵⁰ Vaikka Winstanley tiesi, että kaikista englantilaisista ei ehkä koskaan tulisi todellisia kansakunnan kannattajia, hän ei suunnitellut mitään erillistä omaa valtiota. Ehdottomuudestaan huolimatta Winstanley hyväksyi sen, että hänen sanansa oli vain yksi monien muiden äänten joukossa.

Winstanleyn yhteiskunta olisi nojautunut niukkoihin, mutta ”välttämättömiin” lakeihin. Hän kirjoitti, että niitä tarvitaan ihmisten käytöksen ja tottumusten rajoittamiseksi sekä keskinäisten riitojen estämiseksi ja totesi, että jo pitäjän tasolla ihmiset ovat

³⁴⁶ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 319, 337.

³⁴⁷ Corns 2009b, 397, viite 190.

³⁴⁸ Davis 1976, 83.

³⁴⁹ Ks. esim. *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 301, 318.

³⁵⁰ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 291.

hämmentyneitä ja epäjärjestyksessä siksi, että osa on viisaita ja suorapuheisia, osa tyhmiä ja ovelia hämäämään muita. Winstanleylle laki oli ainoa asia, jolle kansalaiset olivat alisteisia kuninkuuden hävittyä ja tarjosi sen ainoaksi vaihtoehdoksi mielivaltaa. Hän totesi, että jos niistä valittaisiin laki, kaikkien englantilaisten vallanpitäjät mukaan luettuna pitäisi olla sen edessä samanveroisia. Winstanley kirjoitti, että oikeamielisten lakien puun juuri on yhteisen hyvän edistäminen ja kaikki tietyt, kokemuksen kautta hyväksi havaitut lait olivat sen oksia ja välttämättömiä yhteiskuntarauhan säilyttämiselle.³⁵¹

On huomattava, että Winstanley ei mainitse ketään, jonka tehtävänä olisi ollut uusien lakien säätäminen. Nimellisesti kokemuksen pohjalta luodut lait olisivat olleet hänelle muuttumattomia, pyhiä. Winstanley kirjoitti, kuinka lait sisälsivät vapauden ja orjuuden, elämän ja kuoleman voimat ja näin ollen niiden tunteminen oli kaikille välttämätöntä.³⁵² Hänelle Raamatun opit, lait ja kuvaukset yhteisöjen järjestämisestä olivat esimerkkejä, joiden oikeaoppinen toteuttaminen maan päällä olisi tehnyt kirjasta lopulta tarpeettoman. Winstanleyn valtion lait olisivat olleet Jumalan sana oikein toteutettuna, kirjoitusten monitulkintaisuus redusoituna lyhyisiin ja yksiselitteisiin toimintaohjeisiin. Universaalin sekä kuolleen kirjaimen vastakohtana, lopulta jokaisessa ihmisessä nousevan elävän rakkauden ja oikeamielisen hengen puolesta kirjoittanut ja toiminut Winstanley ei sittenkään luottanut ihanteensa toimivuuteen ilman kirjoitettuja ja yhteisiä lakeja.

Christopher Hill kirjoittaa, että tavallisten ihmisten vastustus diggersien viljelylle sekä mahdolliset toisinajattelijat siirtokunnassa olisivat opettaneet Winstanleylle kompromissien tarpeellisuuden ja sen, että ihmisten opettaminen vei pidempään kuin hän oli alun perin ajatellut.³⁵³ Ne varmasti aiheuttivat lisäsäröjä Winstanleyn positiiviseen ihmiskuvaan. Hänen kokemuksensa ja toimintansa paikallispolitiikassa ja -yhteisöissä ennen viljelyä olivat kuitenkin näyttäneet hänelle jo aiemmin sen, kuinka hidasta työ yhteisen hyvän saavuttamiseksi oli ja millaista mielipiteiden

³⁵¹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 285-286, 313, 315.

³⁵² *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 340.

³⁵³ Hill 1972, 108.

yhteensovittamista se vaati. Äkillisen täydellistymisen ajatus ei ehkä koskaan hallinnut täysin Winstanleyn ajattelua.

Winstanleyn valtiossa yhteiskuntarauhan ylläpito olisi ollut, jos vain mahdollista, työnteokoakin keskeisemmässä asemassa. Siinä missä kokeellinen tietämys ja sen pohjalle säädetyt lait ylläpitivät yhteiskuntarauhaa, pakollinen koulutus ja työnteoko ylläpitivät viime kädessä oikeaa järjestystä. Kaikenlaiset häiriöt olivat poikkeamista tästä, alistumista ylpeydelle, liiallisille mielihaluille sekä muille paheille. Yhteiskuntarauhan takaamiseksi Winstanley esitti lakien lisäksi perheestä alkavaa ja parlamenttiin päättyvää virkamiesten ketjua, joka puuttuisi kaikkiin havaittuihin häiriöihin. Perheenisien lisäksi virkamiehiä olisivat olleet esimerkiksi pitäjien työnjohtajat, valvojat, kaupunkien rauhantekijät ja kreivikuntien tuomarit. Ketjun loppupäässä valtion tasolla olisivat olleet postimestari, parlamentti, valtioneuvosto ja armeija.³⁵⁴

Parlamentin jäsenet olisivat olleet maan isiä ja korkeimpia vallankäyttäjiä, mutta samanlaisia valvoja kuin kaikki muutkin virkamiehet. Vastaavasti kuin perheenisät hoitivat lastensa huolia, parlamentin piti Winstanleyn mukaan hoitaa kaikkien kansalaisten huolia ja poistaa vaikeudet alistettujen ihmisten edestä. Ensimmäiseksi sen piti hävittää vanhat kuninkuuden aikaiset lait ja perinnäistavat sekä pitää huoli siitä, että niiden aiheuttamat taakat todella poistettaisiin. Jokainen virkamies toimisi yhteistyössä keskenään ja yleisten valvojien lisäksi jokainen kansalainen olisi velvoitettu tarvittaessa ja rangaistuksen uhalla auttamaan heitä. Winstanleyn mukaan tämä oikean hallintotavan malli saattaisi yhdistää koko ihmiskunnan yhdeksi perheeksi ja hyvin hallituksi maailmanlaajuisesti kansakunnaksi, joka olisi taannut yleisen rauhan koko maailmaan.³⁵⁵ Konkreettinen nelitasoinen hallinto soluineen, lakeineen ja rangaistusmekanismeineen sai Winstanleyn viimeisessä pamfletissa vapahtajan aseman, joka toisi toteutuessaan yhteiskuntarauhan. Se korvasi aikaisempien tekstien ajatuksen, että odottaminen ja maanviljelys toisivat varmuudella oikeamielisen hengen ihmisiin.

³⁵⁴ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 321.

³⁵⁵ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 321-322, 333-339.

Winstanleyn hahmottelema yhteiskunta olisi ollut totalitaarinen, yksiarvoinen, samaan suuntaan katsova ja äärimmilleen viritetty miesten hallinnoima maailma. Hänestä se olisi ollut maanpäällinen taivas, paikka, jossa kaikilla olisi ollut mukava toimeentulo. Tämä taivaan määritelmä sisältyi ennen viljelyn loppumista marraskuussa 1650 julkaistuun tekstiin. Se liittyi pappien harrastamaan pelotteluun kuolemanjälkeisestä elämästä ja puheisiin taivaasta ja helvetistä. Winstanley kirjoitti, kuinka papisto vain käski köyhien tyytyä asemaansa, sillä taivaassa he pääsisivät vaivoistaan. Samaan aikaan papit vaativat hänen mukaansa mukavaa ylläpitoa ja rikkauksia itselleen jo maan päällä. Winstanley kysyi heiltä, miksi tavalliset kansalaiset eivät ansaitsisi pappien tavoin tämänpuolista taivasta kuolemanjälkeisen lisäksi. Hän totesi, että heillä on vartalot ravittaviksi ja vaatettaviksi ja vaati oikeutta maahan sekä elantoon, mahdollisuutta elää samalla tavoin kuin heidän riistäjänsä.³⁵⁶

The Law of Freedom in a Platformissa kuoleman jälkeistä elämää ei mainita edes retorisesti. Winstanleylle taivas ja helvetti sijaitsivat jokaisen yksilön sisällä ja kaikki valon ja pimeyden taistelut käytiin yksilöissä.³⁵⁷ Pappien taivas ja helvetti olivat Winstanleyn mielestä pelkästään osa heidän vaikeaselkoista oppirakennelmaansa, jonka avulla he olivat pitäneet otteessaan kansan lisäksi myös kuningasta. Winstanley kirjoitti, kuinka se oli ihmisten järjen hämärtävä epätasa-arvon ja antikristuksen oppi, joka esti ihmisiä näkemästä heidän syntymäoikeuksiaan ja asioita, joita he voisivat saavuttaa eläessään maan päällä. Winstanley ei ollut omien sanojensa mukaan löytänyt rauhaa yrittäessään etsiä pappien oppirakennelman pohjaa, ennen kuin ymmärsi asiat tässä tekstissä esittämällään tavalla. Hänen yhteiskuntamallinsa ei sisältänyt enää edes Raamattua kukin omalla tavallaan tulkinneita maallikkosaarnaajia, vaan pappien yhteiskunnallista funktiota täyttivät soveltaen pastoreiksi kutsutut virkamiehet. He olisivat Mooseksen lakia mukaillen seitsemäntenä päivänä viikossa, lepopäivänä, kuuluttaneet postimestareiden tuomia uutisia eri puolilta valtiota. Pastorit olisivat lukeneet ääneen myös valtion lakeja, jotta ne olisivat säilyneet ihmisten mielissä ja

³⁵⁶ *An Appeale to All Englishmen*, Corns 2009b, 244.

³⁵⁷ *The New Law of Righteousnes*, Corns2009a, 538.

antaneet hyvän elämän opin nuoremmille.³⁵⁸

Winstanleyn lepopäivällä olisi ollut myös muita sivistyksellisiä ja fyysisiä funktioita. Silloin ihmiset ja kotieläimet olisivat voineet lepuuttaa itseään ja pitäjäläiset olisivat tavanneet kasvokkain toisiaan toveruuden vahvistamiseksi. Pastorien lisäksi kaikki kansalaiset olisivat voineet pitää puheita aiheista, joista kokemustensa perusteella tiesivät, sillä Winstanleyn mukaan ihmiset yleensä rakastivat keskusteluja ja ajattelunsa harjoittamista. Puheiden aiheet olisivat voineet olla ensiksi menneiden aikojen ja hallintojen teot ja tapahtumat sekä varoittavina että esikuvallisina malleina. Toiseksi sallittuna aiheena olisi voinut olla ihmiskunnan luontaisten ominaisuuksien käsittely, esimerkiksi sen pimeys ja valo, heikkous ja vahvuus sekä sisäiset ja ulkoiset vapaudet, joista papit puhuivat pelkästään kirjojen eivätkä omien kokemustensa perusteella. Kolmanneksi aiheina olisivat voineet olla kaikki tieteet, kuten fysiikka, astrologia, astronomia ja navigointi. Winstanley korosti, kuinka tällaisissa puheissa olisi paljastettu todellinen tieto, luonnon salaisuudet, jotka ihmisten piti saavuttaa. Tietämys luomakunnan ulkopuolisesta Jumalasta oli Winstanleystä ihmisille saavuttamatonta tietoa. Kukaan ei voisi hänen mielestään saavuttaa elämänsä aikana tietämystä siitä, olisiko Jumala kuoleman jälkeen mahdollisesti jotakin muuta kuin hajautumista takaisin neljään ainesosaan, joista ihmiset koostuivat. Hänen näkemyksensä mukaan henkinen tieto Jumalasta oli havaintoihin pohjautuvaa tietoa luonnon toimintamekanismeista.³⁵⁹ *The Law of Freedom in a Platformissa* esitetyt näkemykset eivät jätä lakeja lukuun ottamatta mitään sijaa yliluonnolliselle Winstanleyn maailmankuvassa. Tarkoituksenmukaisuuden ja kokeellisen, todistettavissa olleen tiedon korostus jätti muuttumattomat lait ainoiksi mysteereiksi hänen maailmassaan.

Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden saavuttaminen oli Winstanleylle päätavoite, jota ilman ei hänestä olisi ollut mitään pysyvää. Winstanleylle ensimmäisinä tulivat

³⁵⁸ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 298, 340, 346-347. Pastorien piti kuitenkin vain lukea lakeja, eikä selittää niitä, sillä selvydessään ne olivat yksiselitteisiä ja estäisivät näin uuden hämärtäviin selityksiin pohjautuvan tyrannian syntymisen. Ks. *Law of Freedom in a Platform*, Corns 2009b, 340.

³⁵⁹ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 340-343, 347. Winstanley kirjoitti, kuinka ihmisen Järki, ”Reason” sokaistuu pappien puheista ja saa tämän alistumaan pelosta orjuuteen. Ks. *ibid.*, 347. Reason oli yksi Winstanleyn käyttämä termi Jumalasta, joka ilmeni jokaisessa näkyvässä asiassa ja olennossa.

kansakunnan edut ja huoli sen kohtalosta. Tietoisuus omasta englantilaisesta identiteetistään ja sen velvoitteista ohjasi hänen elämäänsä. Englantilainen kansallisuusaate tarjosi hänelle työkalut ja perustelut ajaa tärkeiksi kokemiaan asioita, mutta se ei kahlinnut häntä henkisesti synnyinmaahansa. Siinä missä se oli laajentanut jo 1500-luvulla mahdollisesti monienkin ihmisten maailman kotipitäjästä kotimaahan, se oli siirtänyt nurkkakuntaisuuden rajoja vain vähän laajemmalle. Winstanleylle Englannin hyvinvointi ja englantilaisten elinolosuhteiden parantaminen olivat vain välitavoitteita. Hän yritti laajentaa edeltäjiensä ja aikalaistensa luoman käsityksen kansasta ja sen oikeuksista ja velvollisuuksista maantieteellisesti niin laajalle kuin mahdollista. Maapallolla ei tarpeeksi kaukaa katsottuna ole nurkkia, mutta Winstanleylle niitä jäi edelleen sukupuolten välille.

Modernien kansakuntien oleellisena piirteenä pidetään niiden nojaamista myyttiseen menneisyyteen.³⁶⁰ Winstanleylle Englannin anglosaksinen aika ennen normannivalloitusta oli osittain sellainen, mutta puhtain menneisyys oli vielä sitäkin kauempana, aikana ennen syntiinlankeemusta.³⁶¹ Maailmassa oli hänen mukaansa silloin vallinnut ihmiskunnan viattomuus, rehellisyys ilman syyllisyyttä, rauha, kärsivällisyys ja rakkaus ilman kateutta.³⁶² Englannin ja koko maailman historia ja tulevaisuus olivat hänelle Raamatun selittämättömän historian toteuttavaa aikaa, todellisten asioiden historiaa. Se ei Winstanleyn mukaan tarkoittanut sitä, että jokainen kansa olisi valittu, kuten Israel tai että jokaista kaupunkia uhkaisi Jumalan viha, kuten Sodomaa ja Gomorraa.³⁶³ Hän kirjoitti, kuinka papit upottivat päänsä menneiden aikojen tapahtumien opiskeluun ja koettivat niiden perusteella turhaan päätellä, mitä tulevaisuus tuo tulessaan, sillä kaikki se perustui epävarmoihin kirjatietoihin. Winstanleylle totuuden näytti sisäinen valo, omiin kokemuksiin perustunut tieto.³⁶⁴ Vaikka hän otti mallia arvoituksellisesta ja myyttisestä historiasta, hän piti ihmisten rationaalista tulkintaa nykytilasta ja toimintaa sen perusteella ainoina keinoina muuttaa asioiden tilaa. Menetetty kulta-aika saavutettaisiin jälleen, jos kansakuntaa kohdanneen

³⁶⁰ Ks. esim. Smith 1996, 177; Hobsbawm 1996, 255; Anderson 2006, 11.

³⁶¹ *A Letter to the Lord Fairfax*, Corns 2009b, 55.

³⁶² *Fire in the Bush*, Corns 2009b, 207.

³⁶³ *The Breaking of the Day of God*, Corns 2009a, 180, *The Saints Paradise*, Corns 2009a, 322, 362.

³⁶⁴ *The New Law of Righteousnes*, Corns 2009a, 547-548.

kriisin jälkeen englantilaiset valitsisivat oikean tien.

Benedict Anderson kirjoittaa, kuinka myyttiseen menneeseen nojaamistakin oleellisempaa moderneille kansakunnille on niiden suuntautuminen rajoittamattomaan tulevaisuuteen.³⁶⁵ Winstanleyn ehdotus kansakunnasta oli hänen näkemyksensä Englannin tulevaisuudesta, joka kokeellisen tiedon kasautuessa täydellistyisi päivä päivältä ilman päätepidettä. Samalla hänelle oli selvää, että se oli vain yksi mahdollinen, eikä Jumalan sanelema varmuus. Winstanley varoitti Cromwellia ja muita parlamentaristien johtajia, että elleivät he antaisi lupaamaansa vapautta koko kansalle, heidän nimensä haisisivat jälkimaailmalle ja he aiheuttaisivat huomattavia vaikeuksia sille.³⁶⁶ Englanti oli hänestä vedenjakajalla; se voisi olla kansakunta, joka näyttäisi tien kaikille muille maailman kansoille kohti ihanteellista tulevaisuutta. Tällä näkemyksellä Winstanley ylitti esimerkiksi levellersien vaatimukset paluusta anglosaksisiin lakeihin. Hän katsoi menneisyyden yli heitä kauemmaksi tulevaisuuteen.

³⁶⁵ Anderson 2006, 11-12.

³⁶⁶ *The Law of Freedom*, Corns 2009b, 311.

4. PYHÄN YRJÖN JALANJÄLJILLÄ

Keväällä 1650 diggersien siirtokunta hävitettiin ja Winstanley lähti joidenkin tovereidensa kanssa Surreystä. He pakoilivat parin vuoden ajan syytteitä, joita heitä vastaan oli nostettu, kunnes palasivat takaisin kotiseudulleen. Loppuvuonna 1650 Winstanley työskenteli Hertfordshiressa Lady Eleanor Davies -nimisen säätyläisnaisen ja profeetan tilalla. Winstanley saattoi tosiasiallisesti olla palkattu tilanhoitaja, mutta hän kirjoitti myöhemmin emännälleen, kuinka ei ollut tullut tämän taloon ansaitsemaan ”orjan lailla rahaa”. Winstanleyn tavoitteena oli hänen omien sanojensa mukaan käännyttää emäntänsä ”maahan tippunut” henki ”todelliseen aateluuteen”.³⁶⁷ Herrasmies Winstanleylle saattoi olla vaikea myöntää sitä tosiasiaa, että hän oli joutunut oppipoika-aikaansa vastanneeseen epäitsenäiseen tilanteeseen, jossa palkan ja elannon tarjosi nainen.

Winstanley asui 1650-luvun loppupuolella vaimonsa kanssa appivanhempiansa omistamassa talossa Cobhamissa. William ja Susan King ajautuivat kuitenkin samaan aikaan pitkään oikeudessa puituun riitaan omaisuudenhoitajansa kanssa ja myös Cobhamin talo oli jonkin aikaa takavarikoituna. Se saatiin kuitenkin palautettua suvun haltuun ja William King asui siellä pitkiä aikoja tyttärensä sekä Winstanleyn kanssa. Winstanley nimitettiin vuosikymmenen lopulla ja 1660-luvulla useisiin Cobhamin pitäjän luottamustoimiin. Hänet valittiin kaksi kertaa tiestön valvonnasta vastaavaksi sekä kerran köyhäinavusta vastaavaksi. Hän toimi muutaman vuoden ajan myös pitäjän seurakunnan hallinnon maallikkojäsenenä. Hän kanavoi verorahoja ja avustuksia köyhimmille ja oli tarkka siitä, että hyväntekeväisyyteen annetut vapaaehtoiset avustukset todella käytettiin niihin. Winstanley ohjasi avustuksia sekä entisille diggerseille että heidän vihollisilleen. Hän toimi myös valamiehenä oikeusistuimessa sekä yleisestä rauhasta vastaavana virkamiehenä. Jännitteet yhteismaiden hyödyntämisestä jatkuivat edelleen ja esimerkiksi vuonna 1660 William Starr sai 40 shillingin sakot ylilaiduntamisesta Cobhamin yhteismailla.³⁶⁸

³⁶⁷ Gurney 2012, 210-211. Siteeraukset suomennettu Gurneyn lainauksista.

³⁶⁸ Gurney 2012, 217-219.

Vaimonsa Susanin kuoltua Winstanley meni uusiin naimisiin Elizabeth Stanleyn kanssa. He saivat kolme lasta. Winstanley muutti perheineen viimeisiksi elinvuosikseen 1670-luvulla St. Giles-in-the-Fieldsin pitäjään Middlesexin kreivikuntaan. He olivat vaurastuneet ja asuivat suuressa talossa arvostetussa korttelissa. Winstanley kuoli kveekarina vuonna 1676. Hänen vaimonsa eli vuoteen 1708 ja hänen testamentissaan perinnön loppuosa pyydettiin lahjoittamaan köyhien kveekarilasten kouluttamiseen ja avustamiseen.³⁶⁹ Winstanley saattoi muuttaa näkemyksiään esimerkiksi Englannin kirkon hyödyllisyydestä, mutta hänelle oli aina ensisijaista yrittää parantaa heikoimpien englantilaisten asemaa. Hän kysyi pamfletissaan vuonna 1650, että mikä estää heitä, tavallista kansaa: aikovatko he olla orjia ja kerjäläisiä edelleen, vaikka voisivat olla vapaita. Aikovatko he elää vastoinkäymisissä ja kuolla köyhinä, kun he voisivat elää mukavasti maasta.³⁷⁰ Winstanley mukautui haluamansa vapauden niukempaan sekä ajamansa omistusoikeuden tiukempaan tulkintaan. Hän teki kuitenkin omalta osaltaan työtä diggersien siirtokunnan hengessä sen eteen, että yhä useampi saisi mahdollisuuden nousta köyhydestä ja ylittää sen kahlitseva voima sekä nousta täyteen potentiaaliinsa vapaana kansalaisena.

Löysin Winstanleyn pamfletit sattumalta etsiessäni mielenkiintoisen oloisia tekstejä uuden ajan alun Englannista kandidaatintutkielmaani varten. Ajatuksenani oli jo silloin tutkia kulttuuria, joka olisi mahdollisimman kaukana menneessä, mutta jonka jäsenten tuottamia kirjallisia lähteitä pystyisin lukemaan ja tulkitsemaan. Silmiini osuivat pamflettien pitkät otsikot, jotka olivat tutunoloisia. Niissä mainittiin kansakunta ja siihen sitoutuminen sekä epätasa-arvoiset yhteiskunnalliset olot ja ilmoitettiin kamppailemaan niiden parantamisen puolesta. Toisaalta pamflettien otsikoissa vilisi myös käsitteitä, jotka tunnistin vain itselleni vieraaksi raamatuntulkinnaksi. Tätä tuttuuden ja vierauden dilemmaa olen pohtinut ja yrittänyt avata tutkimusprosessissani.

Muistan kandidaatintyön ohjaajani sanoneen minulle tutunoloisuutta ihmetellessäni, että menneestä on löydetty tiettyjä tekstejä juuri niiden aiheuttaman tuttuuden tunteen vuoksi ja sama tunne houkuttelee meitä niiden äärelle yhä uudelleen. Yritin kuitenkin pitää mielessäni Maarit Leskelä-Kärjen muistutuksen siitä, että tutkimuskohteen

³⁶⁹ Gurney 2012, 220-221.

³⁷⁰ *An Appeale to All Englishmen*, Corns 2009b,

ajatusten kaikki piirteet pitäisi osata käsitellä vieraina ja että läheisyyden tunne voi aiheuttaa suoraviivaisuutta tulkinnoissa.³⁷¹ Toivon, että olen onnistunut tutkielmassani suhtautumaan omani ja tutkimuskohteeni kulttuurien välisiin yhtäläisyyksiin kriittisesti ja esittämään Winstanleyn ajatukset niiden omassa kulttuurisessa kontekstissaan sekä välittämään myös hänen ajattelunsa ja kokemustensa vierautta. Mielenkiintoisia jatkotutkimuksen aiheita voisivat olla parlamentaristien armeijassa sotineiden motiivien tutkiminen sekä se, millä keinoilla ja keitä armeijaan rekrytoitiin. Miten yleisesti sotilaat tunsivat taistelevansa joistakin muista syistä kuin rahasta? Todennäköisesti rojalisteiltakin on säilynyt erilaisia suunnitelmia sodan jälkeisestä Englannista. Niiden tutkiminen laajentaisi myös käsitystä ajan englantilaisuuksien kirjosta.

Suunnitellessani tutkielmaa ajattelin, että lähestyisin Winstanleyn maailmaa systemaattisesti jonkin valmiin teorian kautta, joka määritteli ilmiön, tässä tapauksessa kansallisuusaatteen, ennakkoehdot ja ilmiötä kuvaavat käsitteet sekä niiden väliset suhteet. Ymmärsin tutkimusprosessissa, että lähestymistapa on ongelmallinen aina kun tutkitaan ihmisiä ja heidän tuottamiaan lähteitä. Ihmiset eivät toimi samanlaisissa ympäristöissä eivätkä ristiriidattomasti ja säännönmukaisesti. Puhtaan deduktiivinen analyysi mekanisoisi tutkimuksen omille tutkimuskohteilleni vieraan toiminnan perusteella laaditun teorian testaamiseksi. Tulosten hyödyllisyys olisi lähtökohtaisesti hyvin rajoittunutta puhumattakaan tutkimuskohteille tehtävästä vääryydestä, heidän survomisestaan valmiiksi tehtyyn muottiin. On mielekkäämpää analysoida lähteitä sekä luoda tutkimuksellinen ja tutkimuskohteen konteksti niistä itsestään käsin tutkimusprosessissa. Näin tuloksena voi olla uutta tietoa siitä, mitä ihmiset ympäristöissään kokivat ja mitä merkityksiä he eri asioille antoivat sekä ymmärrystä siitä, miksi he toimivat omilla tavoillaan.

Tutkimusprosessin poluilla eri suuntiin kulkiessani törmäsin muun muassa minulle vieraisiin Winstanleyn ja hänen aikansa Englannissa vallinneisiin teologisiin harhaoppeihin ja jäin pohtimaan niitä sekä Winstanleyn uskonnollisuuden vivahteita. Upposin välillä hänen oikeamielisen Hengen nyansseja ja Ilmestyskirjan ennustuksia

³⁷¹ Leskelä-Kärki 2004.

käsittelevien kappaleidensa syövereihin. Toisaalta vasta eri polkujen sekä kasvaneen lähteiden tuntemukseni kautta onnistuin tarkentamaan näkökulmaani ja ymmärsin, että voin perustellusti keskittyä vain omaan kertomukseeni ilman yksityiskohtaista erittelyä esimerkiksi siitä, mistä osista Winstanleyn maailmankuvan uskonnolliset piirteet olivat muodostuneet. Kansallisesta identiteetistään ja yhteiskunnallisesta todellisuudestaan Winstanley kirjoitti selvästi ja riittävästi ilman, että minun täytyi hakea niitä hänen uskonnollisen kielensä takaa. Ymmärsin tutkimusprosessissani myös sen, ettei ole mieltä jakaa Winstanleyn tai kenenkään muunkaan ajattelua itsenäisiin sektoreihin. Vaikka meidänkin kulttuurissamme kasvaneista osa voi luulla olevansa pelkästään maallisia tai toimivansa eri tilanteissa maallisemmin kuin muissa, pintaa raapimalla tekstimme voivat pursuta metafysisiä käsityksiä maailmasta. Winstanleyn lailla useimmille meistäkin täytyy olla jotain kuviteltua sekä pysyvyyttä tuottavaa, johon voimme luottaa ja identifioitua. Se voi olla esimerkiksi lakikokoelma, kansakunta, Jumala tai monarkki.

Winstanleyn esitys aidattomasta, tasa-arvoiset mahdollisuudet tarjoavasta ja tasaisesti kaikille antimiaan jakavasta paratiisimaisesta yhteiskunnasta tuntui minusta välillä utopistiselta. Se ei kuitenkaan olisi ollut muuttumattomia lakeja lukuun ottamatta perusteiltaan mahdoton ja tämän vuoksi en halunnut liittää sitä utopiakirjallisuuteen, vaan käsitteelin sitä yhteiskunnallisesta näkökulmasta ehdotuksena, jolla oli pitkä aatteellinen tausta. Tutkimusprosessin aikana ajan englantilaisten erilaisiin mielipiteisiin tutustuessani huomasin välillä sokaistuneeni sisällissota-ajan vapaista julkaisumahdollisuuksista ja unohtaneeni sotien ja kurjien luonnonolojen aiheuttamat tuhot. En ihmettele, että sekavien aikojen keskellä kamppailleesta Winstanleystä tuntui lopulta siltä, että ainoastaan muuttumattomien lakien ohjaama ja täysin selkeä, mutta täystyöllisyyden tarjonnut yhteiskunta olisi tuonut kestävän rauhan. Sen sijaan kotimaista tämän päivän poliittista keskustelua kuunnellessani olen välillä pohtinut, miksi poliitikot rauhan ja vaurauden aikanakin korostavat retoriikoissaan vaihtoehdottomuutta. Se saa heidän esityksensä tulevaisuudesta niiden mahdollisista hyvistä aikeista huolimatta tuntumaan dystooppisilta, yhdenmukaistavilta vankiloilta, jollainen myös Winstanleyn maanpäällinen taivas olisi toteutuessaan ollut.

Tutkielmani kirjoitusaikana olen seurannut tiedotusvälineistä niin sanotun arabikevään kansannousujen ja diktaattorien syrjäyttämisten jälkeisiä tapahtumia. Esimerkiksi Egyptin presidentinvaalien aikana Wafd-puolueen edustaja totesi, että vaalien toisella kierroksella ovat vastakkain ”ne, jotka turmelivat tämän maan ja ne, jotka taistelivat” ja että kyse on vallankumouksen pelastamisesta.³⁷² Ihmisoikeusasiantuntija Hossam Bahgatin mukaan Egyptissä tehtiin ”pehmeä sotilasvallankaappaus”, kun korkein oikeus tulkitsi kansan valitseman parlamentin perustuslain vastaiseksi. Korkein oikeus kumosi samalla parlamentin säätämän lain, joka esti vanhan hallinnon johtajien ehdokkuuden uuden hallinnon tehtäviin.³⁷³ Uusien perustuslakien ja vallanjakojen suunnittelu sekä vaalien järjestäminen ja niiden kommentointi eivät kaikilta osin eroa kovin paljoa parlamentaristien voiton jälkeisestä tilanteesta Englannissa.

Ernest Renan mielsi 1800-luvun Ranskassa, että kansakunnan muodostavat yhteisesti koettu ja omistettu muistojen kokoelma sekä jokaisen sen jäsenen tämänhetkinen suostumus ja toive elää yhdessä ja halu jatkaa ”kerran jakamattomana saadun perinnön vaalimista”.³⁷⁴ Renanin näkemys sisältää kansakunnan osatekijöinä menneisyyden ja nykyisyyden ja näitä on korostanut myös moni 1900-luvun ajattelija. Winstanleylle hänen nykyisyytensä lisäksi myös menneisyys, englantilaisten yhteinen perintö oli jakautunut. Vaikeuksistaan huolimatta hän halusi aina elää kaikkien englantilaisten kanssa samassa yhteisössä ja hänellä oli polttava halu jatkaa saamansa perinnön vaalimista. Kaksinkertainen jakautuneisuus ei lannistanut häntä, vaan kiritti kohti tulevaisuutta, alkuperäisen ykseyden saavuttamista jälleen. Senkin hän mielsi kahdella tasolla, kansallisella sekä maailmanlaajuisella. Benedict Anderson kirjoittaa, kuinka suurin osa niin sanotuista messiaanista nationalisteista ei nykymaailmassa unelmoi hetkestä, jolloin kaikki ihmiskunnan jäsenet liittyisivät heidän kansakuntaansa, kuten esimerkiksi kristittyjen joskus unelmoimaan kristittyyn planeettaan.³⁷⁵ Jos Winstanleyn haluaa nimetä joksikin, nimitys voisi olla Andersonin termiä soveltaen maallinen messiaaninen nationalisti. Hän oli omaksunut raamatullisia ideoita koko planeetan kattavasta yhtenäisestä kansakunnasta. Toisaalta hän jakoi yhden kokoelman

³⁷² Tohtori Mursi ja Koraanin säkeet, *Helsingin Sanomat* 13.6.2012, B1.

³⁷³ Egyptin parlamentti hajotetaan, *Helsingin Sanomat* 15.6.2012, B1.

³⁷⁴ Nurmiainen 2007, 21-22. Lainausta Nurmiailta.

³⁷⁵ Anderson 2006, 7.

englantilaisen kansallisuusaatteen rakentajien tuottamasta perinnöstä, englantilaisten yhteisestä menneisyydestä. Hän tarjosi kokoelmaansa malliksi jakautuneiden englantilaisten lisäksi myös koko sortajiin ja sorrettaviin jakautuneelle ihmiskunnalle.

The True Levellers Standard Advanced -pamfletissa Winstanley kirjoitti, että näyt osoittivat hänelle paikan, jossa diggersit voisivat aloittaa yhteismaiden hyödyntämisen ja vaikka paikka näyttikin hedelmättömältä, he luottaisivat Hengen siunaukseen.³⁷⁶ Minusta on selvää, että Winstanley rikkoi lapiollaan niukkaravintoisen St. George's Hillin maanpinnan paikan nimen vuoksi. Lohikäärmeen kukistanut Pyhä Yrjö oli nimittäin ollut yksi Englannin suojeluspyhimyksistä 1400-luvulta saakka ja pysyi suosittuna reformaation jälkeenkin.³⁷⁷ Runoilija Edmund Spenser kutsui vuonna 1590 ensimmäisen kerran julkaistussa *The Faerie Queene* -kirjassaan Pyhää Yrjöä oman kansakuntansa, iloisen Englannin, ystäväksi ja voiton merkiksi:

For thou emongst those Saints, whom thou doest see,
Shalt be a Saint, and thine owne nations frend
And Patrone: thou Saint *George* shalt called bee,
Saint George of mery England, the signe of victoree.³⁷⁸

Itseen ja samanmielisiään pyhimyksiksi nimittänyt Winstanley viittasi paikan valinnalla siihen, että koki olleensa Pyhän Yrjön kaltainen synnyinmaan ystävä. Myös Winstanley oli lyönyt lohikäärmeen sisältään. Hän kannusti esimerkillään muita tekemään samoin ja koki pelastavansa näin yhteisönsä. Pohjimmiltaan nimenomaan St. George's Hill oli Winstanleylle oikeamielisen Hengen sijaan heidän tulevan voittonsa, koko kansakunnan pelastuksen symboli.

³⁷⁶ *The True Levellers Standard Advanced*, Corns2009b, 13-14. Walter Blith kommentoi vuonna 1652 diggersien viljelypaikoista, että tarjolla olisi ollut tuhansittain sopivampia ja helpommin hyödynnettäviä alueita. Ks. Blith 1652.

³⁷⁷ Farmer, 2003.

³⁷⁸ Spenser 1590, runo X.

5. LÄHDELUETTELO

Alkuperäisaineisto

Winstanley, Gerrard: *An Appeal to the House of Commons*. London 1649. Teoksessa Corns 2009b, 65-78.

Winstanley, Gerrard: *An Appeale to all Englishmen*. London 1650. Teoksessa Corns 2009b, 243-254.

Winstanley, Gerrard: *The Breaking of the Day of God*. London 1648. Teoksessa Corns 2009a, 101-254.

Winstanley, Gerrard: *A Declaration from the Poor Oppressed People of England*. London 1649. Teoksessa Corns 2009b, 31-42.

Winstanley, Gerrard: *Englands Spirit Unfoulded, Or an Incouragement to Take the Engagement*. London 1650. Teoksessa Corns 2009b, 161-170.

Winstanley, Gerrard: *Fire in the bush*. London 1650. Teoksessa Corns 2009b, 171-234.

Winstanley, Gerrard: *An Humble Request to the Ministers of both Universities and to All Lawyers in Every Inns-a-Court*. London 1650. Teoksessa Corns 2009b, 255-277.

Winstanley, Gerrard: *The Law of Freedom in a Platform*. London 1652. Teoksessa Corns 2009b, 278-404.

Winstanley, Gerrard: *A Letter to the Lord Fairfax and his Councill of War*. London 1649. Teoksessa Corns 2009b, 43-58.

Winstanley, Gerrard: *The Mysterie of God, Concerning the Whole Creation, Mankinde*. London 1648. Teoksessa Corns 2009a, 255-312.

Winstanley, Gerrard: *The New Law of Righteousnes*. London 1649. Teoksessa Corns 2009a, 472-600.

Winstanley, Gerrard: *A New-years Gift for the Parliament and Armie*. London 1650. Teoksessa Corns 2009b, 107-160.

Winstanley, Gerrard: *The Saints Paradice: or, The Fathers Teaching the Only Satisfaction to Waiting Souls*. London 1648. Teoksessa Corns 2009a, 313-407.

Winstanley, Gerrard: *The True Levellers Standard Advanced*. London 1649. Teoksessa Corns 2009b, 1-30.

Winstanley, Gerrard: *Truth Lifting up his head above Scandals*. London 1649. Teoksessa Corns 2009a, 408-471.

Winstanley, Gerrard: *A Watch-word to the City of London, and the Armie*. London 1649. Teoksessa Corns 2009b, 79-106.

Muu alkuperäisaineisto

An Act Abolishing the House of Lords. 1649. Teoksessa Gardiner 1962, 387-388.

The Act Abolishing the Office of King. 1649. Teoksessa Gardiner 1962, 384-387.

Blieth, Walter: *The English Improver Improved*. London 1652. Sähköinen versio British Libraryn kappaleesta, Early English Books Online [2.6.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Blount, Thomas: *Glossographia, or, A dictionary interpreting all such hard words of*

whatsoever language now used in our refined English tongue. Tho. Newcomb, London 1661. Early English Books Online [3.2.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

The Case of the Army Truly Stated. London 1647. Teoksessa Woodhouse 1950, 429-436.

Chapman, George: *Ouids banquet of sence.* 1595. Sähköinen versio Henry E. Huntington Library and Art Galleryn kappaleesta. Early English Books Online [27.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Earle, John: *Micro-cosmographie, or, A peece of the world discovered in essayes and characters.* William Stansby, London 1628. Early English Books Online [3.2.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Elyot, Sir Thomas: *The Boke Named the Gouvernour.* 1537. Sähköinen versio British Libraryn kappaleesta, Early English Books Online [27.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Engagement To Be Taken By All Men of the Age of Eighteen. 1650. Teoksessa Gardiner 1962, 391.

England's Moderate Messenger No 6 (28.5.-4.6. 1649). Early English Books Online [6.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

England's Moderate Messenger No 8 (12.-19.6. 1649). Early English Books Online [6.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Foxe, John: *Book of Martyrs,* 1583. Sähköinen versio Henry E. Huntington Library and

Art Galleryn kappaleesta. Early English Books Online [2.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

The Kingdomes Faithfull and Impartial Scout No 13 (20.4.-27.4. 1649). Early English Books Online [6.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Knewstubb, John: *A Confutation of monstrous and horrible heresies, taught by H.N. and embraced of a number, who call themselues the Familie of Loue*. 1579. Sähköinen versio Henry E. Huntington Library and Art Galleryn kappaleesta. Early English Books Online [11.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Lilburne, John: *The Legall fundamentall liberties of the people of England revived*. London 1649. Sähköinen versio British Libraryn kappaleesta, Early English Books Online [1.6.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Mercurius Britanicus No 63 (23.12. – 30.12. 1644). Early English Books Online [15.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Mercurius Britanicus No 69 (3.2. - 10.2. 1645). Early English Books Online [6.2.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Mercurius Civicus No 183 (3.12.-10.12. 1646). Early English Books Online [8.2.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Mercurius Elencticus No 25 (15.10.-22.10. 1649). Early English Books Online [6.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Mercurius Republicus No 1 (22.4.-29.4. 1649). Early English Books Online [10.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Peacham, Henry: *The Compleat Gentleman*. London 1622. Sähköinen versio Henry E. Huntington Library and Art Galleryn kappaleesta. Early English Books Online [11.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

A Perfect Diurnall of Some Passages in Parliament No 13 (16.4.-23.4. 1649). Early English Books Online [6.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

A Perfect Summary of Exact Passages of Parliament No 13 (16.-23.4. 1649).

A Perfect Summary of Exact Passages of Parliament No 14 (23.4.-30.4. 1649).

Ponet, John: *A Shorte treatise of politike pouuer and of the true obedience which subiectes owe to kynges and other ciuile gouernours, with an exhortacion to all true naturall Englishe men*. 1556. Sähköinen versio Henry E. Huntington Library and Art Galleryn kappaleesta. Early English Books Online [2.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

The Protestation. 1641. Teoksessa Gardiner 1962, 155-156.

The Putney Debates. 1647. Teoksessa Woodhouse 1950, 1-124.

Rider, John: *Bibliotheca scholastica*. 1589. Early English Books Online [20.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Rider, John: *Riders dictionarie*. London 1649. Early English Books Online [20.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Rutt, John Towill: *Diary of Thomas Burton*. Henry Colburn, London 1828. Google Books [11.1.2012].

http://books.google.fi/books?id=rv0GAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

The Solemn League and Covenant. 1643. Teoksessa Gardiner 1962, 267-271.

The Speeches of the Lord Generall Fairfax. London 1649. Early English Books Online [10.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Spenser, Edmund: *The Faerie Queene*. London 1590. Sähköinen versio Henry E. Huntington Library and Art Galleryn kappaleesta. Early English Books Online [29.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Sanoma- ja aikakauslehdet

Helsingin Sanomat, Helsinki 2012.

Tutkimuskirjallisuus

Achinstein, Sharon: Texts in conflict, the press and the Civil War. Teoksessa Keeble, N.H. (ed.): *The Cambridge companion to writing of the English Revolution*. Cambridge University Press, Cambridge 2001, 50-70.

Alsop, J.D.: Ethics in the Marketplace: Gerrard Winstanley's London Bankruptcy, 1643. *Journal of British Studies*, Vol. 28, No. 2 (Apr., 1989), 97-119.

Alsop, J.D.: Gerrard Winstanley: A Reply. *The Historical Journal*, Vol. 38, No. 4 (Dec., 1995), 1013-1015.

Alsop, J.D.: *Oxford DNB article: Gater, Sarah*. Oxford Dictionary of National Biography 2008. [2.2.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Anderson, Benedict: *Imagined Communities*. Verso, London, New York 2006 (1983).

Balakrishnan, Gopal: The National Imagination. Teoksessa Balakrishnan, Gopal (ed.): *Mapping the Nation*. Verso, London, New York 1996, 198-213.

Barnard John: Introduction. Teoksessa Barnard, John & McKenzie D.F.: *The Cambridge History of the Book in Britain*, Volume IV. Cambridge University Press, Cambridge 2002, 1-25.

Breuilly, John: Approaches to Nationalism. Teoksessa Balakrishnan, Gopal (ed.): *Mapping the Nation*. Verso, London, New York 1996, 146-174.

Bushman, Richard L.: English Franchise Reform in the Seventeenth Century. *Journal of British Studies*, Vol. 3, No. 1 (Nov., 1963), 36-56.

Collinson, Patrick & Hunt, Arnold & Walsham, Alexandra: Religious publishing in England 1557-1640. Teoksessa Barnard, John & McKenzie D.F.: *The Cambridge History of the Book in Britain*, Volume IV. Cambridge University Press, Cambridge 2002, 29-66.

Corns, Thomas N: Radical pamphleteering. Teoksessa Keeble, N.H. (ed.): *The Cambridge companion to writing of the English Revolution*. Cambridge University Press, Cambridge 2001, 71-86.

Corns, Thomas N. et al.: *The Complete Works of Gerrard Winstanley*, Volume I. Oxford University Press, Oxford 2009a.

Corns, Thomas N. et al.: *The Complete Works of Gerrard Winstanley*, Volume II. Oxford University Press, Oxford 2009b.

Dalton, R.J.: Gerrard Winstanley: The Experience of Fraud 1641. *The Historical Journal*, Vol. 34, No. 4 (Dec., 1991), 973-984.

Davis, J.C.: Gerrard Winstanley and the Restoration of True Magistracy. *Past & Present* No. 70 (Feb., 1976), 76-93.

De Groot, Jerome: *Royalist Identities*. Palgrave Macmillan, Basingstoke and New York 2004.

Farmer, David Hugh: *George*. The Oxford Dictionary of Saints Oxford Reference Online, Oxford University Press 2003. [29.5.2012] (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Febvre, Lucien & Martin, Henri-Jean: *The Coming of the Book*. Alkuteos: L'Apparition du livre (1958). Engl. David Gerard. Verso, London, New York 1997.

Firth, Charles Harding (ed.): *The Clarke Papers. Selections from the Papers of William Clarke, Secretary to the Council of the Army, 1647-1649, and to General Monck and the Commanders of the Army in Scotland, 1651-1660*. Camden Society 1894. The Online Library of Liberty [28.3.2012].

http://oll.libertyfund.org/index.php?option=com_staticxt&staticfile=show.php%3Ftitle=1985&layout=html

Gardiner, Samuel Rawson: *The Constitutional Documents of the Puritan Revolution 1625-1660*. Clarendon Press, Oxford 1962 (1889).

Given-Wilson, Chris: The House of Lords, 1307-1529. Teoksessa Jones, Clyve (ed.): *A Short History of Parliament*. The Boydell Press, Woodbridge 2009, 16-28.

Greenfeld, Liah: *Nationalism – Five Roads to Modernity*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1992.

Gurney, John: *Brave community*. Manchester University Press, Manchester and New York 2012 (2007).

Gurney, John: Gerrard Winstanley and the Digger Movement in Walton and Cobham. *The Historical Journal* Vol. 37, No. 4 (Dec., 1994), 775-802.

Hessayon, Ariel: *Oxford DNB article: Calvert, Giles*. Oxford Dictionary of National Biography 2004 [2.2.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Hessayon, Ariel: *Oxford DNB article: Everard, William*. Oxford Dictionary of National Biography 2009 [9.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Hill, Christopher: *The World Turned Upside Down*. Temple Smith, London 1972.

Hill, Christopher: *Religion and Politics in Seventeenth Century England*. Harvester Press, Brighton 1986.

Hindle, Steve: Dearth and the English revolution: the harvest crisis of 1647-50. *Economic History Review* 61, S1 (2008), 64-98.

Hirst, Derek: *The Representative of the People?* Cambridge University Press, Cambridge 1975.

Hobsbawm, Eric J: Ethnicity and Nationalism in Europe Today. Teoksessa Balakrishnan, Gopal (ed.): *Mapping the Nation*. Verso, London, New York 1996, 255-266.

Hunneyball, Paul M: The House of Commons, 1603-1629. Teoksessa Jones, Clyve (ed.): *A Short History of Parliament*. The Boydell Press, Woodbridge 2009, 100-109.

Juretic, George: The Revolutionizing of Gerrard Winstanley. *Journal of the History of Ideas* Vol. 36, No. 2 (Apr.-Jun., 1975), 263-280.

Kalela, Jorma: *Historiantutkimus ja historia*. Gaudeamus, Helsinki 2000.

Keeble, N.H. (ed.): *The Cambridge companion to writing of the English Revolution*. Cambridge University Press, Cambridge 2001.

Kinnunen, Tiina: Ennakkositoumuksista ymmärtämiseen - naishistorian ulottuvuudet. Teoksessa Autio, Sari & Katajala-Peltomaa, Sari & Vuolanto, Ville (toim.): *Historioitsijan arki ja tutkimuksen prosessi*. Vastapaino, Tampere 2001. Käytetty artikkelin sähköistä ei-julkista versiota.

Korhonen, Anu: Toimivista käsitteistä. Teoksessa Kaartinen, Marjo & Korhonen, Anu: *Historian kirjoittamisesta*. Kirja-Aurora, Turku 2005, 123-165.

Lehmberg, Stanford: *Oxford DNB article: Elyot, Sir Thomas*. Oxford Dictionary of National Biography 2008 [27.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Leskelä-Kärki, Maarit: Tutkija ja kolme sisarta. Teoksessa Latvala, Johanna & Peltonen, Eeva & Saresma, Tuija (toim.): *Tutkija kertojana*. Jyväskylä 2004. Käytetty artikkelin sähköistä ei-julkista versiota.

Maddicott, John: Origins and Beginnings to 1215. Teoksessa Jones, Clyve (ed.): *A Short History of Parliament*. The Boydell Press, Woodbridge 2009, 3-9.

McMullin, B.J.: The Bible trade teoksessa Barnard, John & McKenzie D.F.: *The Cambridge History of the Book in Britain*, Volume IV. Cambridge University Press,

Cambridge 2002, 455-473.

Nicholls, Mark & Williams, Penry: *Oxford DNB article: Raleigh, Sir Walter*. Oxford Dictionary of National Biography 2008 [14.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Nurmiainen, Jouko: "Kuvitellut yhteisöt" nationalismien historiassa. Teoksessa Anderson, Benedict: *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. Suomentanut Joel Kuortti. Vastapaino, Tampere 2007, 9–23. Alkuteos *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Verso, London 1983, 1991, 2006.

Oxford English Dictionary: pamphlet, n. Oxford English Dictionary 2012 [8.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Peacey, Jason: The House of Lords and the 'Other House', 1640-60. Teoksessa Jones, Clyve (ed.): *A Short History of Parliament*. The Boydell Press, Woodbridge 2009, 42-53.

Roberts, Stephen K: The House of Commons, 1640-60. Teoksessa Jones, Clyve (ed.): *A Short History of Parliament*. The Boydell Press, Woodbridge 2009, 110-125.

Roots, Ivan: *Oxford DNB article: Burton, Thomas*. Oxford Dictionary of National Biography 2007 [11.1.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Schulze, Hagen: *States, Nations and Nationalism*. Blackwell Publishers 1998 (1994). Saksankielisestä alkuperäisteoksesta *Staat und Nation in der europäischen Geschichte* englanniksi kääntänyt William E. Yuill.

Sir William Clarke. The Online Library of Liberty [1.6.2012].

http://oll.libertyfund.org/?option=com_staticxt&staticfile=show.php%3Fperson=4402&

Itemid=28

Smith, Anthony D: Nationalism and the Historians. Teoksessa Balakrishnan, Gopal (ed.): *Mapping the Nation*. Verso, London, New York 1996, 175-197.

Smith, David L: The House of Lords, 1529-1629. Teoksessa Jones, Clyde (ed.): *A Short History of Parliament*. The Boydell Press, Woodbridge 2009, 29-41.

Smith, Nigel: *Literature and Revolution in England 1640-1660*. Yale University Press, New Haven, London 1994.

Solemn League and Covenant. World Encyclopedia, Philip's 2008, Oxford Reference Online. Oxford University Press [25.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Verdery, Katherine: Whither 'Nation' and 'Nationalism'? Teoksessa Balakrishnan, Gopal (ed.): *Mapping the Nation*. Verso, London, New York 1996, 226-233.

Woodhouse, A.S.P.: *Puritanism and Liberty*. J.M. Dent & Sons Limited, London 1950 (1938).

Woolrych, Austin: *Pride's Purge*. The Oxford Companion to British History, Oxford Reference Online, Oxford University Press 2009a [31.5.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)

Woolrych, Austin: *Putney debates*. The Oxford Companion to British History, Oxford Reference Online, Oxford University Press 2009b [24.4.2012]. (Ei-julkinen osoite, aineisto haettu Helsingin yliopiston välityspalvelimen kautta.)